

Stenogrammid

XIV Riigikogu, VII istungjärk, täiskogu istung

Teisipäev, 25.01.2022, 10:00

Toimetatud

09:58 Istungi rakendamine

1. 10:06 Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond“ eelnõu (482 OE) esimene lugemine
2. 11:22 Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu (522 SE) esimene lugemine
3. 12:49 Looduskaitseseaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (483 SE) esimene lugemine

09:58 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame täiskogu VII istungjärgu 3. töonädala teisipäevast istungit. Ja nagu ikka on istungi alguses võimalik Riigikogu liikmetel üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Jaak Juske!

10:00 Jaak Juske

Austet istungi juhataja!

10:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Ma korraks vabandan. Nii. Palun!

10:00 Jaak Juske

Aitäh! Tere hommikust, auväärt Riigikogu! Nüüd just mõni päev tagasi tuli meediasse uudis, et meie Eesti Vabariigi valitsus on asunud survestama kohalikke omavalitsusi rahalise toetusega, et nad asuksid sulgema väiksemaid maagümnaasiume, täpsemalt nende koolide gümnaasiumiastet. Jutt käib koolidest, kus on gümnaasiumis alla 100 õpilase. Hiljuti kinnitatud Eesti haridusstrateegia aastani 2035 näeb ette ka väiksemate maapõhikoolide sulgemise.

On selge, et need otsused viivad regionaalse ebavõrdsuse märgatava suurenemiseni ning ohustavad ka piirkondade kultuurilist omapära ja elujõudu. Lisaks, need otsused seavad omavalitsused surve alla, et nad igal juhul väiksemaid koole sulgema hakkaksid. Ka alles jäävate väiksemate koolide saatus satub tõsise küsimärgi alla. Lähtuvalt sellest on sotsiaaldemokraatidel riigihalduse ministrile Jaak Aabile sel teemal kokku neli küsimust. Annan arupärimise üle.

10:02 Aseesimees Hanno Pevkur

Anti Poolamets, palun!

10:02 Anti Poolamets

Head ametikaaslased! Ma annan üle Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse muutmise seaduse. Nimelt tahame selle ametihüve seaduse muutmise seadusega korrastada presidendi ametipensioni määramist ja teisi ametihüvesid. Nimelt, presidendi ametihüved on näiteks "saada oma kasutusse elu-, esindus- ja tööruumid ruumide üüri- ja korrashoiukulude hüvitamisega riigi poolt või saada riigilt hüvitist presidendi elukoha korrashoiuga seotud mõistlike kulude eest; saada oma käsutusse nõunik ja sekretär, kes on Vabariigi Presidendi Kantselei teenistujad." Ja nii edasi.

Käesolev eelnõu täiendab ametihüvede kasutamise lõppemist nelja ametihüve lõppemise alusega: Riigikogu või Euroopa Parlamendi valimistel kandideerimisega, nende esinduskogude liikmeks valituks osutumisega või ministri ametikohale nimetamisega. Presidendi ametihüve seadus – mis on selle üks peamine sisu? See toetab presidendi esindusrolli säilimist ka pärast ametist lahkumist. Kui president läheb päevapoliitikasse, kandideerib, siis selleks ajaks tema ametipensioni maksmine katkeb. Hiljem, kui ta päevapoliitikast lahkub, näiteks Euroopa Parlamendi liikme rollist või Riigikogu liikme rollist, saab ta oma pensioni jälle edasi. Nii nagu käesoleva aasta riigieelarves korrastasime parteide rahastamist, tõmbasime seda kokku, nii säästaks me ka riigi raha, kui Vabariigi Presidendi ametihüvesid teatud puhkudel saab kokku hoida.

10:04 Aseesimees Hanno Pevkur

Nii. Olen ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise vastu võtnud ning juhatus otsustab nende edasise menetlemise vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.

Nüüd viime läbi kohaloleku kontrolli. Palun!

10:04 Kohaloleku kontroll

10:05 Aseesimees Hanno Pevkur

Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget.

Head kolleegid, mul on teile edasi anda üks päevakorra täpsustus. Nimelt, tänase neljanda päevakorrapunkti, Isamaa fraktsiooni algatatud riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu 489 juures teeb komisjoni nimel ettekande põhiseaduskomisjoni liige Mart Võrklaev. Selle täpsustusega hakkame tänase päevaga liikuma.

1. 10:06 Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond“ eelnõu (482 OE) esimene lugemine

10:06 Aseesimees Hanno Pevkur

Esimene päevakorrapunkt on Isamaa fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond" eelnõu 482 esimene lugemine. Siin palun ettekandjaks Riigikogu liikme Priit Sibula. Palun!

10:06 Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Head kolleegid! 10. novembril võttis Riigikogu menetlusse Isamaa fraktsiooni kiireloomulise eelnõu. Tegime Vabariigi Valitsusele ettepaneku luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond. Möödaski on kõigest 76 päeva ja koalitsiooni vastutulelikkus võimaldabki meil seda kiireloomulist eelnõu menetleda.

Meenutan, et selle eelnõu esitamise ajendiks oli Eestis koroonaviiruse vastu vaksineerimise äärmiselt madal tase, mis oli suuresti tingitud valitsuse suutmatusest langetada kiireid, süsteemseid ja adekvaatseid otsuseid, ning valitsuse kehv kommunikatsioon.

Valitsus rõhutab jätkuvalt, justkui vaksineerimata elada ei saa. Seda vaatamata asjaolule, et Soome Terviseameti terviseohutuse direktor Mika Salminen tõi Soome sotsiaal- ja tervishoiuministriumile saadetud kirjas välja, et omikrontüvi nakatab vaksineeritud inimesi peaaegu sama kiiresti kui vaksineerimata inimesi ning seetõttu muutubki senistel alustel koroonapass

mõttetuks. Salmineni sõnul võib koroonapassi kasutamine avalike teenuste juures lausa epideemiat kiirendada.

California ja New Yorgi nakkushaiguste ennetamise ja kontrolli keskus toovad jaanuaris avaldatud uuringus esile, et COVID#i läbipõdemine annab piisavalt efektiivse kaitse. Lisaks on teadusnõukoja endine juht Irja Lutsar öelnud ...

10:08 Aseesimees Hanno Pevkur

Ma korraks vabandan, härra Sibul. Head kolleegid, sumin on päris suur saalis. Püüame võtta vaiksemaks. Kui on midagi olulist rääkida, siis saab seda teha saalist väljaspool. Palun!

10:08 Priit Sibul

Lisaks on teadusnõukoja endine juht Irja Lutsar öelnud, et testimiskoormuse leevendamiseks oleks abiks, kui PCR-testi nõue asendataks antikehade taseme mõõtmisega. Seda peab tema sõnul heaks lahenduseks ka värskeim teaduskirjandus.

Aga kui me oleme valitsuse kehtestatud meetmete pantvangid, siis peab valitsus astuma ka vajalikud sammud inimeste hirmude ja kõhkluste leevendamiseks. Valitsuse piirangud on Eesti elanikkonnale mitmed vaba aja veetmise ja sportimise võimalused sidunud vaktsineerimisega. Koroonaviiruse vastu vaktsineerimine on ulatuslik ja vaktsiinide kasutamise aeg on olnud lühike. Seetõttu on vajalik luua fond, mille kaudu hakatakse hüvitama vaktsineerimise võimalikke kahjusid.

Vaktsineerimiskahjude või muude ravimitega kaasnevate võimalike raskete kõrvalmõjude leevendamiseks on mitmed Euroopa riigid loonud eraldi fondi. Teiste seas on seda teinud Taani, Norra, Austria ja Sloveenia ning meie lähiriikidest Soome ja Läti. Fondid ja kompensatsioonimehhanismid erinevad riigiti, kuid nende eesmärk on tagada, et harva esinevate võimalike kahjustuste korral on inimestele tagatud riigi tugi.

Vaktsiinide kõrvalmõjudest tekitatud kahjude [hüvitamise] fondi loomise vajalikkus on ilmsiks tulnud seoses COVID-i pandeemiaga. Seoses eesmärgiga vaktsineerida koroonaviiruse vastu suurem osa elanikkonnast on riigis rakendatud meetmed, mis ei jäta paljudele inimestele muud valikut kui ennast kaitsepookida. Sellest tulenevalt kaasneb riigile ka kohustus luua kompensatsioonimehhanism juhuks, kui koroonaviirusevastase vaktsiiniga kaasnevad inimeste tervisele negatiivsed tagajärjed. Teadaolevalt on need küll

harva esinevad juhud, kuid see ei vabasta riiki vastutusest. Kui riik kohustab inimesi vaktsineerima, peab ta olema valmis ka vastutama ja inimesi abistama.

Fondi loomise vajadust toetab ka asjaolu, et Eesti ei ole suutnud täita seatud vaktsineerimisesmärke. Meie ühiskonnas on märkimisväärne hulk inimesi, kes kardavad vaktsineerimise kõrvalmõjusid. Valitsus on oma tegevusetuse ja halva kommunikatsiooniga selliseid kartusi ja kõhklusid veelgi süvendanud. Sellistest kartustest aga ei saa mööda vaadata, mistõttu tuleb suurendada inimeste turvatunnet.

Eraldi koroonaviiruse vaktsineerimise kõrvalmõjude kahjude hüvitamise fond pakuks inimestele kindlustunnet, et probleemi korral ei jää nad oma murega üksi. Seega aitaks vaktsiinikahjustuste fond jõuda inimesel temale võimalikult parima otsuseni vaktsineerimise kohta. Otsus peab olema tehtud inimesel ennekõike arvestades tema tervislikku seisut ja hinnangut oma tervisele. Ainult inimene ise koos spetsialisti abiga saab jõuda parima tulemuseni, mis on tema tervisele parim. Meil on võimalik fondi loomisega kaotada sellelt teelt veel üks takistus, et inimene saaks ise oma tervise eest vastutada ja teha parima otsuse.

11. novembril ilmus Postimehes lugu "Vaktsiinikahju hüvitamise keerdkäik: "Minust on saanud süsteemi ohver!"". Seal loos, mis on toimetusele teada, kirjeldatakse Helmi juhtumit. Tsitaat algab.

"Helmil (56, nimi toimetusele teada) ei kuula pärast kevadel saadud vaktsiinisüsti jalad vahel enam sõna – haigushood meenutavad hulgiskleroosi nähte. "Algul ei julgenud kodust väljagi minna, õnneks olid koolid toona kaugõppel," meenutab naine. Õpetajana teab ta, mida vaktsiinid teevad, nagu sedagi, et haruharva saab keegi paratamatult ka mõne kõrvaltoimega pihta.

Poole aastaga on Helmi haigushood harvemaks jäänud, aga n-ö sipelgate jooksmise tunne ja jäsemete suremine saadab teda siiani. Esimene vaktsiini kuur jäi tal perearsti soovitusel katki, sest enne tuleb neuroloogi juures ära käia. "Arsti aeg saabub detsembris, kui süsteem enne lukku ei lähe," mainib ta.

Teisipäeva hommikuks (See oli novembris – P. S.) oli Eestis tehtud üle 1,5 miljoni Covid-19-vastase kaitsesüsti ja ravimiametile laekunud 218 tõsise kõrvaltoime teatist – seega on kannatada saanud üks vaktsineeritu 6000st."

Lõpetan selle artikli tsiteerimise. Samas loos aga kirjutatakse, et peaminister Kaja Kallase hinnangul saadaks vaktsiinikahjustuste fondi loomine ühiskonnale vale signaali. "Kallas lisas, et ka praegu on kõigil, kellel on rasked kõrvaltoimed,

võimalus nõuda kahjud sisse vaktsiini tootjalt." See aga ei vasta tegelikkusele. Õigemini on tegemist pooltõega. Olen üsna kindel, et peaminister oli sellest teadlik.

18. jaanuaril, möödunud nädalal, kui tervise- ja tööminister Tanel Kiik käis komisjonis, vastas ta minu küsimusele, kus palusin täpsustust seoses COVID-19 vaktsiini tootjate ning Eesti partnerlusega. Soovisin teada, kellega ja millisel õiguslikul alusel on Eesti sõlminud lepingud. Minister vastas, et COVID-19 vaktsiini lepingud, mida Euroopa Komisjon on liikmesriikide nimel sõlminud, on senise hüvitise mehhanismiga. Kui tootja vaktsiinil tekib näiteks mitte temast endast tingitud põhjustel kõrvaltoime, olukorras, kus vaktsiin iseenesest on igati korrektne ja õigesti pakendatud, siis sellise kõrvaltoime korral, kui patsient pöördub nõudega tootja poole, kaasab tootja omakorda riigi. Riik tuleb tootjale appi ja kompenseerib võimaliku kahju, kui tootja peaks jääma vaidluses süüdi. Minister selgitas: see ei tähenda, et riik või tootja automaatselt maksab, vaid kui juhtum ära tõendatakse, siis ei ole see tootja vastutada või maksta. Tavapärasel juhul riiki vahelülina ei ole, sest kui müügiloa saanud ravimitootja suhtes on kellelgi nõudeid, siis on võimalik patsiendil pöörduda otse tootja poole. Tootjal tekib vastavalt õigusliku vaidluse tulemusena kohustus hüvitada või mitte hüvitada.

Minister tõi veel välja, et kõikide vaktsiinide puhul tuleb riik appi, sest kõikide muude vaktsiinide kõrvaltoimete puhul on ainuke võimalus hüvitist saada nii, et tuleb pöörduda otse tootja poole. Minister märkis, et kõikidele vaktsiinidele ühesuguse võimaluse loomine on Vabariigi Valitsuse otsus. Ta rõhutas, et see ei laiene kõigile ravimitele, sest neid on turul tuhandeid ja seal on palju keerulisem hinnata, kas inimese seisund halvenes ravimi tõttu või mitte. Ta põhjendas, et kuna vaktsineeritakse üldjuhul pea alati terveid inimesi, sest inimene teeb vaktsiini ennetusmeetmena, siis eeldatakse, et vaktsiinid on ohutumad kui muud ravimid. Ka mitmed teised riigid on teinud samasuguse mehhanismi, et vaktsiinide puhul on hüvitise saamine inimestel kergem kui muude ravimite korral, et isikutel oleks suurem julgustunne vaktsineerima minna.

Head kolleegid, ma küsin teilt: millise mõistliku otsuse saab inimene teha, kui valitsus jookseb sündmustel sabas ning kommunikatsioon on vastuoluline? Me kõik mäletame, et vaktsineerimine algas segadusega, igaühele ei jagunud või siis ei tahetud anda. Perearstile anti vaktsiini näpuotsaga. Nüüd peavad perearstid lappima auke, mis otsustajate otsuste tagajärjel tekkinud on. Külmlao kobarkäkk on kõigil samuti meeles. Testimisega seonduvad sõnumid on samuti vastuolulised. Koalitsioon peab aga kohaseks tegeleda kukepoksiga, mitte langetada otsuseid.

Marko Pomerants kirjutas möödunud nädalal tabavalt: "Inimesed peavad ilma restorani, ringtreeningu ja teatritu vastu väga pikka aega, mida ei saa öelda restorani- ja spordiklubipidajate ega teatrirahva enda kohta." Me võime pealt vaadata, aga minu meelest on meil kohustus reageerida ja tegutseda, et kaotada ebamõistlik nn koroonapass ja taastada kiirtestimine. Isamaa on seda juba pikka aega ette pannud. Segane teema on ka fondi asutamise vajadusega. Kahe ja poole kuu eest, kui see eelnõu menetlusse anti, ütles peaminister, et ühiskonda antakse fondi loomisega vale signaal, tervise- ja tööminister aga toetas seda ideed ettevaatlikult.

Head kolleegid! Ma palun toetada Isamaa eelnõu ja ideed luua Eestis vaktsiinikahjude fond, et neil, kellel tekivad tüsistused, oleks võimalik abi saada. Ma tänan teid kaasa mõtlemast ja olen valmis vastama mõnele küsimusele. Aitäh!

10:17 Aseesimees Hanno Pevkur

Ainult mõnest ei piisa, tuleb vastata kõigile. Heiki Hepner alustab.

10:17 Heiki Hepner

Suur tänu, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Sa juba natukene vihjasid ka siin peaministri tsitaadile, aga ma loen selle siiski tervikuna ette. Peaminister Kallas on öelnud: "Aga me oleme käitumisteadlastega ka pidanud nõu ja kuna meil praegu on jäänud just need inimesed, kes ka kardavad kõrvaltoimeid, siis praegu eraldi seda fondi luues me paljudele inimestele saadame signaali, et on justkui mingid ulatuslikud kahjud, mis on seotud vaktsiiniga ja need kellel on hirmud, kardavad veel rohkem." Nii ütles peaminister. Vaadates seda, et täna on meil siin saalis ka Riigikogu koalitsioonierakondade eelnõu vaktsiinikahjude fondi loomiseks, mis te arvate, mis on peaministriga vahepeal juhtunud? Kas ta hirmud on muutunud? Või millest sellised käigud?

10:18 Priit Sibul

Aitäh küsimuse eest! Mul on raske hinnata, mina ei ole käitumisteadlane. Peaminister viitas käitumisteadlastega peetud kõnelustele, aga mina ei ole käitumisteadlastega suhelnud, et aru saada, miks või kuidas peaminister käitunud on. Küll aga, kui vaadata näiteks elektri kallinemisega seotud meetmeid, siis on näha, et alguses ta eitas, siis teatas, et ta ei võta Keskerakonna ettepanekuid isegi mitte lauale, sest need pole arutamist väärt, aga hiljem jõudis nende sisulise toetamiseni. Siin näikse olevat samamoodi, et see, mida tervise- ja

tööminister juba alguses rääkis ja ettevaatlikult toetas, pidades fondiideed mõistlikuks – ju nad siis koalitsioonis lõpuks sinnamaale jõudsid, et mõistlik see siiski on.

Minu meelest ainuke suur probleem, mis sellega tekitati, on see, et see lisati patsiendikindlustuse seadusesse. See on tõesti eelnõu, mida on ette valmistatud väga-väga pikki aastaid. Mulle meenub sotsiaalkomisjoni arutelu, kus professor doktor Hele Everaus meenutas, et omal ajal juba minister Ossinovski lubas selle lauale tuua ja kiirelt lahendada, aga no nüüd on see siis meil arutusel. Isamaa eelnõu on, nagu ma sissejuhatuses irooniliselt viitasin, kiireloomuline – juba 76. päeval saame seda siin parlamendis arutada –, aga kui panna eelnõusse, mida on aastaid arutatud sihtrühmadega, arstide ja patsientide esindusorganisatsioonidega, juurde eriti kiireloomuline küsimus koroonavaktsiini kahjude ja mõjude [hüvitamise] fondi loomisest, siis see on minu meelest täiesti absurdne. Siin on võimalik parlamendil kas tõestada ennast, et me tahame asju sisuliselt arutada, või oleme kummitempel ja kuna me tahame kiiresti seda fondi luua, siis meid kogu patsiendiõiguste ja arstiõiguste süsteem ei huvita, sest ilmselt on see meie eest juba mõistlikul kujul kokku lepitud. See on meie valik.

Nüüd ma jõudsin küll õige pika kaarega peaministri käitumise juurest sinnani, aga selline arusaam mul on. Ja see peaministri viide – no ma ütlen, et ma tõesti ei ole käitumisteadlastega neid asju arutanud, aga minule tundub küll, et meil on mõistlik inimestele see kindlus anda. Minu meelest on nii, et mida rohkem on laual tööriistu, mida on võimalik kasutada, selleks et inimesed teeksid mõistliku otsuse, seda parema tulemuse me ühiskonnas saame. Ja selle fondi loomine on minu meelest üks nendest tööriistadest, mida meil täna laua peal ei ole.

Ma oma sissejuhatavas tekstis ka viitasin sellele, et inimestele ka alguses öeldi, et mingit probleemi ei ole, meie õigus ju lubab pöörduda ravimitootja poole, aga, nii nagu ma rääkisin, tegelikkuses eelmisel nädalal selgus, et me võime küll ravimitootja poole pöörduda, aga ravimitootja pöördub Eesti riigi poole. See on minu meelest häma. Tegelikult oli see meil õiguslikult reguleerimata, ja mulle on see arusaamatu, kuna ei peaminister ega tervise- ja tööminister omal ajal ei viidanud sellele, kuidas neid hüvitisi oleks menetletud, sest õiguslikku regulatsiooni selleks polnud. Kas ja kust oleks siis need võimalikud hüvitised välja makstud? Kas valitsuse reservist, haigekassa reservist või mingitest muudest tervishoiu vahenditest? Need küsimused olid kõik reguleerimata.

Nii et selles mõttes me oleme igal juhul täna kordades paremas seisus kui novembris, mis ajast see tsitaat pärineb ja kust Isamaa eelnõu alguse sai.

10:21 Aseesimees Hanno Pevkur

Ruuben Kaalep, palun!

10:21 Ruuben Kaalep

Suur tänu, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kuidas tagada seda, et võimalikult paljud inimesed, kes kannatavad vaktsiini kõrvalmõjudest tekitatud kahjusid, ka jõuaksid nende hüvitamiseni, ja vältida seda, et kahjude tõestamisest ja kinnitamisest ei kujuneks mingi kaelamurdev pikk kafkalik protsess? Kui kuulata kas või peaministrit, siis saame teada, et tema on vastuseks toonud küsimusele, kui paljudel inimestel praegu on tõestatud kõrvalmõjusid, väga väikeseid numbreid, ning et enamik on olnud kiirabitöötajad. See tähendab seda, et tegelikult meil ei ole head reaalselt süsteemi, mis kinnitaks ja tuvastaks neid kõrvalmõjusid. Kuidas saaks süsteemi tõhustada nii, et need inimesed, kellel on kõrvalmõjud ja sellest tekkinud kahjud, tõepoolest jõuaksid selleni, et kahjud saaks hüvitatud?

10:23 Priit Sibul

Aitäh küsimuse eest! Ma vastan taas veidikene pikemalt. Pean minema jälle korra järgmise päevakorrapunkti juurde. Tsiteerin veel kord head kolleegi sotsiaalkomisjonist, Hele Everausi, kes meenutas, et meie meditsiinisüsteem on mingis mõttes "eriline". Ta on eriline selles kontekstis, et kui me vaatame kas Ühendriike, Suurbritanniat või ükskõik millist teist riiki, siis tundub, et meie arstid on eksimatud. Aga tegelikkuses loomulikult see nii ei ole. Probleem ongi osaliselt selles, et meil ei ole olnud mõistlikku regulatsiooni ja süsteemi selleks. See on see, millele tõenäoliselt küsija viitas. Need protsessid on olnud väga keerulised, kuivõrd praeguses õiguses on meditsiinitöötajaid võimalik olnud karistada kriminaalkorras, ja nii edasi. Tegelikkuses ei ole meil ravivigade kohta mõistlikku analüüsi, mida loomulikult on vaja ka meditsiinisüsteemile endale.

Me kõik saame aru, et inimene on ekslik, ja loomulikult me ei räägi mingist pahatahtlikust teemast. Pealegi on inimorganismid väga erinevad ja keegi meist ei oska lõpuni ette näha, mida üks ravim, ravimeetod või vaktsiin ühele või teisele inimesele võiks teha. Selles mõttes tuleb kahjuks tunnistada, et ei vigadest, mis inimese loomuse juurde käivad, ega ka ravimitega seonduvatest ja kaasnevatest nähtustest meil perspektiivis plaani pole. Järelikult ongi kõige mõistlikum see, kui meil oleks mõistlik ja hea regulatsioon selleks, et inimesed saaksid oma ravimitest või ravimisest tekkinud kahjusid kompenseerida. Ja loomulikult inimesed ei usalda seda süsteemi, kui me teeme selle liiga keeruliseks ja jaburaks.

Eks see on mõnes mõttes selle saali küsimus, kas ja kui mõistlikuks me need regulatsioonid suudame teha. Sellest sõltub see, kui keeruline see inimeste jaoks on ja kas seda peetakse mõistlikuks, kas see satub olema ainult advokaatide ja juristide pärusmaa või aitab inimesi päriselt. Nii et võtame ennast kokku ja teeme selle süsteemi mõistlikuks.

10:25 Aseesimees Hanno Pevkur

Helir-Valdor Seeder, palun!

10:25 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Veel paar kuud tagasi siinsamas saalis peaminister väitis, et vaktsineerimiskahjustuste hüvitamise fondi loomine ei ole mõistlik, see ei ole vajalik ja annab ühiskonnale vale sõnumi. Tõsi, mõni kuu on mööda läinud ja valitsus on algatanud vastavasisulise eelnõu – kahjuks küll Brežnevi pakikesena, ma loodan, et Riigikogul jätkub tervet mõistust need asjad lahutada ja neid asju eraldi menetleda. Aga minu konkreetne küsimus. Mis sina kui algataja arvad, kas vaktsineerimiskahjustuste fondi loomine pigem soodustab vabatahtlikku vaktsineerimist ja annab inimestele kindlustunde, et riik ka tegeleb ja inimest ei jäeta üksi võimalike kahjulike mõjude puhul, või vastupidi, nagu peaminister arvas?

10:26 Priit Sibul

Mina olen täiesti veendunud, et see fond on, nii nagu ma ütlesin, oluline osa ja puuduv tööriist selleks, et saavutada neid tulemusi, mis on inimese jaoks mõistlikud. See, kas inimene peab mõistlikuks ennast vaktsineerida või mitte, peab olema minu meelest esiteks inimese enda tervemõistuslik otsus, sest mitte keegi muu ei tea paremini kui inimene ise, mis talle on hea. Loomulikult on mõistlik nendes küsimustes, kus me ise maailma kõige pädevamad pole, arutada seda oma perearstiga, kes meid tunneb-teab, ja nii edasi. Aga kui vaadata ühiskonna seisukohalt laiemalt, siis on loogiline, et ega see vaktsineerimiskahjustuste fond ei ole ju ainult meditsiiniline teema. Ta küll aitab kompenseerida meditsiinilisi kahjusid, aga ta on loomulikult ühiskonnakorralduslik, nii nagu me COVID-i puhul väga palju näeme. See, mis meid viimased kaks aastat on saatnud – mulle jääb mulje, et väga paljudele inimestele tundub, et kõik see on kuidagi seotud teaduse ja meditsiiniga. Ei, enamik otsuseid on puhtalt riigikorralduslikud – see, et me saaksime võimalikult vähe halvatud sellest viirusest, see, et paljud jääksid puutumata, see, et haiglad ei täituks. Need on puhtalt ühiskonnakorralduslikud

küsimused, kuidas me sellest välja tuleme. Minu meelest inimesed peaksid saama teha oma seisukohalt adekvaatse otsuse ning riik, seadusandja ja valitsus, peab tegema kõik enesest oleneva, et inimene saaks endale parima otsuse teha. Kindlasti see fondi loomine aitab inimesel seda otsust paremini teha. Sest inimestel on hirm võimalike kahjude ees.

Kui kujutada ette seda, mida alguses, ma mäletan, peaminister ütles või ka tervise- ja tööminister, et meil on õigus ja võimalus pöörduda nii nagu kõikide ravimite puhul ravimitootja poole. Vabandust, ma arvan, et iga inimene, ükskõik, kas ta on Tallinnast või Missost, ei kujuta ennast ette Pfizeriga vaidlemas selle üle ja tõendamas, et ta on saanud selle kahju just vaktsineerimisest. Pealegi, nii nagu ma kirjeldasin, meil seda mõistlikku korda pole üldse olnudki, kuidas ravivigastid tõendada, millised on need komisjonid ja nii edasi. See on inimeste jaoks ikkagi väga harva ette tulev küsimus ja õiguslikult on see ka reguleerimata. Kujutada ennast ette gigantidega võitlemas – no see on minu meelest tavainimesele peaaegu mõeldamatu. Selles mõttes kindlasti see fondi loomine aitab sellele oluliselt kaasa ja kindlasti aitab see ka inimesel teha vaktsineerimise kohta mõistliku otsuse. Nii et ma olen peaministrist erineval arvamusel.

10:29 Aseesimees Hanno Pevkur

Tarmo Kruusimäe, palun!

10:29 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Mu küsimus on see. Kas riikides, kus on selline fond tehtud, on näha, et vaktsineerimise minek on nüüd drastiliselt kukkunud ja kolmandat doosi ei ole üldse enam välja võetud? Väide, et see tekitab inimeses kõhklusi – no minus tekitab see rohkem usaldust, et riik on igal juhul kodaniku selja taga. On teil mingi ülevaade nendest riikidest? Ja võib-olla lihtsalt veel minu pisike repliik. Miks on sellised arvamusel, et ta kõike teab? Ougi, päikesejumalanna, mina, see olen riik, ma olen ilmeksimatu. Seda pakuvad välja spinndoktorid ja nii seda ühte ja sama spinni seal keerutatakse.

10:30 Priit Sibul

Mul nüüd konkreetset statistikat selle kohta, milline on seos, ma ei tea, mingi teise-kolmanda vaktsiinidoosi ja vaktsiinikahjude fondi vahel eri riikides, ei ole. Küll aga on teada, et need riigid, mida ma enne ka ette lugesin, kus see vaktsiinikahjude fond on tehtud, seal vaktsineerituse tase ühiskonnas on märksa kõrgem kui Eestis. Siit ma kõige üldisemalt võin teha järelduse, et see inimese kindlustunnet juurde annab. Nüüd, küsimus on see, kas ta suunab inimesi

rohkem vaktsineerima või võimaldab inimesel teha selle otsuse, mida ta ise kõige mõistlikumaks peab. See tõenäoliselt on ka eri riikides erinev. Ma ei tea täpselt, kui suurt sundi või varjatud sundi eri riikides selleks rakendatud on. Sest nüüd alles Austria esimese riigina jõuab sinna, et tekib sunduslik kaitsepookimine, siamaani on ühiskonnas ikkagi olnud tohutu surve vaktsineerimise mõttes. Kuna ravivead on olemas – kõik teavad, et ravimitega kaasnevad inimestele kahjud, loomulikult ka vaktsiinidega –, siis päris paljudes riikides on tänaseks selline fond loodud, et inimesed saaksid ennast turvalisemalt tunda. Nii et ma arvan, et meil on ka aeg see lihtsalt ära teha.

10:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Helle-Moonika Helme, palun!

10:32 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Meil on täna siin jah kaks n-ö ühesuguse teemaga seaduseelnõu laua peal ja see on selles mõttes väga hea näide sellest, kuidas valitsus on algul eitanud, aga pärast seda, kui opositsioon on hakanud ikkagi asjadest rääkima, nii nagu need asjad on, nii nagu rahvas tunneb, nii nagu rahvas räägib, on see on sundinud valitsust jalgu kõhu alt välja tõmbama ja mingite oma algatustega sel teemal välja tulema. Aga lihtsalt asja selguse huvides, äkki sa teeksid sellise väga väikese lühianalüüsi, miks Isamaa eelnõu on parem valitsuse eelnõust? Miks ta on mobiilsem, tõhusam ja, just, parem?

10:32 Priit Sibul

Aitäh! Seda analüüsi on selles kontekstis keeruline teha, kuivõrd Isamaa ettepanek oli anda Vabariigi Valitsusele ülesanne see eelnõu välja töötada. Nüüd on valitsus selle välja töötanud. Nii nagu ma ütlesin, pigem saab kurvastusega teiega koos konstateerida teie küsimuse esimest poolt, et valitsus ärkab siis, kui opositsioon on mõned käigud teinud, siis jõutakse kiiremini koosmeelele. Nagu ma viitasin, novembris tervise- ja tööminister ettevaatlikult pidas mõistlikuks vaktsiinikahjude fondi loomist, siis peaminister eitas ja ütles, et see annab vale signaali ja tema olla suhelnud ka käitumisteadlastega, kes samamoodi arvavad.

Minu arust kõige suurem mure selle viiruse puhul on see, et me jookseme sündmustel sabas. Ennekõike teeb seda valitsus. Kuivõrd siin on pikalt arutatud seda, et parlament pole endale nõudnud ja võtnud suuremat rolli, siis see on koht, kus me iseendile peaksime tuhka pähe raputama. Me saame ka tagantjärele konstateerida, kui valitsus midagi teeb või tegemata on jätnud. Aga minu meelest, kui te vaatate, mida meie siin saalis arutame, kuidas me kaks ja pool kuud tagasi välja käidud ideid ja mõtteid püüame hakata realiseerima, aga

päriselt ju ei tea[, kuidas läheb]. Nii nagu ma viitasin, valitsuse välja pakutud eelnõu suhtes mina julgen olla selles kontekstis kriitiline, et patsiendikindlustuse seadust on tõesti arutatud eelmises valitsuses, ma mäletan, kus ma toona rahandusministri ja justiitsministriga vaidlesin, olid eriarvamused. Nii nagu ma viitasin, seda teemat on arutanud omal ajal juba ka tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Nii et see on väga pikalt ette valmistatud eelnõu. Aga nüüd mulle jääb lihtsalt mulje, et parlamenti peetakse kohaks, kus tuleb sellele eelnõule tempel peale lüüa, sest seda on justkui arutatud juba aastaid. Meie alustame pärast seda, kui mina ja Siret Kotka siit puldist lahkume, siis hakkame seda eelnõu menetlema, aga teised on arutanud seda aastaid. Kas meie peaksime selle siis päevade või kuuga läbi jooksuma? Minu meelest see ei ole mõistlik.

Ja see on kõige olulisem erinevus, et Isamaa otsuse eelnõu pidas oluliseks, et valitsus tegeleks eraldi just praeguse koroonaviiruse vaktsiinikahjude fondi loomisega ning me ei võtaks maailma kõiki probleeme korraga lahendada selle eelnõu kontekstis, sest meil on vaja kiireid lahendusi. Meie teiega arutame täna vaktsiinikahjude fondi loomist, mis, nagu ma ütlen, oleks tegelikult pidanud olema ammu tehtud. Ja nii nagu Tanel Kiik õigesti ütles, tegelikult oleks see pidanud olema tehtud juba enne novembrit, kui see diskussioon meil algas. Aga praegu arutatakse juba selle üle, kas koroonapass on Eestis vajalik, mida teha kiirtestimisega, kas hakata arvestama antikehade osakaalu ja nii edasi. Eri riikides on kõik need olemas.

Nii et see on oluline asi. Minu meelest oleme me, selle asemel et kiiresti üks probleem lahendada, pakkinud selle ühe pikaajalise ja keerulise protsessi osaks. Ja minu meelest ei ole parlamendil mõistlik lahendada seda järgmise eelnõu raames.

10:36 Aseesimees Hanno Pevkur

Aivar Kokk, palun!

10:36 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea Priit! Juba ligi pool aastat on kehtinud valitsuse kehtestatud kord, et ühiskondlikus elus osalemise eelduseks on COVID-19 vastu vaktsineerimine. Kas te saate aru, miks ei ole selle aja jooksul suudetud luua vaktsineerimiskahjude fondi? On ju käitumisteadlased viidanud, et see aitaks maha võtta vaktsineerimise suhtes kõhklevate inimeste hirme ja muresid.

10:36 Priit Sibul

No ei ole võimalik aru saada, sest nii nagu ma ütlesin, kuigi teie viitasite anonüümselt käitumisteadlastele, on sellele vastupidises kontekstis viidanud ka meie peaminister, kes jõudis teist täpselt risti vastupidisele arusaamisele käitumisteadlaste abiga. Minu hinnangul me oleme kindlasti selle fondi loomisega jäänud hiljaks, sest nii nagu ma viitasin, see segadus ja need kõhklused kergitavad ju järjest ühiskonnas paanikat.

Loomulikult me ju kõik teame ja saame aru, milleks meil vaktsiini on vaja. Samamoodi me peame endale aru andma, et vaktsiinidega tekivad ka teatavad kahjud. Loomulikult on neid väike hulk, aga minu arust iga inimene, kellest me kuuleme, keda me teame ja näeme, [on oluline]. Ma viitasin oma sissejuhatavas ettekandes 11. novembri Postimehe artiklile. Me mäletame eelmise nädala Ekspressis kirjutatut. Me hakkame neid lugusid nägema ja lugema järjest rohkem. Ja see tekitab omakorda hirmu. Meenutame, kuidas oli, kui perearstid soovisid vaktsineerida, vaktsiine inimesteni toimetada, siis sisuliselt jõuti nendeni üksikute või kümnete kaupa. Siis ei oldud valmis andma neid apteekidele, kus oleks olnud jõudlus, vaid tehti mingeid halle asju. Mäletame veel seda, kuidas ühel pühapäeval aeti sealt telkidest minema inimesi, kes ei vastanud kriteeriumidele, sest nad olid liiga noored, ja nii edasi.

Kogu selline segadus, kus ühelt poolt soovitakse liikuda sinna suunas ja teiselt poolt tehakse kõik, et segadust kasvatada, on minu arust absurdne. Ja see fondi loomine oleks minu meelest üks lihtne võimalus, mis aitaks inimestel kiiremini paremate otsusteni jõuda.

10:38 Aseesimees Hanno Pevkur

Kert Kingo, palun!

10:38 Kert Kingo

Ma tänan, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Kas sul, Priit, on äkki konkreetset arvulisi andmeid, kui palju on registreeritud vaktsiini kõrvalmõjusid või on kaebusi selle kohta? Mingid numbrid on siin läbi käinud ja mingi väga väike, marginaalne osa on registreeritud. Oskad sa öelda seda numbrit?

10:39 Priit Sibul

Aitäh! Ma saan viidata novembri andmetele, mida ma oma ettekannet ette valmistades leidsin, ja see oli tõesti 10. või 11. novembril, kui räägiti haigekassas registreeritud juhtudest, mida oli tolleks hetkeks 218 ja millel oli ka teatav

tõendus põhjus olemas, et need on vaktsiini põhjusel tekkinud kõrvalmõjud ja #nähud. Aga minu meelest keegi ei olegi eeldanud, et tegemist on mingi tohutu suure probleemiga, vaid vastupidi, me näeme, et loomulikult suur osa inimestest elab viiruse üle, aga mõni sureb, ja nii on ka vaktsiinide puhul. Enamikule inimestele mõjuvad vaktsiinid absoluutselt hästi, aga teatud inimestele, teatud haigustega inimestele võivad neist tuleneda kõrvalmõjud – see hulk on igal pool maailmas pigem väike ja niiviisi on ka teiste vaktsiinide puhul –, selles mõttes oleks see mõistlik. Inimesel peab olema kindlus ja võimalus, et kui temaga midagi juhtub, siis ta saab abi. Eriti kui see toimub nii, nagu ma kirjeldasin, ikkagi me oleme seda ühiskonda ju korraldanud, ja mitte ainult meditsiinilistest kaalutlustest lähtudes, vaid selleks, et ühiskond tuleks sellest kriisist kiiremini läbi, oleme pannud väga palju erinevaid piiranguid.

See on ju selge ja varjatud sund kaitsepookimisele, kui inimesed ei ole saanud teha seda otsust mitte ainult oma tervist arvestades, vaid ka hirmust tööd kaotada, ühiskondlikus hüsteerias, kartuses kedagi teist nakatada ja nii edasi. Need põhjused on olnud erinevad ja selles mõttes, nagu ma olen korduvalt öelnud, peab meil olema võimalikult palju tööriistu, et inimesed saaksid teha adekvaatse otsuse. Terviseotsused peavad olema tehtud inimese tervises seisundit arvestades ja loomulikult selles kontekstis, et ta tulevikus ennast kaitseks või tema tervis muutuks paremaks. Selles kontekstis peab tervisest lähtuvalt neid otsuseid tegema.

10:41 Aseesimees Hanno Pevkur

Paul Puustusmaa, palun!

10:41 Paul Puustusmaa

Suur aitäh, hea eesistuja! Hea Priit! Vaata, meil on parlamendis selline huvitav tava, et kui opositsioon tuleb mingisuguse hea eelnõuga välja, siis nagu aamen kirikus mõni aeg hiljem tuleb koalitsioon millegi sellisega välja, mis sellele vastukaaluks on. Ma ei taha hinnata, kas see on hea või halb, eks see sõltub, ja võimalik, et ongi hea, kui opositsiooni utsitus on nii mõjus, et see koalitsioonile mõjub. Aga fakt on see, et novembris te tulite välja selle eelnõuga ja nüüd detsembris, kuu aega hiljem tuli ka koalitsioon sellega välja. Siit tulebki väga otsekohene küsimus. Arvestades asjaolusid, et teie olete tulnud välja selle eelnõuga, aga täna me hakkame arutama veel eelnõu 522, vastutuskindlustuse seadust, kas hetkel, nüüd teades olemasolevat situatsiooni, teie eelnõu on aktuaalne või äkki enam ei ole aktuaalne?

10:42 Priit Sibul

Aitäh! Seda saab kindlasti küsida komisjoni esimehelt, kes pärast mind pulti tuleb. Mina arvan muidugi, et see on endiselt aktuaalne, sellepärast et eelnõus 522, millele te viitate, on, nagu ma olen mitmele küsimusele eelnevalt vastanud, lahendatud see kiireloomuline küsimus Brežnevi pakikesega, mida on ministeeriumis ette valmistatud juba õige pikki aastaid. Nagu ma ütlesin, taasiseseisvumisest alates ei ole olnud meil seda süsteemi, mis puudutab arstide ja patsientide suhteid, omavahelist kindlustust ja nii edasi, Eestis reguleeritud. Minu arusaam on selline: valitsus lootis, et inimesed saavad oma otsuseid teha ja ennast kaitsta. See kiireloomuline otsus oleks kaasa aidanud fondi loomisele. Tõesti, väga suurepärane, et valitsus on siiski selleni jõudnud ja et nad peavad ka sellist meedet mõistlikuks. Kuigi minu meelest, nagu ma ütlesin, nad jooksevad sündmustel sabas. Sest täna tegelikult valitsus ise, kui meie õiguslikult arutame siin fondi loomist, juba tõenäoliselt hakkab arutama – või vähemalt üks koalitsioonipartneritest ütles eile avalikkuses ja arutles internetis selle üle –, kas tuua kiirtestimise võimalus tagasi ja osa piiranguid kaotada. Ma saan aru, et teine partner endiselt on teist meelt.

Ma väga loodan, et jõutakse arusaamisele ka selles kontekstis, sellises seisus ja praeguse uue viirusetüve kontekstis, kus viirus leiab üles nii poogitud kui ka pookimata inimesed peaaegu juba ühetaoliselt võrreldes eelnevate tüvedega, kus see vahe oli veel ikkagi oluliselt märgatavam, nüüd see enam selline ei ole. No kõik need piirangud ja arusaamised, mis meil on, muutuvad ajas. Ja oleks ülimalt mõistlik, et me oma otsustega käiksimisega kaasas, mitte ei jookseks sündmustel ainult kahekuuse või kahe ja poole kuu vahega järel, eks ju. Seda, et me nüüd lahendame järgmises seaduseelnõus 522, kus on tõesti väga pikaajaline keeruline meetmete kompleks kokku pandud, selle kiireloomulise asjaga, ma kindlasti mõistlikuks ei pea. Ma loodan väga, et siin saalis olevad inimesed saavad sellest aru, et neid asju on mõistlik eraldi ja lahus hoida.

10:44 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun!

10:44 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Ma mäletan, kui me jahusime siin lastekaitsepäeva üle, eelnõu oli kaks-kolm rida, aga küsimus oli, et kellel on õigem. Aasta otsa läks vett vedama, enne kui sai selle vastu võtta. No me hiljuti esitasime kiirtestimise [eelnõu], see saadeti prügikasti. Noh jah, nagu ütlesid juba, üks koalitsioonipartner ütleb, et jaa, see on arukas, peaks tegema. No nüüd seesama tänane fondi tegemine – jälle samasugune asi, et opositsioon on tulnud välja mingi asjaga, aga koalitsioon, ma ei tea, kas ta varastab või omastab selle, et igal

juhul tema lipp lehviks. Sinu staaž parlamendis on pikem. Kas see ongi niimoodi, et opositsioonis on nagu kasulikud idioodid, võivad [eelnõudega] välja tulla, aga need, kes parajasti valitsuses on, siis vaatavad, mida võtavad, näppavad, siis aga lehvitavad ja ütlevad: "Au ja kiitus meile."

10:46 Priit Sibul

Aitäh! Mul on sulle, hea Peeter, palve, et sa ise ei sildistaks ei ennast ega meid, muidu hakkavadki vaatama sellisena. Selles mõttes ei ole mõistlik ennast niiviisi sildistada ei siin saalis ega avalikkuse ees. Aga eks see on poliitika tegemise viis. Harva on jah kahjuks seda, kus koalitsiooni ja opositsiooni piirid ära kaovad. Kuigi sa viitasid ka, et lastekaitsepäevaga seoses otsiti õiget sõnastust, kas lipuga või liputa, ja arutati, milline peab sõnastus täpselt olema, ja igaühel oli oma eelnõu välja pakkuda. Eks ta muidugi veider on, aga selliseks oleme me ise oma poliitilise kultuuri kujundanud, ja meil ainsana on võimalik seda muuta.

Kas varastada või mitte? See on ju loogiline, et opositsioon saab ideid välja pakkuda märksa lihtsamalt. Me ei esitanud seda mitte teiste opositsioonierakondadega koos, vaid omaette. Tõesti, teiega on lihtsam leida ühist meelt, koalitsioonis on seda märksa keerulisem teha. Aga ma arvan, et probleem on kahes kohas: esiteks, kiiruses, ja teiseks selles, et kommunikatsioon on vastuoluline ja keeruline. Nii nagu ma viitasin, see on keeruline praeguses koalitsioonis elektri puhul, nüüd ma näen, et uus kukepoks tekib nendesamade kiirtestimise ja piirangute vahel.

Ühelt poolt mind inimesena häirib see, aga teiselt poolt on mul hea meel, et nende teemadega tegeldakse, sest see on ainukene eeldus ja lootus, et midagi üldse muutub. Sest kui mõlemad osapooled koalitsioonis oleks olemasoleva olukorraga rahul, siis ei toimuks üldse mingeid muutusi. Eks neil läheb lihtsalt kauem läbirääkimisteks, komade tõstmiseks ja nii edasi. Nagu sa ütled, ega see teki sikutamine ei ole ainult koalitsiooni ja opositsiooni küsimus, vaid ka koalitsiooni sees tahab igaüks näha, et kas see tekk, mida ühele või teisele poole sikutatakse, on rohelisem või kollasem. See kõik võtab oma aja. Kahjuks toimub see meie kõigi arvel. Muidugi oleks mõistlik opositsiooni eelnõudega kelgule hoog sisse anda ja koos mäest alla sõita, nii jõuaksime kiiremini tulemuseni ja küll siis jõuab seal sõidul neid tekke sikutada siia- või sinnapoole.

10:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Head kolleegid, otsuse eelnõu menetlemisel on mõlemale ettekandjale üks küsimus, nii et Kruusimäe, Puustusmaa ja Kaalep saavad küsida oma teise küsimuse komisjoni esimehe käest. Rohkem ma Riigikogu liikmete küsimusi Priit Sibulale ei näe. Tänan!

10:48 Priit Sibul

Suur tänu! Ja tuletan meelde üleskutset seda eelnõu toetada.

10:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Nüüd palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Siret Kotka.

10:49 Siret Kotka

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjonis käsitleti Isamaa fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaktsineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond" eelnõu 482 k.a 17. jaanuaril. Eelnõu tutvustas Isamaa fraktsiooni liige Priit Sibul, kes tegi seda ka täna siin. Ta toonitas, et tuleks luua võimalikult kiiresti koroonaviiruse vastu vaktsineerimise kõrvalmõjudest tekkinud kahjude hüvitamise fond.

Ühtegi muudatusettepanekut tähtajaks ei olnud esitatud ja komisjon tegi alljärgnevad otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 25. jaanuariks, seega tänaseks (selles oli konsensus), määrata juhtivkomisjoni esindajaks Siret Kotka (konsensus) ja viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus). Aitäh!

10:50 Aseesimees Hanno Pevkur

Nii. Tarmo Kruusimäe saab nüüd küsida.

10:50 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea Riigikogu aseesimees! Hea komisjoni esinaine! Head inimesed, kes te vaatate meid internetis! Toimub otsuse eelnõu 482 menetlemine ja see on ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaktsineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond. Seega on Isamaa Erakond enda ülesande täitnud. See, et täna koalitsiooni siin saalis ei ole, on niinimetatud koalitsiooni näo päästmine, sest siin on 51 hääle nõue. Nad ei

tule siia saali ja nad ei pea vastu hääletama, sellepärast et ülesanne on antud ja Vabariigi Valitsus juba tegeleb sellega, küll natukene kehvasti, aga noh, ei saa ka paremat tahta.

10:51 Siret Kotka

See ei olnud küsimus.

10:51 Aseesimees Hanno Pevkur

Jaa, läbirääkimised alles tulevad. Paul Puustusmaa, palun!

10:51 Paul Puustusmaa

Aitäh, hea eesistuja! Hea Siret! Muidugi ma tahan väga uskuda, et te komisjonis väga põhjalikult ja süvendatult analüüsisite seda eelnõu, 482. Seetõttu ma küsin: kas teil komisjonis oli ka arutusel, millised kulud või rahalised koormised kaasneksid selle eelnõu vastuvõtmisega?

10:51 Siret Kotka

Aitäh! Mis puudutab Isamaa otsuse eelnõu ja kulusid, siis ükski komisjoni liige sellekohast küsimust ei küsinud. Ka Priit Sibul kui Isamaa fraktsiooni ettekandja seda teemat ei tõstatanud. Nii et protokollis selle kohta märget ei ole.

10:52 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun!

10:52 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja Siret! Anna natuke ülevaadet, mida te seal komisjonis tegelikult arutasite selle eelnõuga ja kas te kaalusite ka seda, kuidas selle fondi loomata jätmine on mõjutanud Eesti rahva usaldust valitsuse tegevuse vastu koroonavõitluses.

10:52 Siret Kotka

Aitäh! Kuna Isamaa fraktsiooni ettepanekut me käsitlesime esmaspäeval, 17. jaanuaril ja 18. jaanuaril tuli Vabariigi Valitsuse eelnõu, tervishoiuteenuse

osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu, mis omakorda käsitleb vaktsiinikahjude kindlustust, seega Isamaa algatus või ettepanek ei leidnud komisjonis erilist arutelu. See-eest aga leidis arutelu eelnõu, mis on meil täna järgmine päevakorrapunkt. Seal oli päris palju küsimusi ja vastuseid, mida ma saan järgmise päevakorrapunkti all tutvustada.

10:53 Aseesimees Hanno Pevkur

Priit Sibul, palun!

10:53 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Siret, mul on küsimus sulle kui komisjoni esimehele, mis puudutab seda, mis takistas meil seda eelnõu varem arutlemast. Kas tõesti oli vaja oodata ära valitsuse eelnõu? Kui ma vaatan Keskerakonda kuuluva tervise- ja tööministri arusaamist, et seda küsimust oleks mõistlik lahendada, siis ta jõudis oma arusaamisele suhteliselt samal ajal, kui see eelnõu tekkis. Mida me sinu hinnangul komisjonis ootasime? Või mida sina ootasid, et me seda arutellu ei võtnud? Ja miks sa pead mõistlikuks seda kiireloomulist küsimust arutada koos väga pikalt välja töötatud teemaga, mida järgmises päevakorrapunktis arutama hakatakse?

10:54 Siret Kotka

Aitäh! Mis puudutab Isamaa fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse eelnõu, siis tulenevalt sellest, mismoodi me siin seadusi menetleme, on meil seitse töönaalat aega seda menetleda. Sellest menetlusprotsessist lähtuvalt komisjon ka käitus. Mis puudutab seda, kas seda võiks varem käsitleda, siis ausalt öeldes ükski Isamaa fraktsiooni liige ega ka mõni teine komisjoni liige ei tõstatanud küsimust, kas me peaksime seda varem käsitlema. Mis puudutab seda hüvitamise fondi või vaktsiinikahjude kindlustust, et seda ideed toetada – jah, sellele tõesti juba ka minister Tanel Kiik eelmisel aastal korduvalt viitas, et valitsus töötab selle välja. Ja täna me saame seda vaadata.

10:55 Aseesimees Hanno Pevkur

Aivar Kokk, palun!

10:55 Aivar Kokk

Hea juhataja! Austatud komisjoni juht! Teie vastusest Priidule jääb mulje, nagu Priit peaks komisjoni juhtima. Novembri alguses esitatakse eelnõu, aga seda menetletakse jaanuari viimasel tööpäeval, ehkki see on asi või teema, mis on väga oluline. Kas siis ongi selline arusaamine, et kolm kuud võiksid kõik asjad kusagil vedeleda, mis siis, et teema on oluline? Oodatakse [ja leitakse], et kui saamatu minister ei ole veel jõudnud oma eelnõuga Riigikokku, siis ei tohiks enne arutada ka midagi muud, kuigi tegelikult on see Eesti ühiskonnale vajalik ja seda on ammu oodatud.

10:56 Siret Kotka

Aitäh, hea Aivar! Elus kehtib printsiip, et on olemas kõigepealt mõte, [siis] sõna ja [seejärel] tegu. Kui me vaatame praegu seda otsuse eelnõu, siis see on mõte ja sõna. See on nagu see osa. Nüüd, kui me räägime järgmisest päevakorrapunktist, mis meil on juba täiskogus, siis see on tegu. Nii et tegelikult juba järgmises päevakorrapunktis me räägime teost.

10:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Heiki Hepner, palun!

10:56 Heiki Hepner

Suur tänu, hea istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! Ma olen ausalt öeldes kahe viimase küsimuse vastuse saamise järel ikkagi tõelises kimbatuses. Ma saan aru, et koalitsioonil, ühtpidi küll tundes tervisekriisi, ei ole selle lahendamiseks kuskile kiiret, sellepärast et nendel ei ole ju plaanis ei mõtet ega selle koha pealt sõna võtta ja nad loodavad, et ühel hetkel potsatab siia tegu ilma mõtte ja sõnata. See paneb natukene muretsema küll. Minu küsimus ongi see: kas komisjonis ei ole tekkinud tunnet, et meil vahepeal on olnud juhuslikult COVID ja tervisekriis?

10:57 Siret Kotka

Aitäh! Ma ei saa sinu hämmingust aru, selles mõttes, et tegu on väga selgelt täna meil suures saalis – see on seaduseelnõu 552, mida me menetleme järgmises päevakorrapunktis, kus on ka minister [ettekandjana] olemas. Seal on kõik need mõtted, kuidas patsiendikindlustus peaks olema, kuidas vaktsiinikahjude

kindlustus peaks olema, Riigikogu liikmed saavad seal kohe küsimusi küsida, arvamusi avaldada ja pärast seda, kui see eelnõu läbib esimese lugemise siin suures saalis, saavad kõik ka muudatusettepanekuid esitada. Nii et protsess käib.

10:58 Aseesimees Hanno Pevkur

Kert Kingo, palun!

10:58 Kert Kingo

Ma tänan, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Me arutame siin praegu punkti, mis on vaktsineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond. Teie siin väga uhkelt viitasite, et järgmine päevakorrapunkt on valitsuse tegu. Ja see on meil selline punkt nagu kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu. Juba see sõna "kindlustus" meenutab mulle kohe viimati tuntud muusikuga juhtunut Mehhikos. Tal oli ka kindlustus, aga lõpptulemusena pidi rahva käest raha paluma, et saada oma tervis korda, kuni kindlustus lõpuks meediasurve põhjal hakkas alles asja arutama. Ma ei tea, äkki see teie ütlus, et see on tegu, on liiga ennatlik. Me ju ei tea selle kvaliteeti. Või te saate nüüd valitsuse nimel öelda, et see kindlustus ei ole selline, mille puhul hakatakse niimoodi mõtlema ja alles siis, kui on avalik surve, hakatakse ka midagi hüvitama, erinevalt fondist, mis kohe hüvitaks?

10:59 Siret Kotka

Aitäh, hea Kert! Nii nagu sina nii ka mina ja kõik ülejäänud 99 Riigikogu liiget saame teha samme selleks, et järgnev seaduseelnõu tõesti oleks hea, lihtne ja inimestele arusaadav.

10:59 Aseesimees Hanno Pevkur

Kalle Grünthal, palun!

10:59 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Mulle tundub, et teil on kõik asjad sassis, kasutades hea kolleegi Erki Savisaare väljendit, nagu Kört-Pärtli särk. Küsimus on selles, et praegu me menetleme ettepanekut Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaktsineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond. See on konkreetne asi: neile, kes on saanud kahjustused, me hüvitame need. Teie siin juba etteruttavalt reklaamitud seadus,

tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seadus, ei ole minu meelest analoogne, sellepärast et selles seaduses, mida me hakkame hiljem arutama, on olulised puudujäägid just vaktsiini kõrvalmõjude mõttes. Kuidas teil on võimalik neid kahte eelnõu võrrelda?

11:01 Siret Kotka

Aitäh! Mis puudutab Erki Savisaare sõnu, siis need olid tõesti teile väga tabavalt öeldud eilsel ELAK-i istungil. Aga mis puudutab Isamaa fraktsiooni ettepanekut luua fond, siis komisjon seda vaatas, käsitles ja tegi otsuse: see on lõpphääletus ja Riigikogu saab otsustada, kas [midagi] on veel vaja või mitte. Paralleelselt on jah Vabariigi Valitsus tulnud välja eelnõuga, mis käsitleb tervishoiuteenuse osutaja vastutuskindlustust ja tegelikult väga selgelt reguleerib ära, kuidas see protsess käib, mismoodi inimesed saaksid taotleda hüvitist, kui neil on tekkinud vaktsiini tagajärjel kõrvalmõjud. See kõik on järgmises seaduseelnõus. Ma arvan, et minister väga selgelt seda tutvustab, aga kui vaja, võin komisjoni esimehena ka ise seda tutvustada. Aga see on järgmine eelnõu.

11:02 Aseesimees Hanno Pevkur

Üllar Saaremäe, palun!

11:02 Üllar Saaremäe

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Selle üle me võime pikalt vaielda, kas mõte on tegu ja mis hetkel sõnast saab tegu. Las see praegu jääb. Aga äkki teil on meile mingi valem või nõuanne, kuidas saaks opositsiooni mõnest mõttest ka tegu?

11:02 Siret Kotka

Ma arvan, et opositsioon teeb väga head tööd. Ma arvan seda, et juba see, et esitati otsuse eelnõu, oli väga hea mõte. Ja ma arvan, et koostöös tegelikult me näeme, mis on meie ühiskondlikud ootused, milline võiks olla see, mida me nimetame kas kindlustuseks või fondiks. Seda me ühes või teises vormingus järgmise eelnõu arutelul täna näeme, nii et me saame edasi diskuteerida sellel teemal, et vaktsiinikahjusid tuleks tegelikult kompenseerida.

11:03 Aseesimees Hanno Pevkur

Riho Breivel, palun!

11:03 Riho Breivel

Lugupeetud juhataja! Hea Siret! Tegelikult on minu mõte ikkagi selles, et need on kaks eri asja – fond ja kindlustus. Nad mõlemad toetavad teatud probleemseid lahendusi. Ma usun, et ka teie mõistate seda, et fond on see, mis on määratud operatiivseks tegevuseks, aga kindlustus on see, mis hiljem, tagantjärele kindlustab teatud kulutused. Kas te ise olete tõesti seisukohal, et kindlustus asendab fondi?

11:03 Siret Kotka

Aitäh! See, kas meil on fond või kindlustus, sõltub kõikidest Riigikogu liikmetest, kes siin saalis on, kui tuleb lõpphääletus.

11:03 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem sõnasoove või küsimusi ei paista. Tänan! Läbirääkimistel, meenutan kõikidele, võivad sõna võtta fraktsioonide ja komisjonide esindajad. Kui te tulete kõnetooli, siis on see fraktsiooni nimel. Isamaa fraktsiooni nimel Aivar Kokk, palun!

11:04 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma pean tunnistama, et ma ei ole aru saanud, miks koalitsioon kogu aeg kuidagi järele jookseb. Eelmise koalitsiooni ajal algas COVID-i kriis. Kui märtsis jõudis COVID Eestisse, siis suudeti ühe kuuga kõik otsused ära teha ja probleemid lahendada, nii valitsuse kui ka Riigikogu tasemel, võttes vastu ka lisaeelarve. Kui ma täna kuulan komisjoni juhi ettekannet ja vastust, siis jääb mulje, et opositsiooni pakutud ettepanekute kohta öeldakse: no las nad pakuvad. Ma pean tunnistama, et ka see eelnõu, mille Isamaa esitas novembri alguses, on küllaltki hilja välja pakutud. Tegelikult oleks pidanud sõna otseses mõttes olema sellest hetkest, aasta tagasi, kui hakati vaksineerima, ka seesama eelnõu laua peal, kaks asja üheskoos.

Pidevalt väidame, et meil ei ole kohustuslikku vaksineerimist. Aga tegelikult ikkagi ju on. Meil on tänase seisuga 72% täiskasvanutest vaksineeritud. See tähendab seda, et üle neljandiku inimestest ei saa väga paljudest ühiskondlikest üritustest osa võtta. Nad ei saa käia söömas restoranides, söögikohtades, ehkki nad saavad küll kaasa osta. Seoses sellega on väga palju muret ettevõtjatel, alustades toidlustusettevõtetest ja lõpetades kultuurivaldkonnaga.

Kui mina oleksin komisjoni esindaja olnud siin, siis ma oleksin öelnud: väga hea, et niisugune ettepanek tehti. Näete, valitsus on suutnud kahe kuuga tulla eelnõuga siia suurde saali, et mure lahendada. See oleks võtnud ausalt öeldes küsijatel sõnad suust, sest mida sa siis ikka veel ütled. Aga vastus oli see, et no te ju võite teha, mis te tahate, tegelikult järgmises punktis me hakkame seda teemat arutama ja siis küsige ministri käest. Aga Riigikogu komisjonil on tegelikult ikka väga suur roll. Ja komisjoni juhtimisel on väga suur roll. See, milline eelnõu millisesse nädalasse päevakorda võetakse, on tegelikult ikkagi sõna otseses mõttes komisjoni esimehe otsus. Seda komisjoni liikmed kas aktsepteerivad või mitte, aga nii see käib.

Vaatame eelmist aastat. Aprillikuus me alustasime sellega, et aktsiisid selle aasta maist ei tõuseks. Selle üle vaieldi septembrikuu keskpaigani, siis lepidi kokku, et okei. Siinsamas saalis vaieldi, kas teine pensionisammas on vabatahtlik või mitte. Lõpuks tegi Riigikohus otsuse. Riigieelarvesse laekub sotsiaalmaksu tunduvalt rohkem. Kuid eelmine nädal, kui me arutasime siin, kas eakaid toetada või mitte, siis oli meil ainult üks inimene koalitsioonist siin saalis. Müts maha! See, kuidas hääletatakse, jah, lepitakse fraktsioonis kokku, ja nii ta tihti siin saalis on. Aga ära kuulata ettepanekuid ja arutelusid on iga Riigikogu liikme kohustus enne, kui ta hääletamisel otsuse teeb.

Täna on meil [päevakorral] ikkagi seesama kahjude hüvitamine. Kelle või mille [arvel]? Või kustkohast see raha tuleb? Nagu ma olen aru saanud, kui Isamaa tegi ettepaneku ...

Palun kolm minutit.

11:09 Aseesimees Hanno Pevkur

Kolm minutit juurde, te mõtlete? Härra Kokk, kolm minutit juurde, lisaaega? Te ütlete lihtsalt, et palute kolm minutit. Vajate lisaaega?

11:09 Aivar Kokk

Jah. Lisaaega.

11:09 Aseesimees Hanno Pevkur

Selge. Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:09 Aivar Kokk

Kui Isamaa tegi Vabariigi Valitsusele ettepaneku luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond, siis me ei mõelnud seda, et see raha peaks tulema haigekassast. Meil siin Riigikogus tihti

Riigikogu liikmed ei ole saanud aru ühest kõige suuremast probleemist. On kaks valdkonda: üks on haigekassa ehk tervisevaldkond ja teine on sotsiaalvaldkond ehk meie eakate, erivajadustega inimeste ja laste toetamise pool. Sotsiaalmaksust laekuv raha on riigis alati olnud miinuses ja muudest tuludest on seda kaetud.

Me teame, et haigekassa eelarve on punases. Riigieelarve puhul oleme sinna lisanud praktiliselt kõikidel aastatel lisavahendeid. Ja nüüd me räägime, et me teeme ühe järgmise seaduse puhul kindlustuse, mille raha me hakkame võtma haigekassast. Kelle või mille arvel? Kas selle arvel, et haiglates järjekorrad pikenevad veelgi?

Kohe tuleb meil minister siia laua taha ja me saame temale küsimusi esitada. Aga ma pean tunnistama, et olukord on tänaseks jõudnud selleni, et ka väikese lapsega arsti juurde minekuks on järjekord kolm kuud. Kolm kuud! Sinna ei minda tavaliselt sellepärast, et keegi natuke köhatab või et tal on natuke palavikku tekkinud, vaid ikkagi suure murega, vanemad paluvad lapse järjekorda panna.

Ma loodan, et valitsus hakkab kiiremini tegutsema, nii nagu ta praegu arutleb selle üle, et kas vaktsiinitõendit on nüüd vaja või ei ole, kas teste võiks teha või mitte. Me oleme seda testimise teemat ka siin arutanud juba pool aastat. Nüüd arutab lõpuks ka valitsus. Me oleme rääkinud fondi tegemisest aastaid, lõpuks järgmise eelnõuga vast see tuleb.

Ma loodan, et tänane Riigikogu saal toetab Isamaa ettepanekut lihtsal põhjusel: valitsus sellega tegeleb, ei ole ju midagi vastukarva. Aga ma sain aru komisjoni juhi ettekandest, et komisjonis seda teemat nagu eriti ei arutatudki, kuna järgmine punkt nagunii tuleb. See on kurb.

Ma loodan, et kõik saalis olid toetavad ettepaneku tegemist Vabariigi Valitsusele, et luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond. Aitäh!

11:12 Aseesimees Hanno Pevkur

Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Kert Kingo, palun!

11:12 Kert Kingo

Lugupeetud istungi juhataja! Head saadikud! Me arutame siin praegu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond" eelnõu

seetõttu, et valitsus ei taha oma otsuste eest vastutada. Valitsus ei taha vastutada enda otsuse tõttu saabunud võimalike tagajärgede eest.

Valitsus oli see, kes otsustas, et teatud protsent inimesi peab saama vaktsineeritud. Rutakalt, kiiresti. Sihtrühmad olid erinevad. Esialgu öeldi, et vanemaealised inimesed peavad kindlasti vaktsineeritud olema, siis nihutati seda skaalat juba ettepoole, kuni jõuti viieaastaste lasteni välja. Selleks, et seda saavutada, vahendeid ei valitud. Riskianalüüsi algne olemus muudeti ära ja riskianalüüsist tehti tööriist inimeste vabastamiseks töölt, kui nad ei lase ennast vaktsineerida. Inimesi sunniti ja survestati kõikvõimalike vahenditega, eelkõige töökoha kaotusega. Siis seati sisse piirangud, millega eraldati vaktsineerimata inimesed ühiskondlikust elust. Inimestel ei olnud võimalik osaleda tavapärares igapäevastes tegemistes, ei saanud nad käia kultuuriüritustel, ei saanud nad käia tootlustusasutustes ega muuseumides, ei saanud ka saunas käia. Valitsus keskendus ainult vaktsineerimisele.

Juhin tähelepanu, et me räägime küll vaktsineerimisest, aga tegelikult koroonavaktsiini puhul saame rääkida pigem ainetest, mis on lõpetamata ohutusuuringutega. Tuletan meelde: selleks, et valitsus saavutaks oma, pandi kiirkorras püsti vaktsineerimistelgid ja lasti käiku vaktsineerimisbussid, kus täiesti selekteerimata kõiki tahtjaid ja soovijaid vaktsineeriti. Mitte kedagi arstid ei nõustanud, mitte kellegagi ei arutatud tema tervise üle, kas need ained on tema tervisega sobivad või mitte, kas on võimalik, et saabuvad mingid tagajärjed või mingid tüsistused. Tähtis oli protsent.

Selle tõttu hakkas järjest rohkem tekkima neid inimesi, kellel saabusidki nende ainete süstimise tagajärjel mingid kõrvaltoimed. See on väga pehmelt öeldud. Inimestel oli väga raskeid terviserikkeid ja on esinenud ka surmasid. Seda ei tahetud kuulda, seda ei tahetud tunnistada, sest valitsus ei tahtnud vastutada. Taheti ainult vaktsineerida ehk süstida sellesama vaktsineerimise pärast, et saada täis soovitud protsent.

Asi päädis sellega, et need inimesed, kes olid juba mingi terviserikke saanud, koondusid sotsiaalmeedias gruppidesse, kus nad omavahel kurtsid oma muresid, arutasid kõrvalnähtusid, tekkinud haigusi ja tekkinud mõjusid. Nad ei saanud loota oma valitsuse peale. Nad ei saanud kellegi peale loota. Nad peavad omavahel sotsiaalmeedias neid muresid arutama. See ei ole normaalne olukord. Ja valitsus teeb näo, et meil ei ole probleeme ja meil ei ole vaja ka fondi. Osa inimesi on invaliidistunud, nad ei saa enam kunagi tööl käia, ei saa normaalselt raha teenida, aga valitsus leiab, et meil ei ole seda fondi vaja. See ei ole vajalik.

Kõige hullem on see, et seesama valitsus räägib: meie hoolime inimestest, me teeme parema elu kõigile. Aga kus te olete nüüd? Kus te kõik olete nüüd, kui

meil on vaja inimesi aidata, kui tagajärjed ongi tekkinud ja need on reaalsed? See ju ei aita, et me teeme näo või valitsus teeb näo, et ...

Paluks lisamineid.

11:17 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun! Kolm minutit lisaaega.

11:17 Kert Kingo

... nende arvates seda vaja ei ole. Nead seda ei tunnista ja seega probleemi ei ole, probleem on inimestes.

Seetõttu ma kutsungi kõiki saadikuid üles mõtlema sellele, et kuna ees on valimiste aeg, kui te hakkate kõik jälle kõlaval häälel rääkima, kuidas te kõik hoolite üksikisikutest, kuidas te hoolite inimestest, siis rakendame selle kõik ka tegudes. Sest see vaktsiinikahjustuste ja kõrvalmõjude fond on see, mis aitakski päriselt neid inimesi, kes päriselt on saanud kahjustused, terviserikked, või seda perekonda, kus on lähedane kaotanud elu nendesamade ainete tõttu, mida valitsus vahendeid valimata inimestele peale surus.

Kutsun teid kõiki, saadikuid, üles oma südametunnistust üles otsima ja hääletama selle eelnõu poolt, mitte jälle põgenema siit saalist ära argumendiga, et meil on ka järgmine punkt, kus on sees mingi vaktsiinikindlustus. Aitäh teile!

11:18 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem sõnasoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus. Head kolleegid, tuletan teile meelde, et arutame Isamaa fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele luua koroonaviiruse vastu vaksineerimise kõrvalmõjudest tekitatud kahjude hüvitamise fond" eelnõu 482. Meil läheb hääletusele juhtivkomisjoni ettepanek viia läbi lõpphääletus ja selle me läbi viime. Juhin tähelepanu, et eelnõu otsusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus. Seega, panen hääletusele otsuse eelnõu 482. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

11:21 Hääletustulemused

11:21 Aseesimees Hanno Pevkur

Ettepanekut toetas 31 Riigikogu liiget, vastu oli 25. Ettepanek ei leidnud toetust.

2. 11:22 Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu (522 SE) esimene lugemine

11:22 Aseesimees Hanno Pevkur

Meie tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu 522 esimene lugemine. Palun kõnetooli tervise- ja tööminister Tanel Kiik. Palun!

11:22 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Täna on mul hea meel tutvustada teile tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu 522, millega me loome paralleelselt patsiendikindlustuse ja vaktsiinikahjude hüvitamise süsteemid ning ühtlasi täiendame ka seadusandlust selleks, et teatud COVID#19-vastaseid ravimeid kergemini esmatasandil kasutusele võtta.

Aga rääkides nüüd [eelnõu] peamisest sisust, siis patsiendikindlustus kujutab endast tervishoiuteenuse osutajate kohustuslikku vastutuskindlustust. Eelnõuga sätestatakse selle põhimõtted, samuti patsientidele hüvitamisele kuuluva kahju alused ja ulatus. Uue süsteemi loomise eesmärk on loomulikult patsientide parem kaitse, senisest lihtsam hüvitise taotlemine, seeläbi ka patsiendiohutuse tõstmine. Võrreldes senise lahendusega kaob inimesel vajadus pöörduda kohtusse või hakata raviautustega üks ühele vaidlema. Edaspidi saab patsient pöörduda hüvitise taotlemiseks kindlustusandja poole, kes konkreetsele raviautusele kindlustust pakub, juhtumit menetleb ja ma kordan, selle kahju hüvitamise otsustab. Kahju hakatakse hüvitama kindlate piirmääradeni sõltuvalt kahju suuruselt.

Ühtlasi on eelnõu eesmärk, et patsiendi huvid saaks senisest paremini kaitstud. Nagu ma viitasin, see tõstab patsiendiohutust, aitab läbi viia ja pakkuda inimestele kvaliteetsemat ravi, soodustab ka ravivigadest teavitamist, nendest õppimist ja loomulikult eesmärk on ju nende [vigade] ennetamine. Raviasutustel ja arstidel võimaldab uue süsteemi loomine edaspidi avatumalt kõigi võimalike ohujuhtumitega, ravivigadega ja potentsiaalsete riskiteguritega toime tulla, paremini neid käsitleda ja, nagu viidatud, neist ka õppida. Koos vastutuskindlustuse regulatsiooni loomisega me kaasajastame ka tervishoiuteenuste kvaliteedi ja patsiendiohutuse tagamise nõudeid. Seadusega luuakse juhtumitest teavitamise konkreetne kord, et ohu- ja kahjujuhtumeid ennetada ning seeläbi tervishoiuteenuste kvaliteeti ja ohutust parandada.

Patsiendikindlustuse loomine on tervisevaldkonnas väga kaua oodatud samm, millest räägiti ammu enne seda, kui mina ministriametisse astusin. Sellest on räägitud kümmekond aastat, mõni ütleb, et 20 aastat ja tõepoolest, see on selline selge samm, võib öelda, põhjamaise või läänemaise tervishoiusüsteemi korralduse suunas.

Eelnõu on välja töötanud töörühm, kuhu kuulusid patsientide, arstide, õdede, perearstide, hambaarstide, haiglate, eratervishoiuasutuste, Tartu Ülikooli ning Eesti Kindlustusseltside Liidu esindajad. Lisaks kaasati väljatöötamisse täiendavalt kindlustusõiguse eksperte, Justiitsministeerium, prokuratuur. See eelnõu läbis ametlikud kooskõlastusringid juba 2019. aastal ning vahepeal on seda täiendatud, ka praeguse valitsuse ajal, ja nüüd on see esitatud parlamendile arutamiseks.

Patsiendikindlustuse seadus on kavandatud jõustuma täismahus 2024. aasta 1. juulist. Üleminekuperiood on selleks, et erinevad tervishoiuteenuse osutajad saaksid sõlmida vajalikud kindlustuslepingud, teha vajalikud IT#süsteemide arendused, kõik muud ettevalmistused selle süsteemi käivitamiseks.

Teine oluline plokk selles seaduseelnõus on nii-öelda vaktsiinikindlustus või vaktsiinikahjude käsitlemise pool. Eelnõuga me muudame ravimiseadust ja näeme ette vaktsiinikindlustuse loomise. Vaktsiinikindlustuse eesmärk on ühest küljest julgustada inimesi vaktsineerima, seeläbi enda tervist ja elu paremini kaitsma erinevate ohtlike nakkushaiguste eest. Me anname selle loomisega inimestele kindlustunnet otsuste tegemisel ja samal ajal, mis on ka väga oluline, toetame neid inimesi, kellel tõesti on tekkinud vaktsineerimise tagajärjel haruldane, harva esinev, kuid tõsine kõrvaltoime, mis tervist kahjustab.

Me soovime ühest küljest julgustada inimesi vaktsineerimise kasuks otsustama ja samal ajal anda neile seda kindlustunnet, et kui midagi väga harva esinevat peaks ette tulema, siis riik toetab neid. Vaktsineerimise tõttu raske tervisekahjustuse saanud inimesel tekib võimalus nõuda kahju hüvitamist seaduses ette nähtud määras, sõltuvalt kahju raskusastmest. Eelnõu kohaselt makstakse hüvitist, kui vaktsineerimise tõttu on patsiendil tekkinud raske tervisekahjustus, mis kestab vähemalt neli kuud, või kui inimene meie seast lahkub ning tegemist on vähemalt tõenäolise seosega tervisekahju ja vaktsineerimise vahel. Kunagi ei ole võimalik neid asju sada protsenti seostada, seost sada protsenti kindlaks teha, aga piisab sellest, kui Raviameti ja teised valdkonna eksperdid hindavad seda suhet tõenäoliseks.

Vaktsiinide turustajatele omakorda kehtestatakse seaduseelnõuga kohustuslik kindlustusmakse, mille suurus sõltub Eestis kasutamiseks turustatud vaktsiinidooside arvust ning valitsuse tasandil kehtestatud maksemäärast, mida

iga aasta hakatakse üle vaatama. Kindlustusmaksetest kaetakse hüvitise taotluste menetlemise ja väljamaksetega tekkivad kulud haigekassale ja Ravimiametile.

Esimesel aastal ehk käesoleval aastal me keskendume COVID#19 ravimitele. Siin on maaletoojaks Terviseamet ja riik ehk sinna annab riik ise vajalikud summad sisse nii IT#arenduste loomiseks kui ka nende hüvitiste kompenseerimiseks. Edaspidi, järgmisest aastast alates hakkab toimuma selline juba turupõhine lahendus. Selle loomiseks vajalikud sätted lisame ravimiseadusesse.

Nagu viitasin, see eelnõu tegelikult käivitubki kahes faasis. Alates 2022. aasta 1. maist on eesmärk juba alustada COVID#19 vaktsiini kahjude hindamist, käsitlemist, ka väljamakseid 2021. ja 2022. aasta jooksul tekkinud tervisekahjude kontekstis ning järgmisest aastast hüvitada ka muude vaktsiinide võimalikud tõsisemad kõrvaltoimed. Muude vaktsiinide all me ei pea silmas mitte ainult riiklikku immuniseerimiskava, vaid ka gripivaktsiini, puukentsefaliidi vaktsiini, erinevaid reisivaktsiine ehk sisuliselt igasuguseid vaksineerimisi, mida Eesti riigis teostatakse.

Nagu ma enne viitasin, siin on ka teatud muudatused, mis puudutavad COVID#19 ravimeid. Eesmärk on see, et kui tulevad kasutusele uued ravimid, mille puhul ei ole veel läbitud põhjalikke arutelusid, hinnakokkulepped saavutatud, oleks võimalik riigil neid siiski esmatasandi kaudu patsientidele täies mahus hüvitada, kompenseerida, kasutusele võtta. Näiteks räägime siin Pfizer-BioNTechi ravimist Paxlovid või Molnupiravirist, mis samuti on turule mõnel pool juba tulnud, et nende hüvitamise süsteem oleks võimalikult lihtne ja mugav ning oleks õigusselgus, kuidas see toimub tulevaste võimalike vaidluste vältimiseks. Sarnaseid olukordi võib ka tulevikus ette tulla, nii et selles vaates seaduse muutmine on põhjendatud.

Ma tänan ja vastan hea meelega küsimustele.

11:29 Aseesimees Hanno Pevkur

Küsimustega alustab Priit Sibul. Palun!

11:29 Priit Sibul

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Mul on küsimus selle vaktsiinikahjude teema kohta, mis puudutab COVID#i vaktsiine. Kui muudel puhkudel on maaletoojatel õigus valida, kelle ravimeid nad toovad, kellelt ostavad, milliste hindade ja asjadega, siis COVID-i puhul on see hoopis teistmoodi. Eesti

puhul minister Kiik saadab Exceli tabeli Euroopa Komisjoni, kes sõlmib need lepingud, kui palju, millal ja millistel tingimustel Eestisse ravimit tarnitakse. Ehk põhimõtteliselt maaletoojad lahendavad suures osas logistikaküsimusi. Mul on küsimus: miks nende vaktsiinide puhul, kui seda kümniseks nimetada, mida maaletoojad maksma peavad, see ka COVID#i vaktsiinide puhul toimub? Sellest ma nagu lõpuni aru ei saa, kuivõrd nende roll on peaaegu olematu selles kontekstis.

11:30 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Tegelikult COVID#19 vaktsiinide puhul ongi erikord, nagu ma kirjeldasin. Ehk COVID#19 vaktsiinide puhul on sisuliselt hulgimüüja rollis Terviseamet. Terviseamet on see, kes riigi tellimuse alusel riigi poolt eraldatud raha – või valitsuse poolt eraldatud, kuidas me seda võtame – eest soetab erinevaid COVID#19 vaktsiine, toob neid maale. Nende puhul tegelikult seda vaktsiini doosipõhist makset ei kohaldu ehk selle kulu katab riik. COVID#19-vastaste vaktsiinide kõrvaltoimeteks oleme hinnanguliselt arvestanud valitsuses suurusjärgus üks miljon eurot 2021. ja 2022. aasta kulude kohta. Lisaks veel on seal suurusjärgus mõnesaja tuhande euro eest erinevaid haldus# ja IT#kulusid, mis selle süsteemi käivitamisega seostuvad. Edaspidi saab see olema hulgimüüjate teema.

Mis puudutab tulevikku COVID#19 vaktsiinide puhul, siis siin sõltub see, austatud küsija, sellest, kas tulevikus saavad olema COVID#19 vaktsiinid nii-öelda vabaturukaup, mida toovad maale erinevad hulgimüüjad ja maaletoojad. Siis neile kehtivad samad reeglid nagu näiteks gripivaktsiinile. Aga kui seal jätkub ka edaspidi selline erikord, siis kehtib ka riigi vaates riigi enda roll ja kohustus seda kahju hüvitada ja kompenseerida.

11:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun!

11:32 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen siit eelnõust selges eesti keeles, et eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Aga hetk tagasi – või ma nägin und? – me arutasime just analoogset eelnõu. Küsimus on, kas ma ei oska lugeda või see eelnõu, mida me just hääletasime, ei ole seotud sellega. Aga teine pool on see, et hiljuti parlament hääletas maha meie kiirtestimise eelnõu. Kas nüüd on lootust, et valitsuskoalitsioon tuleb varsti sellesama või analoogse asjaga välja ja kui, siis millal?

11:32 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Alustame siis korra veel algusest. Nagu ma enne ütlesin, patsiendikindlustusest on räägitud kümme aastat või kauem, vist kauem, kui mina olen olnud üldse poliitikas, mul on selline tunne, ja kauem kui väga paljud on siin parlamendis seda teemat saanud arutada. Ehk patsiendikindlustuse temaatika on vana. See on väga hea, et me oleme jõudnud reaalse eelnõuni, mis nüüd on parlamendile üle antud.

Vaktsiinikindlustuste pool, tõesti, see debatt on mõnevõrra uuem. See debatt oli põgusalt, kui me alustasime vaktsineerimist ehk aasta aega tagasi, et milline peaks siin olema riigi roll ja vastutus. Toona oli hästi vähe teada kõrvaltoimete kohta. Toona oli esialgne hinnang, et võib-olla vaktsineerimine tuleb peaasjalikult riskirühmadele. Me toona ei teadnudki neid koguseid. Ehk tol hetkel – isegi rohkem kui aasta tagasi on see periood, millest ma praegu räägin – ei olnud see võib-olla kõige kriitilisem küsimus, millega tegeleda. Aga see küsimus ka toona tegelikult tõstatati, eeskätt tervisevaldkonnast.

Tõsisema aruteluni jõudsime siis, kui olid näha eeskätt, mis seal salata, AstraZeneca vaktsiini Vaxzeria erinevad kõrvaltoimed, ka Jansseni vaktsiini puhul tõsisemad kõrvaltoimed nii Eestis kui mujal, mis ilmnesisid. Ja oli ka see teadmine, et see vaktsiin saab olema näidustatud, soovitatud või lausa ühiskonnaelus osalemiseks vajalik väga laiale osale Eesti ühiskonnast, et mitte öelda peaaegu kõigile, sõltuvalt vanusest. Täna ka Eestis vaktsineeritakse kõiki alates viiendast eluaastast. Tõsi, võib öelda, suuremas osas ja aktiivsemalt puudutab see siiski täisealisi ja 12+ vanuserühma, kus ka see COVID#tõend kehtib.

Sügisel me taas selle debati algatasime, arutasime seda valitsuses, seda arutati ka parlamendis. Siis oli tõesti erinevaid ettepanekuid, erinevaid mõtteid. Oli ka alguses selles suhtes, mulle tundus, skeptilisi erakondi, kes tänaseks on meelt muutnud, ka siin opositsiooni ridades, ja selle üle on mul ainult hea meel. Selles valguses oleme tulnud nüüd siia valitsuse otsusega nende kahe eelnõuga koos. Patsiendikindlustus ja vaktsiinikindlustus mõlemad käsitlevad sarnast muret ehk patsiendiohutuse tõstmist ja tervisekvaliteedi tõstmist mõnevõrra erineva nurga alt, aga ma arvan, et tervikuna käsitlemine, koos käsitlemine on täiesti põhjendatud.

Nii et see on pikk vastus teie küsimusele. Loomulikult te võite seostada seda Isamaa algatatud otsuse eelnõuga, aga sisuline otsus valitsuse tasandil loomulikult tehti enne seda ja selles valguses on mul hea meel, et eelnõu on siia parlamenti ka tervikuna jõudnud.

Nüüd see teine pool, kiirtestide arutelu. Täna valitsuskabinetis tõesti kuulasime ka teadusnõukoja ettepanekuid, mõtteid. Kõik on ühel lainel selles, et varem või hiljem meil tuleb COVID#i reegleid leevendama hakata. Praegu on peamine murekoht, et viiruse levik on veel tõusufaasis. Ka haiglate numbrid ei ole veel langustrendi näidanud, pigem isegi kas heal juhul stabiliseerumist või kerget tõusu, mistõttu teadusnõukoja ettepanek ja soovitus oli tõesti veel neid kiirteste mitte kasutusele võtta nakkusohutuse ühe alternatiivse tõendina. Aga teadusnõukoda toetab samuti seda debatti ja arutelu, et järk-järgult tavaolukorda naasta.

11:35 Aseesimees Hanno Pevkur

Merry Aart, palun!

11:35 Merry Aart

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma loen siit patsiendikindlustusest 1. juulist 2024, siis ma loen vaktsiinikahjude sundkindlustusest, siis ma loen süsteemi kuludest, mis kaetakse kindlustusest, 1,4 miljonit, siis ma loen veel mingisuguste hüvitiste maksmisest, mis kaetakse kindlustusmaksetest. Mul on teile selline küsimus, et see on nagu Kört-Pärtli särk, ma ei saa lihtsalt aru. Selgitage, palun, kes korraldab selle kindlustuse! On need kindlustusfirmad, on nad huvitatud, on nendega räägitud? Või on see haigekassa või on see Ravimiamet? Kes kogu seda protsessi hakkab juhtima? Kes sellega tegelema hakkab? Kõik need asjad ju nõuavad aega, raha, ressursi, kõiki muid asju. Minu küsimus on konkreetne: kes korraldab seda protsessi? Paluksin konkreetset vastust. Kümme minutit loengut on väga keeruline, mul läheb ots meelest ära, ma väga vabandan.

11:37 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Võtame siis viilude kaupa. Üks pool on tervishoiuteenuse osutajate vastutuskindlustus ehk patsiendikindlustus ja seal, nagu viitasin, on juba algusest peale olnud tööühma kaasatud ka kindlustusseltside esindajad ja ettevõtete esindajad. Eks seal saab olema iga terviseteenuse osutaja ehk haigla või perearstikeskuse või muu sellise asutuse ülesanne leida endale kindlustuspartner ehk kindlustusettevõtte, kellega ta sõlmib kindlustuse erinevate ravivigade hüvitamiseks patsiendile, kui need peaksid ilmnenema. Ja selle tõttu ongi see pikk üleminekuaeg, seesama 2024. aasta 1. juuli, et need haiglad, esmatasandid ja muud leiavad endale selle vajaliku kindlustuspartneri. Neid kindlustusi on ka täna olemas, see pole iseenesest uus asi. Uus on see, et see

muutub kohustuslikuks ehk saab olema nõutav kõigile. Täna see on tegelikult sisuliselt terviseasutuse enda otsus, kas ta teeb kindlustuse või ta piltlikult öeldes vaidleb iga patsiendiga ühekaupa, kui mingi selline olukord peaks ilmnema. Edaspidi on ühtne süsteem, mis on kindlasti ka patsiendile mõistlikum ja mugavam, ta teab, et on kindlustus, ta teab, kuhu pöörduda.

Teine pool on see, mis puudutab vaktsiinikahjusid, ehk vaktsiinikindlustus. Siin on tegelikult kandvam roll kindlasti riigil ehk haigekassa on see, kes hakkab nende hüvitiste taotlusi menetlema. Ravimiamet hindab, kas sellel kõrvaltoimel, tervisekahjul on seos konkreetse vaktsiiniga või mitte, kaasates sinna loomulikult arste. Ja sellisel juhul inimene saab selle väljamakse juba haigekassa kaudu.

Mis on see kohustus? Tervise osapooltel on need erinevad hulgimüüjad, maaletoojad, ravimitootjad, kes vaktsiine turustavad, nemad hakkavad maksma teatud maksemäära alusel sellist doosipõhist makset ja see määr pannaksegi paika iga aasta lõpus järgmise aasta kohta, mis katab ära hüvitamise kulud. Need on tegelikult kaks erinevat süsteemi, kaks erinevat lahendust. Aga mõlema puhul on need debad toimunud valdkonna osapooltega, kuidas ja kes ühel või teisel juhul hüvitist maksma hakkab ja kulusid katab.

11:39 Aseesimees Hanno Pevkur

Tarmo Kruusimäe, palun!

11:39 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Minu arvates oli see natukene vale otsus, kui me andsime kõik jämedamad otsad sinna Terviseametile, aga las ta olla. Infosõjas me oleme kaotanud ja sellest johtuvalt on tekkinud inimestel hästi palju kõhklusi ja kahtlusi. Need neli uut PR-inimest, kelle me võtsime tööle 28. aprillil 2020. aastal, osutusid ka mitte kõige paremateks valikuteks. Nad hakkasid inimestele, kes kahtlesid, lajatama, et lamemaalane. See on igati hea eelnõu, et nüüd riik tegelikult tuleb patsiendi taha ja loob talle selle kindlustunde. Küsimus on, kui palju me oleksime võib-olla ajast eespool, kui me ei oleks teinud neid vigu ja andnud kogu selle jämeda otsa Terviseametile, [selle asemel] et parlament oleks seda otsustanud.

11:40 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Ma pean nüüd muidugi küsima vastu või õigemini, ma püüan oma vastuses vastata, et ma ei saanud aru, kas te mõtlesite jämedat otsa kommunikatsioonis või vaktsineerimise protsessis või piirangute kehtestamises

või milles, sest piiranguid kehtestab valitsus. Vaktsineerimist ... (Tarmo Kruusimäe täpsustab saalist.) No kõik nüüd küll Terviseameti otsustada Eesti riigis ei ole. Siin on ikka tervisevaldkonna erinevad osapooled, on valitsus, on ministeeriumid ja nii edasi.

Kommunikatsiooni teemal olen selles mõttes nõus, et alati saab paremini ja kedagi lamemaalaseks kindlasti nimetada ei tohi. Ma ei tea, kas seda tõesti on keegi kommunikatsiooniinimene teinud – loodan, et ei ole.

Aga see, mis puudutab neid konkreetseid eelnõusid, siis kindlasti oleks olnud parem – nagu ikka, "oleks" on halb asi –, kui me oleks kümme aastat tagasi needsamad otsused ära teinud ja täna oleks toimivad süsteemid olnud. COVID#i kriisi minnes oleks olnud nii patsiendikindlustus olemas, vaktsiinikindlustus olemas, kõik selge-lihtne, nii nagu väga mitmes riigis, näiteks Soomes. Seal polnud mingit probleemi, süsteem oli varasemalt olemas, eraldati lisaraha, kõik teadsid, kuidas süsteem toimib, midagi uut ei hakatud leiutama. Meie riigi eripära on see, et tervisevaldkonnas me ei ole võib#olla veel nii sotsiaalne, õiglane, Põhjamaade tasemel, kui me olla tahame, aga sinna suunda see eelnõu kindlasti meid viib.

11:41 Aseesimees Hanno Pevkur

Priit Sibul, palun!

11:41 Priit Sibul

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Ma küsin selle põhieelnõu kohta, millele te viimati pookisite juurde selle vaktsineerimisega seonduva. Palun veel seda vaadet võrreldes tänasega. Kus ja kuidas arstid ennast hakkavad kindlustama, milline roll on haigekassal, milline kindlustusettevõtetel? Kui palju tänu selle eelnõu vastuvõtmisele riigieelarvest, ma ei tea, kas haigekassa või kes hakkab täiendavaid vahendeid saama, et seda kindlustust teha, ja mis siis täpselt patsiendi jaoks muutub? Kuidas see süsteem hakkab toimima, et patsient ravivigade puhul hakkab saama hüvitist?

11:41 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Alustan algusest. Tervishoiuteenuse osutajad ise kindlustavad ära enda asutuse, enda töötajad selles valguses, õigemini, enda asutuses toimuvad ravivigad, sõltumata sellest, kes on konkreetset arstid, õed, tervishoiutöötajad selle olukorra juures. Nii nagu te teate, tihtipeale meditsiinis ei ole mitte üks inimene, kes tegeleb patsiendiga, vaid on terve kollektiiv, ja see võimalik raviviga

võib tekkida mis tahes momendil selle raviprotseduuri juures. Loomulikult kõik annavad endast parima, et seda vältida, olgu see ka öeldud. Arstide, õdede, tervishoiutöötajate jaoks olukord läheb pigem nagu lihtsamaks, mugavamaks, arusaadavamaks. On tervishoiuasutused, kes need kindlustus [lepingud] kindlustusettevõtetega sõlmivad.

Omakorda selle nii-öelda rahaline kulu, me oleme arvestanud, saab olema suurusjärgus mõni miljon eurot, täpset summat siin on hästi raske öelda, kuna läbirääkimised tegelikult kindlustusettevõtetega [alles] algavad, räägitud on suurusjärgust 3–4 miljonit. Ja tegelikult sõltub see kindlasti ka sellest, kui palju päriselus hakkab tulema neid erinevaid kahjujuhtumeid, erinevaid hüvitisi ja milliste pakkumistega tulevikus [tulevad välja] kindlustusandjad, kindlustusettevõtted, mis hinnaga nad neid omakorda esitavad erinevatele tervishoiuasutustele.

Patsiendi jaoks on see vahe, et täna patsiendi valik on laias laastus see, kas ta saavutab üks ühele kokkuleppe haiglaga või tervishoiuasutusega või ta läheb kohtusse. [Edaspidi] ta saab pöörduda kindlustusettevõtte poole ja kindlustusettevõtte tegelikult siis selle hüvitamise vastavalt korrale lahendab. Loomulikult, ka seda otsust on võimalik vaidlustada. Meil oli ka arutelu, kui te mäletate, veel see aeg, kui ühiselt valitsusse kuulusime, et luua selline eraldi fond ehk, ütleme, patsiendikindlustusfond, et oleks konkreetne koht, kuhu pöörduvad kõik patsiendid, sõltumata sellest, mis ettevõttega või mis kindlustusega tegemist on. Seda fondi hetkel veel siin [eelnõus] ei ole. Mõte on selles, et see võib-olla hiljem luua, kui see osutub mõistlikuks ja põhjendatuks. Praegu me teeme ta mõnes mõttes nii-öelda õhemana, selle võrra tõenäoliselt ka odavamana. Fond oleks patsiendi jaoks veel mugavam, siis ta teab täpselt, et on patsiendiohutuse fond, pöördub sinna, teda ei huvitagi see, milline tervishoiuasutus on, milline on see kindlustusettevõtte või leping, see on juba kõik kuskil taustal tehtav. Aga see on võimalik hiljem käivitada või juurde luua, kui me näeme, et see vajalikuks osutub.

11:44 Aseesimees Hanno Pevkur

Helir-Valdor Seeder, palun!

11:44 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab teemat, mida siin juba otsapidi on käsitletud, aga et paremini aru saada, ma küsin siiski veel korra ja võib-olla saate põhjalikumalt lahti rääkida. Kas on nii, et praegu vaktsiinide puhul üldjuhul maaletooja hakkab niinimetatud kümnist maksma, välja arvatud

koroonavaktsiinide puhul, kus Terviseamet rahastab vastavat fondi? Kas see on nii ja mis see loogika on, miks me niimoodi erinevalt käsitleme neid erinevaid vaktsiine? Selliseid hooajalisi, spetsiifilisi vaktsiine võib ka tulevikus tekkida ja on ka täna, gripivaktsiinid ja nii edasi, mida ühiskond teatud sihtrühmadele tasuta võimaldab. Miks on lähenetud erinevalt, kui on lähenetud erinevalt, nii nagu ma praegu ise olen aru saanud?

11:45 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Vastab tõele, et tuleb selline täiendav nii-öelda kümnis või maksemäär tõesti ravimite maaletoojatele, hulgimüüjatele. Vastavalt kokkuleppele me ei eelda, et hulgimüüja või konkreetne maaletooja katab selle kuidagimoodi oma muude kulude või tulude arvel, vaid see summa on võimalik seaduses fikseeritud juurdehindlusele juurde lisada, see doosimakse.

Kui me räägime, nagu öeldud, COVID#i vaktsiinidest, siis siin tõesti maaletoojaks, hulgimüüjaks ongi riik ehk Terviseamet ja seetõttu maksab riik need ise. Teiste vaktsiinide puhul – gripivaktsiinid, puukentsefaliidi vaktsiinid, reisivaktsiinid – on maaletoojaks hulgimüüja, seal ei osta riik neid vaktsiine. Seal tegelikult riik osaliselt kompenseerib, tõesti, kui me räägime näiteks riikliku immuniseerimiskava järgsetest vaktsiinidest või eakate vaktsineerimisest gripi vastu, aga väga paljude sihtrühmade puhul vaktsiini soetab inimene ise. Ehk kui näiteks alla 65#aastane inimene tahab ennast gripi vastu vaktsineerida, siis see on tema kulu, samamoodi, kui ma tahan näiteks puukentsefaliidi vastu ennast vaktsineerida või kui ma soovin reisile minna. Sellepärast on mõnevõrra erinev COVID#i vastu vaktsineerimine ja kõik muud vaktsiinid. Aga võib öelda, et kasutaja vaates tõenäoliselt siin väga vahet ei ole, pigem on see riigi ja hulgimüüjate vahelise arveldamise erinevus.

11:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Ruuben Kaalep, palun!

11:46 Ruuben Kaalep

Täna, lugupeetud juhataja! Hea minister! Muidugi on tore kuulda, et te ütlete, et ei tohi kedagi lamemaalaseks kutsuda. Paraku see ei heasta seda, mida on tehtud kõik need kuud meedia vahendusel ja ka valitsusringkondades, mõnitades ja halvustades inimesi, kes on koroonavaktsiinide suhtes skeptilised. Järjest enam tuleb välja uusi fakte ja uuringuid, mis näitavad, et just nendel inimestel, kes on olnud skeptilised, on olnud algusest peale õigus. Sellepärast ma küsin, et kui me räägime nüüd vaktsiinikahjude hüvitamisest

väga palju, siis kas kõige õigem ei oleks üleüldse neid vaktsiinikahjusid ennetada. Näiteks te olete ja valitsus on võtnud selge suuna laste ja noorte massilisele vaksineerimisele. Samas, mis puudutab Pfizeri ja Moderna vaktsiine, siis on väga selged uuringud, mis näitavad, et alla 30-aastastele noortele meestele põhjustavad need vaktsiinid (Juhataja helistab kella.) raskeid müokardiidi või perikardiidi juhte.

11:47 Aseesimees Hanno Pevkur

Küsimus palun!

11:47 Ruuben Kaalep

Kas ei oleks kõige õigem ennetada neid kahjusid ja loobuda sellest noorte massilise vaksineerimise poliitikast?

11:47 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Vaktsiinid tegelevadki kahjude ennetamisega, selles mõttes olen teie küsimusega hästi nõus. Ehk vaktsiin ennetab rasket tervisekahju, mis võib inimesel tekkida seoses haigestumisega mõnda nakkushaigusesse, näiteks nagu COVID-19. Kui te vaatate neid vaktsiini kõrvaltoimeid, võimalikke kahjusid ja võrdlete neid haigusega, siis mitte midagi ei ole teha, ükskõik millist andmebaasi vaatate, ükskõik mis nurga alt seda vaatate, me näeme väga selgelt, et vaksineerimisega seotud kõrvaltoimed, teatised, võimalikud tervisekahjud, on murdosa sellest, mis on kaasa toonud COVID-19 haigus. Seda nii nooremates kui ka vanemates vanuserühmades. Euroopa Ravimiamet, samuti Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus on ju kõiki neid andmeid analüüsinud, uurinud, seetõttu need vastavad müügiloa ja soovitusel on ka välja antud noorte vaksineerimisega seonduvalt. Tõesti see, et on teatud vanuserühm, kus soovitatakse pigem ühte vaktsiini või teist vaktsiini, seda on olnud läbi selle kriisi. See on pigem olnud seetõttu, et meil on täna see luksus mõnes mõttes valida erinevate vaktsiinide vahel. Aga see arusaam, et vaksineerimine aitab hoida ära raskeid tervisekahjusid, vähendada suremust, see on ikkagi tervise- ja teadusvaldkonna konsensus ja kindlasti siin ei ole teisiti. Ütleme, siin ei ole argumente selle väite kahtluse alla seadmiseks.

11:49 Aseesimees Hanno Pevkur

Aivar Kokk, palun!

11:49 Aivar Kokk

Hea juhataja! Austatud minister! Ma ei ole ausalt öeldes sellest aru saanud. Valitsus ütles, et ta makse ei tõsta, aga nüüd te püüate inimestele koormust peale panna. Ühelt poolt te toote maaletoojale meeletud kohustused. Viimati arutati ravimite üle, kus anti nõue, kui palju peavad nad sisse ostma neid kalleid 800#euroseid ravimeid, mida inimestele kahe ja poole euro eest pärast apteegis müüma hakatakse. Nüüd on see, et nad peaksid ka mingi fondi looma ja sinna hakkama obrokit maksma. Lõppkokkuvõttes on kaks varianti: selle maksab kinni kas haigekassa maksude kaudu või inimene, kes ostab. Keda me nüüd lollitame? Me püüame nagu kõiki kulusid panna maaletoojale, maaletooja paneb lõpuks need kulud ju hinnale otsa ja lõpptarbija maksab, ükskõik kas kompensatsiooni järgi läbi haigekassa või siis see inimene, kes vaktsiini näiteks ostab. (Juhataja helistab kella.) Ta maksab selle kinni selle hinnaga.

11:50 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Selle väitega olen igati nõus. Nii see ju ongi kõigi selliste riiklike teenuste puhul, et midagi ei tule seina seest või iseenesest. Antud juhul oli arutelul mitu varianti. Oli variant, et tõesti teha üle välja, nii et riik maksab nende kogusumma, sõltumata sellest, kes on vaktsiini maaletooja ja kes on selle kasutaja. Aga valitsuses arutelu tulemusena otsustasime sellise lahenduse kasuks, kus need vaktsiinid, mida ostab sisse riik, nagu COVID#19 vaktsiinid, õigemini COVID#19 puhul, kuna seal ei ole hulgimüüjate rolli, seal võtab selle kulu riik enda kanda. Teiste vaktsiinide puhul siiski see hakkab sõltuma lõpptarbijast.

Ehk kui me toome näite, et kui me maksaksime selle lihtsalt üle välja kinni, siis need inimesed, kes näiteks ei kasuta, ma ei tea, puukentsefaliidivastast vaktsiini või ei käi reisimas, ei tee reisivaktsiine, maksaksid kaudselt ka kinni selle kulu. Aga sellisel juhul, kui see on nii-öelda vaktsiinipõhine, doosipõhine, ikkagi maksab selle kinni kas haigekassa, kes näiteks kompenseerib eakate vaksineerimist või riikliku immuniseerimiskava järgseid vaktsiine, või maksab kinni konkreetne tarbija, kes otsustab minna mõnesse eksootilisematesse riiki ja enne seda ennast vaksineerida. Selles mõttes selline maksusüsteem on nagu rohkem seotud otsese patsiendiga, otsese tarbijaga. Aga teisel süsteemil on oma plussid, see oleks solidaarsem teistpidi võttes.

11:51 Aseesimees Hanno Pevkur

Kalle Grünthal, palun!

11:51 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Tanel Kiik! Ma mäletan seda hetke veel, kui te seisite siin Riigikogu ees ja teatasite, et Eesti võtab kasutusele eksperimentaalsed vaktsiinid. Nagu hiljem selgus, ei olnud need kõrvalmõjud, mis võivad vaktsiinidega kaasneda, rahvale teada. Ehk sisuliselt te teostasite paralleelselt vaktsiinide kasutusele võtmisega ka ebaseaduslikku inimuuringut, mis on aga vastuolus inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooni artikli 5 lõikega 2 ning artikli 16 punktidega IV ja V. Seoses sellega, et teie poolt on selline sisuliselt karistatav tegu toime pandud, kas te olete nõus sellega, et COVID#vaktsiinide puhul hakkab kindlustus kehtima sellest hetkest, kui vaktsiinide kasutamise [otsus] Eestis vastu võeti?

11:52 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Lihtsalt protokolli huvides tuleb mainida, et teie [küsimuse] algusega ei olema ma grammi eest ka mitte nõus. Aga vastates küsimusele, siis tõepoolest, COVID-19 vaktsiinide puhul kõrvaltoimete hüvitamine käib alates nende kasutusele võtmisest ehk ka tagasiulatuvalt. Nii on ka vastava eelnõu seletuskirjas markeeritud, et see miljon eurot, mis me näeme ette nende hüvitamiseks esialgse hinnangu alusel, puudutab nii 2021. kui ka 2022. aastat. Alustati tõesti 27. detsembril 2020, aga no tollest perioodist teadaolevalt kõrvaltoimeid pole raporteeritud. Kui ka peaks olema, siis ka need läheksid sinna alla.

11:53 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernits, palun!

11:53 Peeter Ernits

Hea juhataja ja lugupeetud minister! Ma küsin [selle kohta, et] on selline konkreetne lugu, millega ma praegu tegelen. Inimene sai aasta lõpul ajurabanduse, aga taastus, käis vahepeal lõunamaal ja oli täitsa inimene, tegi juba plaane. Ja siis pöördus perearsti poole küsimusega, et kas [teha] tõhustusdoos. Ja perearst ütles, et jess, mine julgelt. Aga pärast seda jalad enam ei kandnud ja ta enam ei saa aru, kus ta on. Praegu võitleb elu eest. Ettevõtja. Minu küsimus on, kas selline inimene saab ka sellest fondist kahjutasu ja kas see perearst, kes ütles, et jess, mine, pane õlg alla, hakkab ka vastutama.

11:54 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Kõigepealt soovin kindlasti tugevat tervist ja jõudu nii teie kirjeldatud inimesele kui ka ta perele. Teadmata selle juhtumi asjaolusid, saate ise ka aru, on mul võimatu siit parlamendisaaalist kommenteerida, kas see nõuanne oli põhjendatud või mitte, kas inimesel on õigus hüvitisele või mitte. Nagu viitasin, kui on tekkinud tervisekahju, mis kestab vähemalt neli kuud või kauem, siis on õigus hüvitisele. Kindlasti nende kriteeriumide alusel, mida te kirjeldasite, oleks mõistlik inimesel hüvitist taotleda. Ma usun ja loodan, et sel juhul on ta ka raporteerinud juba varasemalt nende kõrvaltoimete kohta nii Ravimiametis kui ka oma tervishoiuasutuses, kus talle vaktsineerimist tehti.

11:54 Aseesimees Hanno Pevkur

Urmas Reinsalu, palun!

11:55 Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Miks §-s 11 on lõikes 1 toodud õigustatud isiku ja kindlustusjuhtumi kindlustussummad numbriliselt erinevalt? Tavaliselt kindlustused on tegelikult ikka käsitlenud seda inimese kohta, mitte eraldi juhtumi kohta. Ma ei tea, kas 100 inimest, 1000 inimest korraga või mismoodi seda on võetud.

Ja teine on see, et miks on nii väiksed summad. Kui me kõneleme, et on väga raske tervisekahjustus ning selle eest on kompensatsioon, mittevaralise kahju hüvitamine, § 19, ette nähtud kuni 15 000 eurot. Isegi kui me vaatame Eesti kohtupraktikat – inimene jääb sandiks ja selle eest tekib korraga siis kindlustusloogika kuni 15 000 eurot.

Ja kolmandaks on minu küsimus selles, et öelge palun, kas nendes lepingutes, millega vaktsiini on ostetud, Euroopa Liidu hangetes on vaktsiinitootjatel kuidagi, võrreldes tavaliste ravimihankelepingutega, seal piiratum vastutus seoses sellega, et vaktsiine töötati välja kiiremalt ja toodi turule vastavalt ühiskondlikele vajadustele.

11:55 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Nüüd oli päris mitu küsimust koos, püüan järjest vastata. Kindlustus on tõesti nii tehtud, et patsiendi kohta, kui me räägime tervishoiuteenuse osutajate kindlustusest, 100 000 [eurot] ja juhtumi kohta 300 000, see on seetõttu, et samas juhtumis võib saada tegelikult viga näiteks potentsiaalselt mitu patsienti korraga. (Hääl saalist.) Ma väga loodan ja usun, et sellist juhtumit sisuliselt juhtuda ei saa, mida annaks käsitleda ühe üksikjuhtumina, sest me räägime

raviveast, me ei räägi siin katastroofist või muust taolisest, me räägime haiglas või terviseasutuses toimunud raviveast. Paralleelselt operatsioonituppa tuhandet patsienti ei mahu. Nii. Seetõttu on tõesti erinev, et 100 000 patsiendi kohta ja 300 000 juhtumi ... (Hääl saalist.)

11:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Härja Reinsalu! Teil on teise küsimuse võimalus veel. Vajutage sinna!

11:56 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

... 300 000 juhtumi kohta. Ja kindlustusperioodi kohta on tõesti 3 miljonit.

Nüüd see teine pool. Te võib-olla ei pannud tähele, et siin oli küsimus selles, et see on mittevahaline kahju, härja Reinsalu. Mittevahalise kahju puhul on see kindlustussumma kuni 30 000 eurot. Ja teie poolt kirjeldatud väga raske tervisekahjustuse või kehavigastuse korral see kuni 15 000 eurot ongi mittevahalise kahju hüvitamise pool. Siin on tegelikult paralleelselt vaadates erinevaid hüvitamise aluseid ning antud juhul oli see mittevahalise kahju hüvitamine.

Ja kolmas küsimus oli teil ka, mis oli see, et kas erineb ... Vabandust, kuidas see kolmas küsimus oli? Te ühte küsimusse mahutasite kolm küsimust. (Hääl saalist.) Kas lepingutes on erinev? Jaa. Lepingute kohta oli tõepoolest. On erinevus muidugi, need COVID#19 vastased vaktsiinid on toodud riikidesse Euroopa Liidu, Euroopa Komisjoni poolt riikide nimel sõlmitud lepingu alusel, kus kõik riigid on võtnud endale mõnevõrra suurema vastutuse. Ehk kui näiteks tekib olukord, kus mõni patsient saab mõne tõsisema tervisekahju, pöörduv tootja vastu – seda on ka näiteks esinenud, ka Eesti riigis –, siis see tootja võtab ühendust riigiga ja riik vajadusel kompenseerib selle kahju tootjale, tootjale tuleb see kahju välja maksta. Loomulikult see eeldab seda, et tootja pole ise teinud mingit praakpartiid või mingeid muid eksimusi, seda hinnatakse selle alusel. Ja loogika on olnud selles, kuna riikide ja Euroopa Liidu huvides oli võimalikult kiiresti need vaktsiinid turule tuua, et seda pandeemiat ohjeldada ja inimeste elu ja tervist seeläbi kaitsta.

11:58 Aseesimees Hanno Pevkur

Ruuben Kaalep, palun!

11:58 Ruuben Kaalep

Hea minister! Te väitsite, et vaktsineerimise riskid on igal juhul väiksemad kui koroonaläbipõdemise riskid. Aga see on faktiliselt vale. Konkreetne California Ülikooli uuring, mida on põhjalikult kajastanud ka Suurbritannia ajaleht The Guardian, uuris eelmisel aastal esimese kuue kuu andmete põhjal COVID#i vaktsiini kõrvalmõjusid USA lastele vanuses 12–17, mis näitas, et tervetel 12–15-aastastel poistel esines müokardiiti kahe Pfizeri süsti järel 162,2 korda miljonist ja 16–17-aastastel tervetel poistel 94 korda miljonist. Samal ajal vajab tervetest teismelistest COVID#i tõttu haiglaravi 44 samas vanuses last miljonist. Miks te esitate Riigikogule valeandmeid?

11:59 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Nagu ma enne vastuses ütlesin, vaktsiinid on loodud selleks, et ennetada ja vähendada raskeid tervisekahjustusi. Selle juurde ma loomulikult jään. Neid uuringuid on tehtud koostöös ravimitootjatega, on tehtud Euroopa Ravimiameti poolt, neid andmeid on hinnanud ECDC ehk Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus, ja nende alusel on tõesti leitud, et vaktsiinide kasutamine on näidustatud ja põhjendatud kõigis vanuserühmades. Kindlasti te võite leida uuringu, mis konkreetse, ma ei tea, valimi põhjal väidab ka teistpidist. Aga antud juhul te võrdlete siin üks ühele, ma saan aru, ühte konkreetset tervisekahju ehk müokardiidi juhtumeid üldise haigete hospitaliseerimisega. Need ei ole üks ühele võrreldavad. Inimene võib saada väga palju tervisekahjusid, mis ei eelda hospitaliseerimist raske haigestumise tagajärjel: pikaajalised tervisemured, põletikusündroomid, muu taoline. Ehk tegelikult tuleks võrrelda seda, mis on nende miljoni potentsiaalselt nakatunud noormehe tervisekahjud tervikuna, kogumis, mitte ainult konkreetne hospitaliseerimise näide mingis konkreetses Ameerika Ühendriikide osariigis või väiksemas üksuses.

12:00 Aseesimees Martin Helme

Aivar Kokk, palun!

12:00 Aivar Kokk

Hea juhataja! Austatud minister! Veel eelmise küsimuse juurde tulles ütlen, et selle üle, et nüüd maaletoojad hakkavad mingit obrokit maksma, võiks natukene uuesti valitsuses mõelda. Lõppkokkuvõttes on see ikkagi haigekassa raha suures osas. Need väiksed ravimid või rohud, mida apteekidesse ostetakse, mitte need soodushinnaga, neid on ikka suhteliselt vähe. Aga sa mainisid, et kindlustust hakatakse tasuma siis, kui [inimene] on neli kuud olnud haige. Siis makstakse mingisuguseid rahasid, need numbrid on suhteliselt väikesed. Kui sihukese

korraliku palgaga inimene neli kuud on olnud sinisel lehel, haiguslehel, ja siis ikkagi on veel töövõimetu, siis ta saab mingisuguse väikese kompensatsiooni ja sellega lõpeb teema ära. Kas see kompensatsioon ei ole lihtsalt liiga väike?

12:01 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Tegelikult, nagu viidatud, need kompensatsioonid on ju kuni 100 000 eurot ühe konkreetse inimese kohta ja kindlasti 100 000 eurot Eesti mõttes ei ole väike raha, aga loomulikult, kui me hindame elu ja tervist inimese seisukohalt, siis elu on hindamatu. See on igati arusaadav. Ja tervis niisamuti.

See neli kuud on tulnud raske tervisekahjustuse mõistest, mis ka täna on seadustes olemas, ehk tõesti on pikaajaline tõsisem tervisemure. See on periood, kus inimesel on võimalik suhteliselt lihtsalt, no mitte lihtsalt, aga igal juhul [saada] haigushüvitist. Sealt alates tekib moment, kus on näiteks tööandjal võimalik leping lõpetada, kuna tegemist on pikaajalise haiguslehel olemisega. Loogika oli selles, et ei tekiks olukorda, kus inimene jääb näiteks ilma haiguslehest ja tal pole muud hüvitise võimalust ka. Sellisel hetkel tuleks riiklik vaktsiinikindlustus sisse.

Aga kindlasti kõik need punktid saavad olema arutelukoht, debatikoht nii parlamendis selle eelnõu menetlemisel kui ka tulevikus. Need on mõlemad uued asjad – nii patsiendikindlustus kui ka vaktsiinikindlustus. Ja päriselus me täna hindame, projitseerime teiste riikide mudelite alusel, kui palju võib tulla neid hüvitisjuhtumeid, kui suured need summad võivad tulla. Tegelikuses seda kõike me näeme alles siis, kui need süsteemid mõlemad on käivitunud. Ja kindlasti, nii nagu öeldakse, ka kõige paremat asja saab teha veel paremaks, nii et ka neid süsteeme saab teha paremaks.

Nüüd see kahjuhüvitise pool, [mille kohta] te uuesti küsisite. Praegune kokkulepe on tõesti nii, et see on nii-öelda doosipõhine hind. Siin on natuke see loogika tõesti, et kuna mõni tarbija tarbib rohkem vaktsiine, näiteks käib tihedamini reisil, siis tema jaoks see kulu on suurem. Ja teistpidi, valitsuses kõlas ka argument, et oleks ka hulgimüüjal, maaletoojal huvi tuua riiki pigem potentsiaalselt vähem kõrvaltoimeid tekitavaid vaktsiine või ravimeid. Ma arvan, et seda nad teevad niikuinii, see on päevselge. Aga need olid argumendid, mis toona kõlasid. Ent ma olen nõus, et teistpidise lahenduse argumente on ka väga palju. Eks solidaarne lahendus oleks lihtsam.

12:03 Aseesimees Martin Helme

Kalle Grünthal, palun!

12:03 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Peeter Volkonski on öelnud kunagi surematud luuleread: "Ise sööme, ise joome, ise nõudki ära toome." Praegune olukord on täpselt sama: ise süstime, ise saame kahjustused, ise sureme ja ise maksame. Minu jaoks on mõistetamatu, et need rahad peavad tulema maksumaksja taskust, sellepärast et – vabandust väljenduse eest! – seda solki on lasknud meile sisse süstida ikkagi ravimifirmad. Samas on ju teada lekkinud dokumentide järgi, et Pfizer näiteks on vabastatud igasugusest vastutusest vaktsiinikahjude kõrvaltoimete eest. Tegemist on küll Euroopa ühise hankelepinguga, aga küsimus: kas te kavatsete pöörduda ka Pfizeri vastu nende rahade väljanõudmiseks?

12:04 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Kuna parlamendisaalis kõlavad nii eksitavad väited, siis ma pean neid siiski korrigeerima. Vaktsineerimine on päästnud elusid ja tervist, seda ei saa kahjuks teistpidi väita. Eesti riigis on surnud COVID#19 tõttu üle 2000 patsiendi. Üle 2000! Haiglaravi on vajanud üle 14 000. Need on päriselu numbrid. See, et vaktsineerimisel on kõrvaltoimed, see, et tänaseks on esitatud umbes 300 [teadet] tõsisemate kõrvaltoimete kohta 1,9 miljoni vaktsiinidoosi puhul – see on mündi teine pool. Aga neid kahte tuleb ka omavahel kaaluda. Ehk ühel küljel on 2000 kaotatud inimelu, valdav osa vaktsineerimata, teisel küljel on 300 tõsisemat kõrvaltoimet 1,9 miljoni doosi kohta. Ja seal hulgas, üks ole, mingid potentsiaalsed surmajuhtumid, mille puhul ütleb ka Ravimiamet, et seost ei ole võimalik välistada, mida tulebki hinnata, ja need tuleb loomulikult lahendada. Aga vaktsiinid on toonud väga palju kasu ja head Eesti elanike tervisele, seda ei saa, õigemini ei tohi kahtluse alla seada, sest selleks ei ole ühtegi päriselu argumenti.

Nüüd see teine pool, Pfizer/BioNTech kui tootja. Nagu ma viitasin, nende lepingute alusel tõesti need vaktsiinid on toodud turule just nimelt seetõttu tavapärasest kiiremini, et see oli Euroopa riikide ja rahvaste huvides, et võimalikult kiiresti pandeemiast väljuda. Me näeme väga selgelt, mis on juhtunud nende riikide ja rahvastega, kelle vaktsineerimisega hõlmatus on madalam, kelleni need [vaktsiinid] jõudnud ei ole – seal on kas jätkuvalt väga ranged ja laiaulatuslikud piirangud või väga suur suremus ja haiglatesse hospitaliseerimine. Küsimus ongi, kummal pool mitte päris ekvaatorit, aga kummal pool joont me tahame selles mõttes asuda. Kas me oleme pigem nagu Põhjamaade ühiskond, mis järk-järgult ennast avab ja vaktsineerimise määr on niivõrd kõrge, et COVID#19 kahjud on ühiskonnas juba väga madalad, või me oleme sealpool seda joont, kus olukord on vastupidine? Nii et mingit

nõude esitamise plaani hetkeseisuga küll Vabariigi Valitsusel ei ole, sest hetkel ei ole selleks alust. Kui see alus peaks mingil hetkel tekkima, näiteks tootja teeb mingeid ebakvaliteetseid tarneid vms, siis on teine olukord.

12:06 Aseesimees Martin Helme

Urmas Reinsalu, palun!

12:06 Urmas Reinsalu

Aitäh! Peaminister sügisel ütles, et kellel on nende vaktsiinide osas nõudeõigust, käigu kohtusse, kohtud on olemas. Mu küsimus on, härra minister, mis asukoha kohtusse peaks inimene pöörduma. Kas Eesti kui kahju tekkimise [koha] kohtusse? Kas Brüsseli kui lepingu sõlmimise [koha] kohtusse? Kas New Yorgi osariigi kohtusse, kus asub näiteks Pfizeri peakorter? Või tegelikult vaktsiini valmistamise riigi kohtusse?

Teine küsimus on see, et kui ma saan õigesti aru, siis vastutuse piiramise mehhanism kahju eest on praegu selline, et vaktsiinide tootjate puhul on asetatud see, kui kahju tekib, riikide kanda. Kas inimestel säilib see nõudeõigus selle seaduse jõustumise korral või tegelikult on tegemist nõuete piiramise seadusega? Sest kui me räägime raskest tervisekahjustusest, siis paarkümmend tuhat eurot, mis on teie kuppelsumma inimese kohta, 25 000 eurot, see ilmselgelt, kui me räägime kohtupraktikast, relevantne number ei ole või, ütleme, inimese surma puhul 100 000 eurot. Ilmselgelt, kui me kõneleme muude riikide või ka Eesti kohtupraktikast, surma puhul on need numbrid oluliselt suuremad.

12:07 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Mu esmane soovitus on inimestel pöörduda tõesti siis tulevikus loodava vaktsiinikindlustuse raames ehk haigekassa kaudu. Olemata jurist, ma ei hakka täpsustama. Alati on võimalik tootja vastu pöörduda, lahendada see vaidlus koos tootjaga nii-öelda üks ühele. Ja siis, kui tootjaga kokkulepet ei saavutata, siis on omakorda küsimus, millises kohtus seda küsimust lahendatakse. Siin, olemata jurist, ei hakka ma teile seda vastust pakkuma. (Saalist kommenteeritakse.) Täna, kui inimesel on konkreetne mure mõne ravimiga, sõltumata sellest, kas see on vaktsiin või muu ravim, siis tuleb pöörduda otse tootja poole. Seda on ka tehtud, nagu ma viitasin. Ka nende vaktsiinide puhul on mõned konkreetsed näited, kus Eesti elanik on pöördunud ravimitootja poole taotlusega hüvitist saada kõrvaltoime eest ja omakorda tootja on teavitanud Eesti riiki sellest.

12:08 Aseesimees Martin Helme

Helle-Moonika Helme, palun!

12:08 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Ekspressis oli just suur lugu noorest naisest, kes vaktsiini tagajärjel kaotas oma tervise. Ja neid inimesi on tegelikult väga-väga palju. Siiani on olnud seisukoht, mis põhineb usul. Öeldakse lihtsalt: me ei usu, et see on põhjustatud vaktsiinist. Ja eriti hea oli Terviseameti esindaja kommentaar selle juhtumi kohta, et kel siiski tervis vaktsiini järgel halveneb, võiks tema hinnangul saada lohutust teadmisest, et see aitab vaktsiinide uusi kõrvalmõjusid avastada. See on eriti küüniline. See seisukoht ongi siiani prevaleerinud, et üldise hüve nimel olemegi justkui kohustatud ohverdama oma isikliku tervise. Selle eelnõuga seoses ma küsingi, et mis annab meile nüüd lootust, et see algatus päriselt ka hakkab kaitsma inimesi, kes on hädas, kes on saanud peale vaktsineerimisi tervisekahjustuse. Te lugesite siin enne ette numbreid ja ütlesite, et inimesi on ju tegelikult väga vähe pöördunud. Aga sellepärast nad ongi ju väga vähe pöördunud, et neil ei ole olnud usku, (Juhataja helistab kella.) et keegi neid usub. [Kardetakse,] et neid tembeldatakse lihtsalt mingiteks ...

12:10 Aseesimees Martin Helme

Aeg!

12:10 Helle-Moonika Helme

... polkovniku leskedeks või lamemaalasteks.

12:10 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Vaktsiinide kasutamine kindlasti ei põhine usul, ravimivaldkond üldse ei põhine usul. Loomulikult on ka platseeboefektid ja notseeboefektid ja muud efektid olemas, aga vaktsiinide kasutamine põhineb teaduslikel uuringutel, andmetel ja selle alusel meie ühine valitsus need vaktsiinid riiki tõi ja välja ostis ja ma arvan, et õigesti tegi.

Mis puudutab kõrvaltoimeid, siis nendest teavitamise võimalus on olnud inimestele tõesti avatud, on ka praegu ja neid teavitusi tehakse. Kindlasti minu soovitus inimestele on, kui neil on põhjendatud kahtlus, siis sellest märku anda kas otse Ravimiametile või terviseteenuse osutaja kaudu. Neid teavitusi kokku on saadetud ju siin, ütleme, 27. detsembrist 2020 kuni 16. jaanuarini isegi 6569 teatist. Aga ükskõik millise numbri me võtame aluseks, kas kõigi teatiste hulga või tõsisemad kõrvaltoimed või ka need erinevad nii-öelda mitteametlikud

hinnangud, me näeme, et haiguse kahjud ja surmajuhtumid ületavad kümneid kordi potentsiaalseid sarnaseid juhtumeid vaktsineerimisel. Seda me näeme Eesti riigi statistika põhjal ja teiste riikide statistika põhjal. Loomulikult võime öelda, et kõik riigid valetavad, kõik riigid eksitavad, aga selle hinnanguga ma nõus ei ole.

12:11 Aseesimees Martin Helme

Tarmo Kruusimäe, palun!

12:11 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kuulasin seda debatti siin natuke kõrvalt ja mul tekkis küsimus. See patsiendikindlustus, mis on sisuliselt kümme aastat juba olnud. Kas liiga ohtlik ei ole siduda see nüüd selle vaktsiinikahjude kindlustusega? Või me peaksime ütlema, et patsiendid peavad olema tänulikud selle eest, et on koroona ja nüüd tuli see laua peale, muidu ei oleks tulnud? Või juhtub äkki nii, et [öeldakse, et] liiga palju on seda debatti, antakse näiteks muudatusettepanekuteks kaks päeva, sest tegelikult on ju asjaga hästi kiire, ja me ikkagi kaotame ja 20 aastat tuleb võib-olla veel oodata seda patsiendikindlustust? Kas on mõistlik kaks eelnõu niimoodi siduda?

12:12 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! No see sõltub loomulikult parlamendi enda menetlusest. Ma loodan ja usun, et parlament toetab mõlema eelnõu vastuvõtmist, nüüd on üks eelnõu koos, aga ütleme, mõlema seadusemuudatuse tegemist, sest tõesti, neid on tervisevaldkonnas kaua oodatud, eeskätt patsiendikindlustust, aga kindlasti ka vaktsiinikindlustust. Koos käsitlemise loogika on see, et mõlemad puudutavad patsiendiohutust, mõlemad puudutavad tervise kvaliteedi tõstmist, ka mõnes mõttes sotsiaalse või, ütleme, õiglasema tervishoiusüsteemi loomist. Nii et selles vaates neid võib koos arutada. Oleks võinud arutada ka eraldi, aga kuna meil oli nii või naa see patsiendikindlustuse eelnõu lõpusirgel ja parasjagu tekkinud see debatt ja ka konsensus valitsuses vaktsiinikahjude käsitlemise osas, siin me tõesti tõime nad parlamendi ette koos ühe tervikuna.

12:12 Aseesimees Martin Helme

Heiki Kranich, palun!

12:12 Heiki Kranich

Aitäh! Lugupeetud minister! Kõigepealt ma tahaksin öelda, et see on üks selline eelnõu, mida parlament on tõenäoliselt väga pikalt oodanud, ja see on väga positiivne areng, mis puudutab kogu sotsiaalvaldkonda ja patsientide kindlust. Aga minu küsimus on konkreetselt § 20 kohta, kus kirjeldatakse, mida ei hüvitata. Punktis 2 öeldakse, et ei hüvitata patsiendi edasiste majanduslike võimaluste halvenemisest tekkinud varalist kahju. Ja sama paragrahvi punkt 10 ütleb, et ei hüvitata saamata jäänud tulu, välja arvatud surma põhjustamise, tervise kahjustamise või kehavigastuste põhjustamise tõttu saamata jäänud tulu käesolevas seaduses sätestatud ulatuses. Kas teile ei tundu, et siin võib olla väike vastuolu ja sõnastus vajaks pisut kohendamist?

12:13 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Konkreetne sõnastus on välja töötatud väga laias töörühmas just nimelt selle mõttega, et ühest küljest ei võtaks sisse määramatust ehk piltlikult kogu inimese tulevast elukaart, aga samal ajal, kui on mingid reaalsed juhtumid, kus inimesel jäävad mingid tulud teenimata tulenevalt parasjagu toimuvast, näiteks ravivajadusest, muust taolisest, neid kulusid hüvitada. Kindlasti, kui on niisugune täpne küsimus, siis on võimalik seda veel seaduseelnõu menetluse käigus timmida, võib-olla seletuskirja täpsustada, et oleks üheselt arusaadav, millised kulud ja saamata jäänud tulud lähevad hüvitamisele ja millised mitte. Arusaadavalt siin on ka tulevikus kindlasti päris palju vaidlusi ja see praktika kujunebki tõenäoliselt välja ja võib-olla vajab ka veel seaduse kohandamist pärast selle reaalsel rakendumist.

12:14 Aseesimees Martin Helme

Helle-Moonika Helme, palun!

12:14 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Tegemist on loomulikult väga suure sammuga edasi sellest olukorrast, kus me siiani oleme olnud, ja ma lihtsalt tahaks teada, kuidas see protsess hakkab välja nägema. Kui te ütlete, et ka tagasiulatuvalt, siis kuidas seda põhjuse-tagajärje seost ikkagi patsiendi huvidest lähtuvalt tagantjärele ära tõestada? Seal on mingi kaalutusõigus, tõenäoliselt hakkab olema mingi komisjon ja kõik see. Kelle poole see kaalutusõigus saab olema kaldu, kas patsiendi poole või selles küsimuses ikkagi tugevama poole ehk vaktsiinifirmade ja meditsiinisüsteemi poole? Olgem ausad, see on ikkagi väga nii ja naa. Ma ei olegi tegelikult väga kindel, et need hädas inimesed päriselt ka lõpuks abi saavad.

12:15 Tervise- ja tööminister Tanel Kiik

Aitäh! Nüüd on küsimus selles, kas te pidasite silmas patsiendikindlustust või vaktsiinikindlustust. Vastan siis mõlema kohta. Patsiendikindlustuse puhul on tõesti kindlustusettevõtja see, kelle juures see vaidlus saab olema, aga ravivigadest omakorda teavitab ka terviseasutus ise. Loogika on selles, et kuna me tervishoiutöötajalt võtame ära, ma ei tea, kriminaalvastutuse sellistes olukordades ehk kui ta on konkreetselt selle patsiendiohutusjuhtumi kirja pannud, fikseerinud, probleemist teada andnud, siis selle võrra on võimalik ka asutusel ja tervisesüsteemil tervikuna sellest õppida ja sellele tuginedes ka kindlustusettevõtjal vastav otsus patsiendi kasuks langetada. Ehk kui on näha tegelikult, et on konkreetne raviviga ilmnenud ja sellest on ka teavitatud.

Vaktsiinikahjude puhul on haigekassa see, kes neid taotlusi vastu hakkab võtma. Hindamisel on kaalutluses loomulikult Ravimiameti eksperdid peamised. Siin kehtib see põhimõte, et kui see on vähemalt tõenäoline, ehk tegelikult see loogika ümardatakse patsiendi kasuks, võrreldes näiteks nende olukordadega, millele viitas enne härra Reinsalu, et kui inimene pöördub otse tootja vastu, siis on ta tegelikult nõrgem jõuõlg, sest sellisel juhul tuleks tal ära tõestada, et see seos on eksisteerinud, aga see võib olla päris keeruline. Aga antud juhul piisab sellest, kui see on vähemalt tõenäoline: see ei ole küll sada protsenti kindel ja Ravimiamet ei ole kindel, aga seda peetakse tõenäoliseks ja seda seost ei saa välistada. Juba sellises olukorras tekib patsiendil hüvitise saamise õigus. Nii et me püüame siin olla ikkagi pigem patsiendi poole kaldu, kui nii peab valima.

12:16 Aseesimees Martin Helme

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Me saame minna kaasettekande juurde. Kaasettekandja on meil Siret Kotka. Palun!

12:17 Siret Kotka

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjonis käsitleti Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse eelnõu 552 18. jaanuaril käesoleval aastal. Eelnõu tutvustas tervise# ja tööminister Tanel Kiik, kes andis ka täna siin teile väga põhjaliku ülevaate, ja ma ei hakka kordama.

Kuna väga palju saalis esitatud küsimusi küsiti ka komisjonis, siis ma võib-olla markeerin ainult mõningad küsimused, mida siin saalis ei küsitud, aga mis komisjonis leidsid käsitlemist.

Vaktsiinikahjustuste hüvitamise protsessi kohta siin juba minister rääkis mitmeti, nii et ma ei hakka seda üle kordama. Aga Tiiu Aro küsis lepituskomisjoni kohta ja selle peale vastati, et lepituskomisjoni eesmärk on lahendada vaidlusi kindlustusandja ja patsiendi vahel. Lepituskomisjon on viieliikmeline ja sinna hakkavad olema kaasatud õigus# ja meditsiinivaldkonna asjatundjad, kelle ülesandeks on juhtumi uuesti hindamine.

Kolleeg Priit Sibul viitas komisjonis sellele, et teatud ravijuhtudel või surma korral on ju makstud meil hüvitist, näiteks päästeametniku juhtum, et milliseid hüvitisi meil makstakse. Minister vastas komisjonis, et terviseasutustel on võimalik maksta kokkuleppel patsiendiga valuraha või hüvitist, ja sellele minister viitas ka täna siin saalis. Kuigi terviseasutustel ei ole täna kohustust kindlustusandjaga lepingut sõlmida, on mõned siiski seda teinud. Samas märkis minister, et päästeametniku juhtumi puhul hindasid Ravimiamet, Siseministeerium ja Päästeamet selle juhtumi tööõnnetuseks, sest konkreetne päästeametnik läks vaktsineerima tulenevalt tööandja suunistest.

Õnne Pillak küsis rahaliste vahendite ja IT#lahenduste kohta. Minister vastas, et Vabariigi Valitsuses on kokku lepitud, et reservist nähakse vajalikud vahendid ette ja loodetakse, et need IT#lahendused patsiendikindlustuse süsteemis hakkaksid rakenduma aastast 2024.

Komisjon tegi alljärgnevad otsused: määrata juhtivkomisjoni esindajaks Siret Kotka (konsensus), teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 25. jaanuaril käesoleval aastal (konsensus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus), ja seadusest tulenevalt tegi komisjon ettepaneku määrata kümme tööpäeva muudatusettepanekute tähtjaks. Aitäh!

12:20 Aseesimees Martin Helme

Küsimused ka. Kert Kingo, palun!

12:20 Kert Kingo

Ma tänan, lugupeetud istungi juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Stenogrammi huvides täpsustaksin. Milline on see hüvitise määr? Millistest kriteeriumidest lähtutakse hüvitise määramisel ja millisest summast me räägime?

12:20 Siret Kotka

COVID#i [vaktsiinide puhul]? Vaktsiinikahjude kindlustuse korral on hüvitamise suurus 2000 – 100 000 eurot, mis on jagatud erinevatesse astmetesse.

12:20 Aseesimees Martin Helme

Rohkem küsimusi ei ole. Saame minna läbirääkimiste juurde. Esimesel lugemisel saavad läbirääkimistest osa võtta fraktsioonide esindajad. Esimene on Isamaast Priit Sibul. Palun!

12:21 Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma ei räägi ainult sellest eelnõust, ma tulen korra tagasi ka eelmise juurde. Kui eelmise eelnõu menetluse kontekstis ütles komisjoni esimees Siret Kotka, et kõik toimus vastavalt protseduuridele, aega oli seitse nädalat ja just niiviisi me Isamaa eelnõu menetlesimegi – seda kiireloomulist eelnõu –, siis selle eelnõuga juhtus niiviisi, et see anti Riigikogule üle eelmise nädala esmaspäeval. Esmaspäeval paluti see tingimuslikult panna komisjoni teisipäevasesse päevakorda, et juhul kui valitsus selle üle peaks andma, siis me teisipäeval arutame seda, kuna tegemist on kiireloomulise eelnõuga. Samasisuline Isamaa eelnõu seda ei olnud. Niipalju formaalsusest, mis siin parlamendis toimub ja kuidas erinevaid eelnõusid arutatakse ning mida mitmed EKRE saadikud ka eelmise päevakorrapunkti arutelu juures küsisid.

Nüüd selle eelnõu sisust. Tõesti, nagu minister viitas, seda on arutatud tõenäoliselt rohkem kui kümme aastat ja see on muutunud. Muutunud ka võrreldes sellega, kui mina eelmise valitsuse ajal meie erinevates töörühmades osalesin ja seda arutasin. Mis on hea? Hea on see, et kui tekib mingigi juriidiline alus erinevate küsimuste lahendamiseks, see on igal juhul mõistlik ja seda on oodatud. See on, ma arvan, nii patsientide kui ka arstide seisukohalt igati mõistlik otsus ja arusaam, et me selle lahendame. Ja kui midagi on ära tehtud, siis on seda võimalik alati parandada. See on see, mis puudutab eelnõu patsiendikindlustuse osa. Ma olen täiesti veendunud, et seda eelnõu ei ole mõtet sellisel kujul meil siin parlamendis arutada, nagu ta meie ette toodud on, et on üks pikaajaline ja põhjalik probleem ja teine lühiajaline ja kiire probleem, mis lahendamist vajab.

Ministri tänasest ettekandest ja sissejuhatust sain ma absoluutselt kinnitust sellele teemale, miks on mõistlik COVID-viiruse puhul vaktsiinikahjude fondi loomine eraldi fondina ette võtta. Esiteks on tegemist uue haigusega, millest meil ei ole tegelikku arusaamist ja teadmist. Sellel on lühikese aja jooksul olnud

mitmed erinevad tüved, millest osa allub vaktsiinidele paremini, teised halvemini. Viirus levib vaatamata vaktsineeritusele erinevates ühiskondades. See kõik eeldab ja näitab seda, et tegelikult on vaja erinevat lahendust. Erinev lahendus on siin nii või teisiti toodud. Ka täna sain veel üllatuse osaliseks, kui minister viitas, et see, mis puudutab kindlustust, mis siia sisse on kirjutatud, siis tõsi on, et muude vaktsiinide puhul me hakkame lähtuma sellest, et maaletoojad hakkavad maksma kümnist – see on täitsa mõistlik lahendus, tõenäoliselt midagi paremat polegi võimalik välja tuua –, aga COVID#i vaktsiinide puhul on selleks maaletoojaks või hulgimüüjaks Terviseamet ja tegelikult me tõstame raha sinna riigieelarvest. Sel puhul ma tõesti ei saa aru, miks me ei tee eraldi fondi selle COVID#viiruse probleemi ja võimalike vaktsiinikahjude lahendamiseks, sest see on tänases kontekstis absoluutne erisus.

Ei osta ravimi maaletoojad neid ravimeid, vaid riik ja isegi mitte riik, vaid nii, nagu minister kinnitas, seda teeb Euroopa Komisjon riigi palvel. Suured korporatsioonid, kes neid vaktsiine toodavad, on sisuliselt delegeerinud selle kahjudega tegelemise kohustuse riigile, nii nagu minister ka viitas. Kui inimene pöördub vaktsiini tootja poole, siis tegelikkuses vaktsiini tootja pöördub riigi poole, kuna riik on võtnud kohustuse nende vaktsiinikahjudega tegeleda. See ei puuduta seda sektorit. See näitab omakorda, et tegemist on absoluutse erisusega ja just seetõttu oleks mõistlik selle eelnõu menetlemisel meil lüüa see eelnõu lahku, et üks menetlus ei segaks teist, et me saaksime rahulikult läbi arutada ja menetleda patsientide ja arstide õigused tulevikus. Ja teine teema on see, mis puudutab vaktsineerimist ja omakorda veel COVID#19 viirusega seonduvaid vaktsiine. Täna tähelepanu eest!

12:25 Aseesimees Martin Helme

Aitäh! EKRE fraktsiooni nimel Kalle Grünthal, palun! Kolm minutit lisaaega.

12:26 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Hea rahvas! Täna me menetleme siin tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seadust, kuid tegelikult oleks pidanud see seadus tulema välja sellel hetkel, kui COVID#i vaktsiinid võeti Eestis kasutusele. Ei ole ju mingit vaidlust selle üle, et need vaktsiinid olid tegelikult katsetusjärgus ja sisuliselt on Eesti rahva peal teostatud ebaseaduslikke inimuuringuid, mis on vastuolus inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooniga.

Aga ma tahaksin teile rääkida hoopis paralleelselt veel ühest teemast. Minu hinnangul on tänane seaduseelnõu ja sellele eelnev periood äravahetamiseni

sarnane Titanicu uppumisega. Te teate kindlasti seda lugu, kus räägiti, et Titanic on uppumatu, läks merele ja põrkas jäämäega kokku ja suurem osa inimestest hukkus. Ütlete, et ma valetan, aga ma toon võrdlusmomendid välja. Niisiis, Titanic – valmis uppumatu laev, meeletu luksus, kõiki kutsuti pardale, lähme sõidame Ameerikasse.

Tänapäeva võrdlus täpselt samamoodi. WHA asepresident Tanel Kiik, vahel ka terviseministri ametit pidav inimene tuleb saali, ütleb, et meid päästavad ainult need eksperimentaalsed vaktsiinid. Muidu me sellest pandeemiast rahu ei saa. Läheme ajalukku, rahvas sõidab Titanicuga. Tasapisi ilmaolud halvenevad, hakkavad tulema teated teistelt laevadelt, jäähoiatused, halb lugu, radistid jätavad need tähelepanuta, ei edasta teateid kaptenile, sest nad on hõivatud õnnitluste saatmisega rikastelt klientidelt, kes varsti saabuvad Ameerikasse. Hea kõrvalteenimise allikas.

Hüppame tänapäeva: täpselt samamoodi. Juba vaktsiinide manustamise algusest hakkasid tulema signaalid, et kõik asjad ei ole päris korrektsed, et inimestel on tervisekahjustused tekkinud, kuni esimese surmajuhtumini ühe päästetöötaja puhul. Aga analoogselt Titanicuga neid teateid summutatakse ja üldjuhul rahvas avalikult seda teada ei saa. Siis toimub Titanicul kokkupõrge jäämäega. Kapten keelab igasuguse info jagamise, sellepärast et sellist asja ei saa juhtuda ja üleüldse laev on ju uppumatu.

Täpselt sama on ka tänapäeval natuke teises kontekstis. Inimesed hakkavad oma probleeme läbi sotsiaalmeedia avalikkusele teatama. Mida teeb avalik meedia? Ütleb, kasutades faktikontrolli, et see on väärteave, see ei vasta tõele. Minu meelest [võiks panna] täiesti võrdusmärgi nende asjade vahele. Ühel hetkel on vesi laevas ja varjata ei saa enam. Aga kapten ütleb, et laeval on veekindlad vaheseinad, me ei upu nagunii. Võrdlus tänapäevaga: avalikkusele serveeritakse, et ei, probleemid ei ole vaktsiinides, vaid kaasuvates haigustes. Nii et vaktsiinid on kõik õiged.

Siis edasi, ühel hetkel ... Ma pean siin ütlema, et väike erisus on olemas. Kui Titanicul andis kapten korralduse radistidele saata välja hädasignaalid ja abipalved ja andis käsu lasta rakette, siis tänapäeva kontekstis on selleks radistiks olnud Eesti konservatiivne erakond, kes esmakordselt tuli siin saalis välja küsimusega, kuidasmoodi saab inimestele hüvitatud kahju, kui nad on saanud tervisekahjustused. Ja mida vastas WHA asepresident? Vastas, et kaevake ravimifirma kohtusse. See näitab suhtumist inimestesse. Mis edasi sai? Lõpuks läks laev põhja – ma pean silmas Titanicut. Osa [inimesi], kes olid päästepaatides, jäid ellu, enamus aga uppus või külmus hiljem vees surnuks. Ja liginevad laevad korjasid üles ainult need, kes olid pääsenud päästepaatidesse.

Täpselt sama lugu on selle eelnõuga. Päästetakse vaid need, kelle võimalikud tervisekahjustused tekivad tulevikus, sellepärast et see seadus jõustub alles 2024. aasta 1. juulist ja kindlustusjuhtumi puhul saab pöörduda vaid ühe aasta [jooksul] tagasi[ulatuvalt]. Ehk siis nii nagu Titanicul uppunute puhul, täpselt samamoodi ka nende jaoks, kes on praegusel hetkel saanud oma tervisekahjustused või kes on surnud ja kelle lähedased on leinas, on see seadus hambutu.

Pealegi antakse meile ka väga raske kohustus. Need, kes on saanud kahjusid, pöördugu teatisega kindlustusandja poole, kuid praegu teeb Ravimiamet kõik selleks, et neid sündmusi varjata. Me teame seda lugu, kus üks inimene Põltsamaal kukkus pärast süstimist poole tunni jooksul maha ja suri. Mis te arvate, kas Ravimiamet pani ta sellesse nimekirja? Tutkit! Vahetu surma põhjus oli koronaarpuudulikkus – mitte ajada segi koroonaga. Ajapuudusel ei suuda ma selgitada, mida see haigus tähendab.

Antud juhul tuleb seadus vastu võtta ja teha ta tagasiulatuvalt jõustuvaks alates hetkest, kui COVID#i vaktsiinid Eestisse jõudsid. Aitäh!

12:34 Aseesimees Martin Helme

Aitäh! Aga nüüd enne, kui me läheme kõnedega edasi, ütlen, et meile on tulnud kahest fraktsioonist ettepanek tänast istungit pikendada. Nii Eesti Reformierakonna fraktsioon kui ka Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku pikendada istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14#ni. Seda on meil vaja hääletada ja enne hääletust on vaja teha saalikutsung.

Head kolleegid! Eesti Reformierakonna fraktsioon ja Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku pikendada istungit päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14#ni. Me peame seda hääletama. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

12:37 Hääletustulemused

12:37 Aseesimees Martin Helme

Istungi pikendamist pooldas 38 saadikut, vastu on 1. Otsus on positiivne, me töötame täna kella kaheni.

Nüüd jätkame läbirääkimisi. Palun Reformierakonna fraktsioonist Hele Everaus!

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! No see on ikka, ma ei tea nüüd, kuidas seda nimetada, tähetund või mis iganes, aga mul on tõesti hea meel, et tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seadus on siia meile jõudnud. Ligi kümme aastat oleme seda oodanud. Ma tahan väga tunnustada meditsiiniõiguse eksperti vandeadvokaat Ants Nõmperit, kes järjekindlalt on rõhutanud vajadust niisugune tee läbi käia ehk see seadus tekitada ja realiseerida. Ta on Sotsiaalministeeriumile korduvalt ja korduvalt ka sellesuunalisi näpunäiteid andnud.

Natuke räägime mõnedest muudest asjadest viiruste ja vaktsiinide kõrval, mis on tegelikult sama olulised. Me usaldame arste ja meditsiinitöötajaid üldse. Ja enamasti me jätame ju elu eest otsustamise neile. Ometigi arstid-õed ja kõik, kes meditsiinis toimetavad, on inimesed ja nad võivad eksida. Kui arstid, võtame siin kitsamalt, eksivad, maksavad patsiendid kas terviseprobleemi süvenemisega või paraku vahel ka eluga. Ja teine pool, kus tuleb maksta, on õiguse ja kompensatsiooni taotlemisel, mis on kallis ja keerukas.

Meditsiiniline viga on määratletud kui kaasaegsetest standarditest oluliselt erinev käitumine, mis viib kahjustusele. Toon teile lihtsalt mõned näited. Olgu see siis vale diagnoos või üldse mitte diagnoosini jõudmine, näiteks vähi mittediagnoosimine, kuigi see on olemas; patsiendi uurimata jätmine – uskuge mind, telefoni teel ei saa patsienti uurida ega diagnoosi panna; informeeritud nõusoleku mitteküsimine – see tähendab, et inimene ei tea, mis teda protseduuril ees ootab, missugused on operatsiooni riskid; kontaminatsioon, mis tähendab, et need instrumendid, mida kasutatakse, on kas infitseeritud või lihtsalt mustad; ravimite vale kasutamine või mittekasutamine; raviprotseduuri ilma nõusolekuta läbiviimine. Seda loetelu võiks jätkata.

Kahjuks peab nentima, et see ei ole olematu probleem. Meile tundub, et kuna me ei ole sellest rääkinud, ei ole seda süstemaatiliselt käsitletud, siis meil seda probleemi ei ole. Ameerikas suri aastas meditsiinivigade tõttu rohkem inimesi kui sõidukiavariides. Euroopa Liidus – no see on jäämäe tipp tegelikult, me ju täpset statistikat ei tea – haiglasse sattunud haigetest 8–18%#1 tekivad meditsiinivigadest tingitud tüsistused. Kokku on saanud Euroopa Liidus aastas kodanikest *circa* 25% kahjustada meditsiinivigadest kas siis haiglas sees olles või on neile valed ravimid antud. Aastas iga 20 haiglapatsiendi kohta saab üks – iga 20 kohta – lisainfektsiooni, mis tüsistab kogu elu. Neid kõiki oleks saanud 50–70%#1 vältida, kui patsiendiohutusega, haigeohutusega tegeldaks süsteemselt. Ainuüksi Euroopa Liidus saaks ennetada aastas 750 000 meditsiiniviga – see on kindlasti väiksem number kui tegelikkus –, mis omakorda vähendaks haiglapäevade arvu 3,5 miljoni võrra või vähendaks ...

Paluks aega juurde.

12:42 Aseesimees Martin Helme

Kolm minutit lisaaega. Palun!

12:42 Hele Everaus

... 260 000 püsiva invaliidistumise võrra. Samuti vähendaks aastaseid surmasid, mis on seotud meditsiinivigadega, 95 000 võrra.

Meie tegelikult Eesti statistikat ei tea täna. Meil on võimalus praegu inimestel [hüvitist nõuda] karistusõigusliku või tsiviilõigusliku protseduuri kaudu, see meditsiiniline vastutus, teenuse osutaja vastutus on nii-öelda süüline. Aga see praktika on peaaegu olematu, kui neid arve vaadata. Lihtsalt see tee on väga keeruline, reeglina Eesti inimene ei lähe arsti kohtusse kaebama ja eksimust on raske tõestada. Ja tegelikult me võime öelda, et see süülise vastutuse mudel ei tööta.

Juba 2002 võttis Maailma Terviseorganisatsioon vastu resolutsiooni – 2002! –, mille kohaselt patsiendiohutuse parandamine peab olema tervishoiusüsteemi funktsioneerimise alusprintsip. Kuidas siis meil on? On selge, ma jällegi tuletan meelde seda, mida Ants Nõmper on öelnud, et niinimetatud süülise vastutuse mudel ei anna soovitud tulemusi, ei aita parandada tervishoiusüsteemi kvaliteeti. Veajuhtumitest saab õppida vaid siis, kui keskkond on rahulik, mitte süüdlast taga ajades. Vaja on fundamentaalset muutust meditsiinikultuuris. Varasem nii-öelda professionalismikultuur, mis tegelikult baseerub tõesti toredal eeldusel, et hea arst ei tee vigu, peab siiski asenduma praegusel ajal ohutusekultuuriga. Ohutusekultuuri arendamine nõuab tegelikult tervishoiutöötajate suhtumise ja käitumise muutust hirmust, kaitsepositsioonilt avatuse ja õppimise ning muutumiseks valmisoleku suunas. Ja kui ühiskond otsustab panustada patsiendiohutusse, siis tuleb võtta vastu seadused, mis on kooskõlas üldise eesmärgiga, arvestades osapoolte seaduslikke õigusi.

See seadus, mis meil on praegu arutelul, mittesüülise vastutuse kaudu tõepoolest saab tagama seda ohutusemudelit, mis on tegelikult algatatud omal ajal Rootsis, on aastakümneid töötanud Soomes – ja väga hästi – ja on aidanud meditsiinisüsteemis kvaliteeti oluliselt parandada. Võidavad patsiendid, võidab kogu tervishoiusüsteem. Mul on hea meel, et me arutame seda lõpuks. Aitäh!

12:45 Aseesimees Martin Helme

Aitäh! Andrei Korobeinik Keskerakonna fraktsioonist, palun!

Aitäh, hea istungi juhataja! Head kolleegid! On üsna sümboolne, et praegu, jaanuari lõpus, kui koroona püstitab Eestis uusi rekordeid, on vaktsiinikahjustuste fondi eelnõu jõudnud meile Riigikokku esimesele lugemisele.

Koroonaga on täna haiglas 315 inimest, raskes seisus 221 ja neist vaid viiendik on vaktsineeritud. Reaalsus on karm. Kui kõik Eesti elanikud oleksid vaktsineeritud, siis haiglates oleks praegu alla saja koroonaahaige ja meie meditsiinisüsteem elaks oma tavalist elu. Inimesed pääseksid plaanilisele ravile. Raskeid diagnoose saaks panna siis, kui elusid saaks veel päästa. Seda aga ei juhtu, kuna vaktsineerimise poolest oleme üks Euroopa Liidu viimaseid riike.

Lihtne on vaktsineerimata inimesi vandenõuteoreetikuteks nimetada, kuid reaalsus on palju mitmekesisem. On väga erinevad põhjused, miks mõned kaasmaalased vaktsineerida ei soovi. Kindlasti on oma roll selles ka poliitikutel ja poliitikal. Inimesed ei usalda riigi sõnumeid ja me peame koos pingutama selle nimel, et usaldus riigi institutsioonide vastu oleks kõrgem.

Vaktsiinikahjustuste fond on väike, kuid märgiline samm selles suunas. Oleme kahetsusväärsel kombel maha maganud muid positiivseid käike, nagu näiteks preemiad eakatele vaktsineerimise eest, kuid edaspidi püüame keskenduda positiivsele agendale. Vaktsiinikahjustuste fond on vajalik, see tuleb, ja kuigi eelnõu väljatöötamine võttis mitu kuud aega, siis täna on see aktuaalsem kui kunagi varem.

Muidugi, ükski kompensatsioon surnud inimest tagasi ei too, aga seda ei tee ka näiteks patsiendikindlustus, mis toimib Eestis juba ammu ja on päris edukas. Tänane initsiatiiv suurendab ühiskonnas õiglustunnet ja vähendab lõhet. Me ei suuda selle käiguga lahendada kõiki vaktsiinivastaste muresid ega tõsta vaktsineerimise taset 100%-ni, kuid kindlasti päästame vaktsiinikahjustuste fondiga kaudselt päris mitu inimest. Oluline on ka see, et vaktsiinikahjustuste fond laieneb teistele vaktsiinidele, ja ma loodan, et selle abil suudame peatada vaktsineerimise languse Eestis ja vältida nende haiguste epideemiaid, mis meil on ammu unustatud, aga mõnedes teistes riikides pole enam sugugi haruldased.

Muidugi on palju neid, kes soovivad minna teist teed ja tõsta vaktsineerimise taset karistuste abil. Mujal maailmas on selliseid näiteid praegu päris palju. Kreekas maksavad eakad vaktsineerimata elanikud 50#eurost trahvi iga kuu, Austrias rakendub kuni 4000#eurone trahv märtsist alates, sama teed läheb Kanada. Ma ei välista, et rahaline karistus võib vaktsineerimise taset tõsta, kuid katki läinud ühiskonna taastamine võib minna palju kallimaks. Me peame keskenduma positiivsetele initsiatiividele ja vaktsiinikahjustuste fond on üks neist. Keskfraktsiooni nimel palun seda eelnõu toetada. Aitäh!

12:48 Aseesimees Martin Helme

Aitäh! Rohkem sõnavõtusoove ei ole, läbirääkimised on lõpetatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 522 esimene lugemine lõpetada. Ühtegi teist ettepanekut selle kohta ei ole. Nii et esimene lugemine on lõpetatud. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtajaks käesoleva aasta 8. veebruari kell 17.15.

3. 12:49 Looduskaitseseaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (483 SE) esimene lugemine

12:49 Aseesimees Martin Helme

Liigume päevakorraga edasi. Tänane kolmas päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Heiki Kranichi, Peeter Ernitsa, Erki Savisaare ja Andres Metsoja algatatud looduskaitseseaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu 483 esimene lugemine. Ettekandjaks on Riigikogu liige Heiki Kranich. Palun!

12:49 Heiki Kranich

Hea juhataja! Head kolleegid! Praegu on teie ees eelnõu, mis on vähemalt kahte viisi erakordne. Ühest küljest sellepärast, et selle algatajateks on väga erinevate fraktsioonide esindajad, ja see ei ole selles saalis olnud just tavapärane. Ja teisest küljest erakordne selles mõttes, et ma ei mäleta, et selle koosseisu ajal oleks mõni teine seadus kutsunud esile niivõrd suure ažiotaazi, niivõrd suure vastukaja ja niivõrd suure möödarääkimise sellest, mis seaduse tegelik eesmärk on. Kui me võtame nüüd looduskaitseseaduse tervikuna ette, siis minu hinnangul on seal vähemalt neli viga.

Esimene viga on see, et lihtsalt ajaloolistel põhjustel on looduskaitseseadusesse sisse kirjutatud terve hulk asju, mis just nagu looduskaitseseaduse osana mõjuksid kuidagi vägevamalt. Seetõttu on sinna sattunud sisse eesti keeles öeldes igasugust jama. Näiteks, farmide asutamise reeglitele viitamine. Minu lemmikparagrahv muidugi on see, mis räägib sellest, et looduskaitse teema on kaaviari käitlemine. No tere hommikust! Kaaviari käitlemine ja looduskaitse. No kust otsast? Seal on mitmesuguseid teisi punkte veel, mis on tegelikult looduskaitseseadusele otseselt ballastiks, aga kõnealune eelnõu nende punktidega ei tegele.

Teine teema, mis looduskaitseseaduses on olulisel määral reguleerimata, on tegelikult kodaniku ja looduskaitse omavaheline suhe. Täna võtab riik midagi

looduskaitse alla, omanikule tekivad piirangud ja ainukene asi, mis omanikule kompenseeritakse, on see, et võetakse vähem maamaksu või ei võeta maamaksu üldse. Need on kopikad, võrreldes sellega, mis looduskaitseliste piirangutega inimesele kaasnevad. See on teema, mida see eelnõu ei käsitle, aga see on teema, millega me peame kindlasti tulevikus tegelema, kui me tahame, et kodanike suhtumine looduskaitsele oleks heatahtlik, mõistev ja ei tekitaks asjatuid konflikte, nagu täna paljude kaitsealade moodustamisega kaasneb. See ei ole praktiline, see ei ole jätkusuutlik, aga nagu ma ütlesin, sellega kõnealune eelnõu ei tegele.

Millega tegeleb kõnealune eelnõu? Esiteks on looduskaitseseaduses väga palju terminoloogilisi vastuolusid teiste seadustega. Näiteks, üleujutusala defineeritakse looduskaitseseaduses üleujutusala, aga veeseaduses üleujutusohuala. Kummast siis jutt käib? Kas üleujutatud alast või ohualast? Oleks praktiline need terminid ühtlustada.

Teine asi, looduskaitseseadus kordab üle väga palju teistes seadustes olevaid asju, ennekõike seda, mis on sätestatud veeseaduses. Selle seaduseelnõu üks eesmärgid on selliste mittevajalike korduste, mis tihtipeale ei ole ka üks ühele võrreldavad, tasandamine ja seaduse paremini mõistetavaks muutmine.

Ja kolmas asi tuleneb tegelikult ajaloost. Kaitstavate loodusobjektide seadus, mis oli looduskaitseseaduse eelkäijaks, võeti vastu aastal 1994. Seal sätestati, kuidas võetakse kaitse alla, mis on kaitse all ja nii edasi. Aga oli ka selge, et aastal 1994 ei olnud võimalik määratleda veel kõiki alasid, mis looduskaitse alla võtmist oleksid väärinud. Sellepärast võeti aastal 1995 täiendavalt vastu ranna ja kalda kaitse seadus, kus lausaliselt määrati ehituskeeluvöönd, mis saartel ja Narva-Jõesuus oli 200 meetrit, mujal Mandri-Eestis ja suuremate järvede kallastel 100 meetrit, mujal vähem. See andis võimaluse põhjalikumalt analüüsida seda, missugused on kaitsealused paigad, neid kaitse alla võtta, kehtestada kaitse-eeskiri ja nii edasi. Sellest on möödas täna 27 aastat. 27 aasta jooksul on üsna paljutki kaitse alla võetud, kaitsealad on moodustatud, kaitse-eeskirjad kehtestatud. Jah, on kaitsealasid, kus kaitse-eeskiri siitamaani ei ole arvestataval moel paigas. Aga seda ei saa nüüd küll seaduse süüks pidada, vaid siin on tegemist pigem nii-öelda administratiivse suutmatusega nende poolt, kes on kutsutud ja seatud selliseid kaitse-eeskirju koostama ja seadma.

Lisaks sellele on sellesama ranna ja kalda kaitse seaduse sätted aastal 2004 toodud, ma julgen arvata, et teatud määral ka mugavusest otse üle uude looduskaitseseaduse täisteksti ja sisuliselt põhimõtted ei ole muutunud. Ma väidan, et aeg on edasi läinud ja tegelikult me peaksime ka ranna ja kalda kaitse põhimõtetesse suhtuma mõnevõrra paindlikumalt. Põhjus on väga lihtne. Eestis on palju väga erinevaid randu. On selliseid, nagu näiteks liivarannad või

niinimetatud möllirannad, kuhu ehitamine liiga lähedale oleks sulaselge rumalus. Ja selge on see, et sinna ehitamist ei peaks lubama kindlasti ka tulevikus. Selliste randade ulatus ei ole teps mitte 100 meetrit või 200 meetrit. Mõnel pool ulatub see 300–400 meetrini, mõnel pool piisab 20–30 meetrist. Eriti puudutab see moreenrandu, kus rand ise on mere toimele suhteliselt vastupidav.

Aga selle asja juures on kõige problemaatilisem see, kes otsustab, kes annab loa. Aegade alguses oli selleks otsustajaks keskkonnaminister. Keskkonnaminister ainuisikuliselt otsustas, kes saab ehitada maja ehituskeeluvööndisse. Kas ei kõla absurdelt? Siis, kui ministriks oli Jaanus Tamkivi, nihutati see otsustuspunkt keskkonnaministri käest, kellel oli niigi jamasid palju ja mitte ainult selle teemaga, Keskkonnaametisse. Täna on Keskkonnaamet see, kes otsustab kõikide valdade puhul seda, kas ehituskeeluvööndis mingisugune detailplaneering kiidetakse heaks või mitte, kas keegi hajaasustusalal saab ehitusloa või mitte. Ma kardan, et see lähtub varest eeldusest, et Tallinnas on rohkem tarkust kui kuskil kohapeal. Ma ei usu, et Tallinnas teatakse paremini, mismoodi mõjutavad üleujutused randa, kui seda teatakse näiteks Haapsalus, Kuressaares, Pärnus ja paljudes teistes kohtades. Ma arvan, et ka Tallinna linnal on oma kogemus näiteks Tuukri tänavaga, ja ma arvan, et kui oleks mõeldud natukene põhjalikumalt, siis võib-olla oleks selle Tuukri tänav planeeringud olnud mõnevõrra teistsugused. Ja ma ei tea, mis saab palju kõneainet pakkunud Porto Francost, juhul kui meil peaks olema tõsisem edela- ja läänetorm. Aga see selleks. Seda kõike me saame teada, need on tehtud otsused.

Kui me vaatame ajaloos tagasi, siis meil ei ole täna olukorda, kus randadesse ei ehitataks. Ehitatakse. Saadakse Keskkonnaametist luba ja ehitatakse. Kui me vaatame näiteks katastrikaarti, siis mereäärseid kinnistuid üle Eesti on küll ja veel. Noh, hea näide on, kui keegi viitsib Maa-ameti kaardirakenduse lahti teha, Neeme või Kaberneeme ja nii edasi – seal ei ole juttugi 100 meetrist. Kui me vaatame Narva-Jõesuu jõepoolset otsa, seal ei ole juttugi mingist 200 meetrist. Ja kui me vaatame seda, kui palju on tegelikult antud ka kaheldavaid lubasid ehituskeeluvööndisse ehitamiseks, siis on üsna raske jõuda järeldusele, miks Tallinnast on antud luba ühele ja ei ole antud mõnele teisele. Lisaks sellele on ka selliseid olemuslikke vastuolusid hajaasustustesse ehitamisel ja tiheasustusaladele ehitamisel. Aga see kõik on juba selles mõttes tehniline teema. Probleem on olemas ja otsustajad on otsustamise kohast väga kaugel.

Selle eelnõu eesmärk on suurendada kohaliku omavalitsuse õigusi ja ühtlasi ka vastutust võtta vastu otsuseid, kas ja kui kaugele merest võib ehitada. Mis jääb? Jääb kindlasti veekaitsevöönd tänase seaduse järgi. On kritiseeritud, et 20 meetrit, mis on täna veeseaduses sätestatud veekaitsevööndina, on liiga vähe. Võimalik. Arutame seda. Seda seaduseelnõu on rünnatud ja öeldud, et oi, nüüd

pannakse rannad kinni, ehitatakse umbe. Kust see võetakse? Et kallasrada pannakse kinni. Kust see võetakse? Selle seaduseelnõu puhul on selgelt öeldud, et kallasraja regulatsioon ei muutu. Jah, meil on korduvaid ja korduvaid näiteid sellest, kuidas sedasama kallasraja tagamise nõuet on eiratud. Aga see ei ole lähtunud seadusest. Ka olemasoleva seaduse puhul on tegelikult Keskkonnaametil, mis on tänaseks keskkonnainspeksiooniga liidetud ja inspeksiooni õigused on läinud Keskkonnaametile, õigus selline rikkumine kõrvaldada, rikkujat trahvida, ebaseaduslikud hooned lammutada. Seda millegipärast ei tehta. Ja see ei ole kinni seaduses. Kallasraja puhul samamoodi. Kui me räägime, et inimesed peavad pääsema randa, siis nad peavad pääsema nii enne selle eelnõu seaduseks saamist kui ka pärast seda. Kallasrada, mille ümber väga palju siin avalikkuses trummi lüüakse, ei ole selle seaduse reguleerimise objekt. Vastupidi, see seadus lähtub eeldusest, et kõik nõuded kallasrajale jäävad püsima ja inimeste randapääs peab olema tagatud. Ainuke asi, mis me saame öelda, on see, et Keskkonnaamet võiks paremini seadust lugeda ja talle pandud ülesandeid paremini täita.

Mida veel ette heidetakse sellele seadusele? Öeldakse, et see on vastuolus HELCOM#i lepinguga, millega Eesti on minu mäletamist mööda aastal 1992 ühinenud. Aga see on kahjuks, kui mitte öelda vale, siis ebatäpne. HELCOM#i leping puudutab merekeskkonna kaitset, räägib väga palju sellest, kuidas laevadelt tulenevat reostust vältida, kuidas vältida tööstusreostust, kuidas vältida põllumajandusreostust, kuidas vältida asulatest tulenevat reostust. Ja selle 37 artiklist üks, artikkel nr 15 on see, mis ütleb, et osapooled kas üksi või üheskoos peaksid tagama ka bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kõik! HELCOM#i lepingul on seitse lisa. Ükski neist ei käsitle looduskaitset ega randu. HELCOM#i lepingule on aastate jooksul tehtud mitmeid täiendusi. Ükski neist ei käsitle ei looduskeskkonda ega selle kaitset. Jah, 8. märtsil 1994 on HELCOM#is arutatud ja jõutud järeldusele, et võiks olla, ütleme siis, üks soovitus kokkuleppe kõrval, tõsi küll, mitte kokkuleppe osana, vaid lihtsalt teadmiseks, kus räägitakse sellest, et üleüldiselt võiks olla rannal ja kaldal 100–300 meetrine tsoon. Ja tegelikult peaks olema eritsoon umbes kolme kilomeetri laiune, kus ehitustegevust piiratakse ja millele kehtivad reeglid on natukene teistsugused.

Aga ei ole räägitud, et nendessamades soovitustes on välja toodud ka erisused. Need erisused viitavad sellele, et sellel peab olema kohaliku kogukonna heakskiit ja see peab olema kohalikul tasemel läbi arutatud. Ja just nimelt sellest ideest lähtub kõnealune eelnõu, mis soovib anda suurema otsustusõiguse kohalikule omavalitsusele ja mitte jääda selle juurde, et kuskilt kaugelt, eemalt keegi, teadmata kohalikke olusid, otsustab, kas 10 meetrit sinna või tänna on siis see õige maja ehitamise või tee rajamise koht, mis iganes. Tõenäoliselt inimesed, kes on kohalike omavalitsuste tasemel praktilise poole pealt asjadega kokku puutunud, võivad rääkida peaaegu anekdootlikke lugusid sellest, kuidas seda

laadi suhtlus on selles bürokraatia masinavärgis välja näinud. Ütleme, et see ei ole see pult, kus neid anekdootlikke lugusid rääkima hakata. Kui kellelgi väga vaja on, siis võib seda ka teha, aga ma usun, et see võimalus on teil kõigil olemas.

See, et kohaliku omavalitsuse pädevus võiks olla suurem, on selle seaduse kandev idee. Asju peaksid otsustama kohalikud inimesed, ja muideks, kohalikul tasemel otsustamise puhul on ametkonna tasemel otsustamisega võrreldes üks väga suur eelis. Kohalikul tasemel otsustab selliseid asju volikogu ja vallavalitsus ja erinevalt näiteks riigiametist, on seal olemas ka opositsioon. Ehk on olemas täiesti loomulik poliitiline järelevalvemehhanism, mis, nagu me väga paljudes asjades oleme näinud, tegelikult ka rakendub. Rakendub ka siin saalis. Ka siin on tegelikult see järelevalvemehhanism just opositsiooni ja koalitsiooni vahel väga selgelt olemas.

Mind hämmastas sügavalt Rahandusministeeriumist saabunud seisukoht, kus Rahandusministeerium, kes haldusreformi edendamise eest vastutab, teatab ministri allkirjaga – minister oli Jaak Aab –, et kohalikel omavalitsustel puudub kompetents. No mida paganat, ütleks ma selle peale. Kui kohalikel omavalitsustel puudub kompetents, miks me neid siis üldse peame? Ja miks peaks kohalik omavalitsus arendama välja kompetentsi valdkonnas, kus tal ei ole otsustusõigust? Otsustusõigusega koos käib ka kompetents. See on hea kohaliku omavalitsuse põhimõtete aluseks.

Nagu ma ütlesin, kõnealune eelnõu on ennekõike algatus selleks, et Riigikogu asjale mõtleks. Mul on kahju öelda, aga Keskkonnaministeerium on selle üle mõelnud kõvasti üle 25 aasta. Peaaegu kogu selle aja on see teema olnud jätkuvalt õhus. Ma pean neli aastat sellest ajast võtma ka oma südametunnistuse peale. Ka mina tol ajal ei pidanud seda võib-olla esimese järgu ülesandeks, sest olulisemana tundus Natura võrgustiku arendamine, olulisemana tundus uute kaitsealade rajamine ja ehituskeeluvöönd ei olnud probleem number üks, aga tänaseks on aeg niikaugel, et me võiksime sellele asjale kaine pilguga vaadata. Jah, selle asja ümber on väga palju emotsioone. Jah, nende emotsioonidega on väga raske võidelda, sellepärast et väga lihtne on saada külge keskkonnavaenlase või kelle iganes tempel. Aga peale kõige muu oleme veel ka kodanikud ja riigi toimimise põhimõtted peaksid olema ratsionaalsed ja mitte toetuma ainult hetkeemotsioonile.

Tõenäoliselt tuuakse siin ka näide, kuidas mõjude hindamine, millest on väga palju räägitud, ei anna mitte alati soovitud tulemust. Siin on tehtud uurimistöid, kus öeldakse, et randade kasutuse muutus on väga halb. Peamine, mis randadega täna juhtub, on see, et nad võsastuvad. See tähendab, et kinni

kasvavad ka needsamad kallasrajal, mis peaksid olema avatud. Ja omanikul, kelle jaoks see on lihtsalt keelutsoon, ei ole ka mingit erilist motivatsiooni seda merekallast puhtana hoida.

Nagu ma ütlesin, tegemist on algatusega, mis võiks pealt 25 aasta vaikinud Keskkonnaministeeriumile anda hoogu ja anda põhjuse tulla välja oma ettepanekutega täpselt nii, nagu ettepanekutega võiksid välja tulla kõik, kes siin saalis istuvad. Sest seda teemat, et seal oleks just nagu kõik korras, mis puudutab randa ja kallast, ei ole mina kuulnud. Võimalik, et ma olen halvasti kuulnud, aga ma ei usu. Teema vajab kindlasti tegelemist ja tänasel päeval arvan ma seda, et sellega tuleb tegeleda ilma venitamata, mitte lükata seda edasi veel 30 või 25 aastaks. Jumala pärast, mitte meie! See on vastutusest kõrvalehiilimine. Ma väga loodan, et vastutusest kõrvalehiilijaid siin saalis ei ole. Aitäh! Vastan küsimustele.

13:08 Aseesimees Martin Helme

Küsimusi ka on. Ruuben Kaalep, palun!

13:08 Ruuben Kaalep

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Üks meie rahvusliku teadus# ja kultuuripärandi väarikamaid edasikandjaid Toomas Kiho kirjutab tänases Postimehes niimoodi: "Seda kahju, mis tervele Eestile selle eelnõu seaduseks saamisega tehakse, ei pööra enam keegi mitte kunagi tagasi. [...] "Looduskaitseseaduse muutmise seadus" viiks just selleni, täpselt nii nagu see mujal maailmas kahetsusväärsest on juhtunud: vaadake ringi Euroopa lõunarannal Vahemere ääres või järvede#jõgedes kallastel kogu euromandril. [...] See muudaks tundmatuseni meie randu, annaks saatusliku hoobi sealsetele elukooslustele, ning *nota bene*, kogu meie rahva tunnetusele merest, jõgedest ja järvedest." Mida te vastate Toomas Kihole?

13:09 Heiki Kranich

Ma vastan Toomas Kihole kahte asja. Punkt üks: hea Toomas, loe palun seadus ja tema seletuskiri läbi ja kommenteeri siis. Puhtalt emotsiooni pealt kommentaare jagada ei ole mõtet. Ja punkt kaks: Toomas, ole hää, usalda omavalitsusi, ära arva, et seal istuvad ainult lollpead. Toomase hinnang lähtub just nimelt nendest kahest kahetsusväärsest eeldusest. Ma arvan, et Toomas ei ole targem kui keskmine rannaäärne omavalitseja.

13:10 Aseesimees Martin Helme

Üllar Saaremäe, palun!

13:10 Üllar Saaremäe

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ka minu küsimus on võib-olla veidi sarnane eelnenuga. Kus te võisite teha vea, et eesmärgid, millest te rääkisite praegu, millest te rääkisite meile hommikul fraktsioonis, millest te olete ka minuga eravestlustes rääkinud, on hoopis teised, kui nad välja paistavad? Kas või see pealkiri, mida tsiteeriti, et selle eelnõu taga paistavad suurärimeeste kõrvad ja nii edasi. Kus see viga võis tekkida, et ei mõisteta, mida te tegelikult taotlete?

13:10 Heiki Kranich

Siin on mitu asja. Esiteks, loomulikult on väga inimlik hinnata kõike ja kõiki omaenese rikutuse tasemest lähtudes. Mida teeks see või teine inimene, kes vastava hinnangu annab, eelnõu algatajate asemel või mis oleks see, mis teda käitab? Teine asi on see: vaadake seda eelnõu algatajate seltskonda, kõik nad on Riigikogu keskkonnakomisjonist. Kõik. Eeldada seda, et keskkonnakomisjoni liikmed ei tea keskkonnast midagi, oleks pisut nagu, väga viisakalt öeldes, vale eeldus. Lisaks sellele on need algatajad kõik erinevatest erakondadest. Ja kujutada ette, et keegi tohutu kinnisvaramagnaat suudab ära organiseerida peaaegu kõikide Riigikogus esindatud erakondade esindajad – no ma ei tea, et selliseid võimekaid manipulaatoreid oleks olemas. Ma arvan, et eelnõu algatajaid kannab ennekõike mure selle pärast, et praegune regulatsioon on ebapraktiline, liigselt bürokraatlik ja kohalikke omavalitsusi mitte arvestav.

Miks selle kõige juures on valitud ühiskondliku fooni loomiseks sõna otseses mõttes ebatäpsed ja isegi valed väited, mis puudutab kallasrada, mis puudutab kaitsealade likvideerimist, mis puudutab kaitsealadel metsa raiumist? Ma ei suuda kokku lugeda neid valeväiteid, mis on selle eelnõuga seoses lendu lastud. Kahetsusväärset kombel loevad pealkirjad. Ja kõik teavad, et pealkirjad loevad. Nagu ma ütlesin, ka auväärne Toomas Kiho tõenäoliselt ei ole seda eelnõu ja selle seletuskirja läbi lugenud või vähemasti ei ole seda mõistnud. Ma arvan, et see on ka kogu selle ažiotaazi kütus. Pealekauba, kõik me oleme siia valitud ja hirmus kiusatus on ju meeldida. Ma arvan, et meeldida tahtmine on riigijuhtimise meetodina erakordselt lühinägelik ja lõpuks ka hukatuslik.

13:13 Aseesimees Martin Helme

Andres Metsoja, palun!

13:13 Andres Metsoja

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma ütles komisjoni istungil, et Keskkonnaagentuuril on palutud teha ranna- ja kaldaandmete väljavõtteid, kuhu saab üldse selle seadusemuudatuse alusel hoonestust rajada või kavandada. Minu küsimus tulebki sulle: kas sa oled selle vastuse saanud, kuhu siis saab [ehitada] või kui suurt Eesti territooriumit me üldse tegelikult täna selle eelnõuga käsitleme? Avalikkusele jääb paraku mulje, et me räägime kogu Eesti rannaalast, aga nii see teps mitte selle eelnõuga ju ei ole. Äkki sa natukene seda tausta veel kord avad ja selgitad. Ja kas sa oled selle vastuse saanud, mis puudutab neid alasid, kus piiranguid ei ole, millest me selle eelnõuga räägime?

13:14 Heiki Kranich

Ammu enne selle eelnõu algatamist, siis, kui meile olid laekunud esimesed murekirjad kohalikelt omavalitsustelt, sain ma kokku Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna inimestega ja kirjeldasin neile, missugune on muu hulgas näiteks minu arusaam sellest, kuidas võiks looduskaitse seadust, eriti seda osa, mis puudutab randa ja kallast, kujundada. Vastus, mille ma sain, oli see, et jah, see on põhimõtteliselt arusaadav, see on teema, millega Keskkonnaministeerium on aegade jooksul tegelenud, aga nad ei leia, et neil oleks piisavalt ressursi, et sellega nagu õigel ajal valmis saada, ja nad on valmis koostööks, juhul kui Riigikogu liikmete poolt seda laadi initsiatiiv ilmneb. Tänaseks see on ilmnunud ja ma loodan ka koostöö peale. Aga sellist vastust ma saanud ei ole. Ma väga loodan, et selline vastus tuleb, ja keskkonnakomisjon saab seda eelnõu menetlemise käigus arutada. Ja mitte ainult seda, vaid võib-olla ka teisi tähelepanekuid, mis Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonnal on tekkinud. Nagu ma ütlesin, see eelnõu on algatus, see on toorik. See on selleks, et me saaksime kõik selle üle mõelda ja saaksime tegelikult sõnastada endale selle, et asjade edasilükkamine ei tee neid asju paremaks. Suhtumine, et oleme vait, äkki läheb mööda, ei tööta praktiliselt mitte kunagi.

13:15 Aseesimees Martin Helme

Jevgeni Ossinovski, palun!

13:15 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Austatud ettekandja! Loomulikult, ega keegi ei ütle, et selles valdkonnas ei ole ühtegi probleemi, aga see, mida selle eelnõuga lahendusena pakutakse, on

ka oma ülesehituselt kohe vildakas, öeldes, et rannakaitse ehituskeelu peamine eesmärk oli kaitsta vett ja sellest tulenevalt on veeseadusesse see piir üle viidud. Nagu me oleme siin spetsialistide ja teadlaste kirjadest ju kõik lugenud ja näinud, on see ilmselgelt vildakas arusaam. Tegelikult kaitstakse ka erinevaid ökosüsteeme, mis randadel ja randade lähedal on, ja loomulikult ka igaühe õigust looduses, sealhulgas ka kallastel ja randadel, vabalt liikuda. Nii et tegelikult ka see algpõhimõte on siin vildakalt üles ehitatud. Aga sa väitsid, et seadus lubab edaspidi valdadel, kohalikel omavalitsustel ka suurendada neid ehituskeelutsoone üle 20 meetri. Kas sa võiksid seda kirjeldada, kuidas see protsess võiks välja näha? Millistele ekspertidele tuginetakse? Ja kui edukad võiksid kohalikud omavalitsused olla sellisel omandi piirangul, mis läheb laiemaks kui seaduse miinimumnõue?

13:17 Heiki Kranich

Aitäh! Ma ei räägi seaduse mõtte laiendamisest kohaliku omavalitsuse poolt, vaid seaduses sätestatust lähtudes otsuste tegemisest. Kui me räägime mõjudest, siis on ette heidetud, et selle seaduse puhul ei ole mõjusid hinnatud. Kui see seadus vastu võetakse, siis vahetult ei kaasne sellega mitte mingisugust mõju peale selle, et kohalikel omavalitsustel tekib õigus. Ja absoluutselt igal hetkel, kui kohalik omavalitsus seda õigust kasutab, tuleb hinnata ka vastavaid mõjusid, aga see on iga kord erinev. Ei ole võimalik teha üle-eestilist ühe labidaga lõovvat mõjude hinnangut randadele ja kallastele.

Siin enne jäi mul vastamata küsimusele, kui suurt osa Eesti randadest see puudutab. Ma kuulasin Eesti Looduseuurijate Seltsi aastakoosolekul Hannes Tõnissoni ettekannet, mille pealkiri oli kaunis ja lüüriline "Randadesse ehitamise võlu ja valu". Ja seal ta kirjeldas erinevaid rannatüüpe. On täiesti selge, mida ma vist ka enne ütlesin, et möllirandadesse, mida Eestis on päris palju, ehitamine ei ole praktiline. On selge, et liivarandadesse, mida Eestis ei ole väga palju, ei ole praktiline. Tehisrannad, mis Eestis on, puudutavad ennekõike tiheasustusalasid ja linnasid. Hea näide on Pirita tee äärne, kus tegemist on puhtalt tehisrannaga. Muu hulgas tehisrand on ka Haapsalu Aafrika rand, aga siin tuleb küll öelda, et omaaegsete inseneride rehkendus näiteks 1967. aastal ei pidanud ja vesi tuli üle selle tehisranna piiri nii mis mähises. Väikese poisina vaatasin ma seda koduaknast.

Kui me võrdleme praegust olukorda sellega, mis juba tegelikult olemas on, siis randades on väga palju ehitusõigusega krunte juba olemas, sinna on ehitatud, neid tõenäoliselt ei hakka mitte keegi maha lükkama. Vanu vundamente on igast arheoloogist paremini leidnud üles kõik mereäärsete kruntide omanikud, selleks et nendele vanadele vundamentidele pluss 30% veel midagi juurde ehitada. Kui me räägime täna nendest randadest, kuhu veel ei ole

antud Keskkonnaameti poolt vastavat eriluba või kus juba ei ole ajaloolist asustust, siis ma ei usu, et see osa võiks ületada olulisel määral 10–15%, sellepärast et neid niinimetatud moreenrandasid Eestis nüüd liiga palju ka ei ole. Ja tahaks korrata: Eestis on rannaalasid, kus kohalikul omavalitsusel on väga mõistlik suurendada sedasama ehituskeeluala, sellepärast et see on ju ennekõike kohaliku omavalitsuse vastutus, mida ta teeb.

13:20 Aseesimees Martin Helme

Ruuben Kaalep, palun!

13:20 Ruuben Kaalep

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Räägime siis sisust, kui te soovite, ilma emotsioonideta, nii palju kui see on võimalik, ja konkreetsete näidetega. Näiteks Päidla järvestik Otepää vallas, mida ma väga hästi tunnen, kus on 12 järve. Kui te olete keskkonnateemadega kursis, siis te kindlasti teate, et üks meie suuri keskkonnaprobleeme on järvede kinnikasvamine. Ja nüüd, kui kallasraja jaoks jääb 20 meetrit, siis ...

13:21 Heiki Kranich

Seal muideks neli meetrit.

13:21 Ruuben Kaalep

... mis need 20 meetrit on? Suuresti on need kas roostikuga kaetud ala või mingi selline maastik, kuhu ei saagi maja ehitada ja kus ühtlasi ei saa ka kõndida. 20 meetrit linnatänaval käies tundub laia alana, kus on väga hea kõndida, aga järveäärses roostikus või võsas see nii ei ole. Ehk siis tegelikult see koht, kus kallasrada (Juhataja helistab kella.) praegu läheb, on tihti 30–40 meetri kaugusel päris rannast, et ...

13:21 Aseesimees Martin Helme

Aeg, Ruuben!

13:21 Ruuben Kaalep

... kuidas te saate väita, et see eelnõu ei pane kallasradu kinni?

13:21 Heiki Kranich

Aitäh! Nii palju kui mina pilliroost tean, ei kasva pilliroog kuival maal, pilliroog kasvab vees. Alles sealt piirist, kus on vesi, hakatakse kallasrada arvestama. Kui te tahate inimesi roostikku ajada, siis te olete üks kehv maaomanik, niimoodi ei tohi teha. See ei ole seaduse mõttega kooskõlas, ei kehtiva seadusega ega ka selle seaduse vastuvõtmise järel kehtiva õigusega. Ärge ajage inimesi roostikku!

13:22 Aseesimees Martin Helme

Marika Tuus-Laul, palun!

13:22 Marika Tuus-Laul

Aitäh! No te alustasite sellest, et looduskaitsepiirangud piiravad omaniku õigusi. Aga minu meelest need piirangud ikkagi kaitsevad meie ühist rikkust. Kaldad-rannad, kogu see loodus on ju meie ühine hüve, meie ühine vara, ja ma arvan, et see peaks olema ikkagi primaarne. Te ütlesite loomulikult õigesti, et need rannad on juba praegugi palju kinni ehitatud – tõepoolest. Aga miks me tahame sellega veel edasi minna, ikka rohkem ja rohkem kinni? Ja miks me peaksime nägema mingisuguseid hooneid või, ma ei tea, mingeid grilliplatse või mida iganes? No fantaasia ei ulatugi sinnani. Tundub ka, et see eelnõu on kuidagi väga salaja liikunud, meil niisugust suurt debatti, kui me tänaseid ajalehti ei arvesta, ei olegi olnud. Mis on tegelikult selle taga? Kas on siis õigus ajakirjandusel, et suured kinnisvarahaid on selle taga?

13:23 Heiki Kranich

Aitäh! See, mis puudutab millegi tagant millegi otsimist, julgen arvata, on selle eelnõu puhul üks tühja tuule tallamine. Nagu ma ütlesin, selle algatajad, kõik neli on erinevatest erakondadest, nad on kõik keskkonnakomisjoni liikmed – või vähemalt sel hetkel olid – ja nende inimeste motiiv minu hinnangul on olnud hea tahe reguleerida probleemset ja järjest rohkem probleemsemaks kujunevat valdkonda.

Ma tulen teie küsimuse alguse juurde tagasi, mis puudutab looduskaitsepiiranguid. Te ei saa ju eitada, et kui kuskil kehtestatakse mingi kaitse-eeskiri, siis see maaomaniku õigusi piirab. Ja see maamaksu kompensatsioon on püüdnud. See ei kompenseeri ju tegelikult mitte midagi. Oleks õiglane, kui selle maaomanikul oleks valik. Kui tegemist on inimesega, kes on vaimustunud sellest ideest, et tema maa on kaitse all – selliseid inimesi on Eestis palju –, siis võtab ta selle kaitse alla võtmise teate vastu rõõmuga, ei ole mingit paremat kompensatsiooni tema jaoks kui teadmine, et see maa on paremini hoitud, kui see varem oli. Kui aga tegemist on – no võtame Alutaguse näite – elupõlise metsamehega, kes elatab ennast sellest, siis peaks riigil olema mehhanism,

kuidas pakkuda sellele inimesele [kompensatsiooni]. Olukorras, kus meie kõikide huvides võetakse mingisugune metsaala kaitse alla – ja ma arvan, et seda tuleb teha, kui selleks on põhjus, seda vaatamata sellele, kas omanik antud hetkel seisab sellele vastu või mitte –, tuleb sellele omanikule pakkuda ka võrdväärne kompensatsioon, kas see on siis asendusmaa andmine või on see mingisugune rahaline kompensatsioon.

Muidugi, selle rahalise kompensatsiooniga on meil ka täna seaduse tasemel seiklust, sellepärast et juhul, kui maa võõrandatakse näiteks mingisuguse maantee või raudtee alla, ostetakse maa välja ühtedel alustel, ja kui see maa võetakse looduskaitse alla ja pakutakse väljaostu võimalust, siis on hoopis teised alused. Ka siin oleks riigil põhjust lähtuda ühtsetest põhimõtetest ja mitte teha vahet riigi huvidel, mis on seotud näiteks infrastruktuuri arendamisega, ja nendel, mis on seotud looduskaitsega. Siin, ma arvan, on sellist seaduste selgesti mõistetavust ja paremat arusaadavust võimalik tagada küll.

13:25 Aseesimees Martin Helme

Peeter Ernits, palun!

13:26 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, ma olen siit seltskonnast vast kõige rohkem liikunud piki veekogude kaldaid, olgu see meri või ojadeni välja. Kahjuks peab tunnistama, et kallasraja olemasolu on kohati fiktsioon. Minu küsimus on see: miks tegevõim, keskkonnainspektsioon või -amet ei ole kõikide nende aastakümnetega tahtnud seda ebaseaduslikku olukorda likvideerida, nii-öelda buldooseri või mehed peale saata? Miks see niimoodi on? See on see foon, kuhu me praegu jõudnud oleme.

13:26 Heiki Kranich

Aitäh! See on miljoni dollari küsimus, et miks. Mina ka ei tea. Aga ma mäletan ... Vaat nüüd, aastad tiksubad ja hakkad mälestusi heietama. Aga mulle meenub, see oli minu meelest aastal 2002. Jah, see oli umbes aastal 2002, kui tolleaegne keskkonnainspektsioon korraldas reidi mööda kogu Mandri-Eesti rannikut. Tähendati üles kõik ebaseaduslikud rajatised, mis seal olid, muu hulgas ratastel vagunid ja muu selline huumor. Ma olen kuulnud, et uuema aja Kulibinid on leiutanud ka suuskadel olevad rannaäärsed majad. Ütleme, et inimese fantaasia on piiritu. Ja tookord minu mäletamist mööda mitmed neist ka likvideeriti.

Miks praegu Keskkonnaamet seda ei tee, ma ei tea. Ma mäletan seda, kui me arutasime keskkonnainspektiooni ja Keskkonnaameti ühendamise teemat. Üks väga suur vastuargument sellele ühendamisele, mis on tänaseks tehtud, oli see, et sellisel juhul tekib olukord, kus Keskkonnaamet annab loa ehituskeeluvööndisse ehitamiseks ja seesama Keskkonnaamet ehk tema inspektiooni pool, mis temaga ühendatakse, hakkab seda kontrollima. Ma ei tea, võib-olla on põhjus selles, et need on ühe maja kaks kabinetti, kes on vastamisi ja kes ei taha omavahel tülli minna. Minu arvates see, et juba olemasolevat seadust, kus omal ajal keskkonnainspektioonile ja täna Keskkonnaametile on antud kõik volitused selleks, et kallasrada puhas hoida ja ebaseaduslikud hooned kas või likvideerida ja esitada sellekohane arve seadust rikkunud omanikule ... On kõik eeldused selleks, et seda seadust täita. Miks seda ei tehta, ma ei tea. Siinkohal kasutan võimalust ja saadan edasi tervitused istuvale keskkonnaministrile ja soovin talle jõudu selle probleemi lahendamisel.

13:29 Aseesimees Martin Helme

Tõnis Mölder, palun!

13:29 Tõnis Mölder

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt ma tahaksin öelda, et neli sümpaatset meest on selle eelnõu algatanud: üks endine keskkonnaminister, üks praegune keskkonnaminister ja miks mitte üks tulevane keskkonnaminister. Tegelikult ma arvan, ma olen paljuki nende eestkõnelejatega nõus, et probleem iseenesest selles temaatikas on olemas. Olles ka ise olnud lühikest aega selles ametis, ma tean, et tõesti Läänemaal, Pärnumaal, Saaremaal ja Hiiumaal paljud maaomanikud, paljud omavalitsused on just nimelt sellesama murega pöördunud ja soovinud saada sellele lahendust. Ometigi ma millegipärast näen praegu olukorda, kus kõik keskkonnaorganisatsioonid, ka keskkonnaturismiga tegelevad organisatsioonid, aga ka needsamad omavalitsused, kellele te appi läksite, ei kiida seda teie eelnõu heaks.

Miks on nii juhtunud, et te läksite abivajajatele appi, aga tegelikult juhtus hoopis vastupidi – seda abi ei tule sellest eelnõust ja pigem see eelnõu saab kriitikat? Miks nii läks?

13:30 Heiki Kranich

No siin tuleb tsiteerida pühakirja: "Ja tema tuli oma vendade hulka, aga nemad ei tundnud teda ära." Mul ei ole teist selgitust.

13:30 Aseesimees Martin Helme

Indrek Saar, palun!

13:30 Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Teie usk teeb teile kindlasti au. Aga paraku, suur osa ühiskonnast usub midagi muud, kui nad selle seaduseelnõu kohta kuulevad või mõni seda ka loeb. Kui te ka väga õigesti kirjeldasite, et meil on tegelikult selliseid probleemseid ehitisi üksjagu üle Eesti, siis mulle tundub, et te selle seadusega avate võimalusi, et neid probleemseid kohti tekiks veelgi juurde. Inimestel paratamatult tekib hirm, et sellel kallasrajal, mida nad on harjunud kasutama või mida nad meeleldi mõtleksid kasutada, liikumine võib saada veelgi enam piiratud. Ja sellele paraku annab hoogu juurde ka teie sissejuhatus seaduseelnõule, mis oma lühiduses kahes kohas jõuab rõhutada, et elnõu eesmärk on leevendada seniseid looduskaitseseadusest tulenevaid omandipiiranguid, vähendades piirangute hulka ja ulatust, ja teist korda jälle, et omandipiirangute leevendamise tagatakse laiemalt isikute omandiõigust, tõstetakse veekoguäärsete kinnistute atraktiivsust ja kasutatavust ning luuakse eeldused majanduse ja maapiirkondade arenguks. (Juhataja helistab kella.)

13:31 Aseesimees Martin Helme

Aeg, Indrek!

13:31 Indrek Saar

Kas teie arvates siis see ei kõla nii, et igaüheõigust piiratakse omandiõiguse kasuks?

13:31 Heiki Kranich

Ei. See ei kõla nii. Aga ma väga loodan, et neid inimesi, kes seda seaduseelnõu ja eelkõige tema seletuskirja loevad, neid tuleb järjest juurde, sest mulle on jäänud selge mulje, et väga paljud nendest, kes sel teemal on sõna võtnud, seda teinud ei ole.

Mis puudutab omandipiirangute leevendamist, siis jah, tegemist on omandipiirangute leevendamisega olukorras, kus omandi piiramiseks ei ole mõjuvaid põhjuseid. Nagu juba eespool nimetatud moreenrandade puhul ei ole omandiõiguse piiramiseks mingit sisulist põhjendust. Ja selle omandiõiguse piiramine toimub lihtsalt sellisel moel, et inimene, kes tahab võib-olla ... Konkreetne näide Saaremaalt. Inimene tahab ehitada 150 meetri kaugusele merest, ehituskeeluvöönd on 200 meetrit, ta on taotlenud [luba]. Ta ütleb, et ta ei tahaks ehitada metsa, mis on sealsamas kõrval, tegemist on tuule käes räsida saanud männikuga, mis tema hinnangul on ilus ja ta ei taha seda maha võtta.

Aga talle öeldakse otse: võta puud maha, ehita maja 200 meetri kaugusele. Puude mahavõtmiseks ei ole probleemi, aga 150 meetri peale ehitamiseks on probleem. Antud juhul on tegemist täiesti ebalproportsionaalse, ka looduskaitse seisukohast ebalproportsionaalse piiranguga. Aga nagu ma ka enne ütlesin, see osa randadest, mida selline leevendus võib endaga kaasa tuua, on suhteliselt tagasihoidlik, sest enamikus kohtades on rannad meil juba üsna palju täis ehitatud.

Mis puudutab usku, siis ma ei saa ennast nimetada usklikuks inimeseks ja see, kui ma pühakirja kirjakohta tean, ei viita, ma loodan, mitte millelegi muule kui lihtsalt lugemusele. Aga mis usku puudutab, siis on väga riskantne, kui inimesed lähtuvad teadmiste asemel puhtast usust. Ma olen hariduselt insener ja ma usun ratsionaalsesse teadmisesse – usun jällegi, nagu sa kuuled –, usun teadmisesse, mitte usku. Ja ma loodan, et kõik need, kes selle eelnõu kohta midagi arvavad, lähtuksid samuti ratsionaalsest teadmisesest ja mitte pimedast usust, mis tsiteerimata jääva klassiku kohaselt on üks paha asi.

13:34 Aseesimees Martin Helme

Üllar Saaremäe, palun!

13:34 Üllar Saaremäe

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei hakka isegi salgama, et ma ei tea peensusi ega nüansse. Äkki te teete mulle selgeks, kuidas on olukord praegu ja milliseks muutuks ta pärast selle seaduse vastuvõtmist, mis puudutab just nimelt ehitust randadesse või ehituskaitsevöönditesse?

13:35 Heiki Kranich

Täna on suhteliselt tavapärane seesama Saaremaa näide. Inimene tahab 150 meetri peale ehitada, ta pöördub omavalitsuse poole, öeldakse, et loa selleks saab anda Keskkonnaamet. Keskkonnaamet ütleb, et tuleb teha vastav uuring, tuleb koostada planeering. Inimene teeb seda, üks maksab 3000 eurot, teine maksab 5000 eurot. Siis lähevad need paberid Keskkonnaametisse, vastus on ei. Inimene on pannud tüki raha magama ja vastutust selle eest, et selline "ei" ka peale seda rahakulutamist tuleb, ei võta enda peale mitte keegi. Ma loodan, et juhul kui otsustusõigus taandub kohaliku omavalitsuse tasemele, muutub see asi arusaadavamaks, läbipaistvamaks ja selline tagantjärele "ei" saamise võimalus väheneb. Aga ma loodan, et komisjoni kaasettekandja oskab seda teemat põhjalikumalt avada, kuna tal on igapäevaelust võib-olla põhjalikumaid kogemusi.

13:36 Aseesimees Martin Helme

Jaak Juske, palun!

13:36 Jaak Juske

Austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Siin alguses oli juttu, et kummal ikkagi on õigus: kas Toomas Kihol või eelnõu koostajatel? Üks, millega pole mõtet väga vaielda, on meie esivanemate tarkus. Eestlased on ajalooliselt ehitanud otse mere kaldale mitte suuri elumaju, vaid selliseid kergeid puidust paadikuure. Veel kord, suuri kapitaalseid eluhooneid pole eestlased otse mere kaldale kunagi ehitanud. Kumma tarkust uskuda, kas kõigi esivanemate oma või tõesti selle väikese seltskonna ehk eelnõu algatajate oma?

13:37 Heiki Kranich

Loomulikult tuleb kõigepealt uskuda seda, mis on ajaliselt pikem. Kesk#Aasia rahvad usuvad ainult neid mehi, kellel habe on põlvini kasvanud. Ma arvan, et kuigi meil sellist aksakalli kultust ei ole, on meil ajaloost õppimine – ja mitte ainult ehitamise koha pealt, vaid ka muudes valdkondades – erakordselt praktiline.

See, et mere äärde ei ole mõtet elumaja ehitada, peab väga paljudes punktides paika. Nagu ma olen öelnud, ma olen Haapsalu poiss, ja minul on kooliajast meeles – meie maja oli küll nagu esimeses reas, aga ta oli merest umbes 300 meetri kaugusel. Tegemist oli nelja korteriga üürimajaga. Ma mäletan seda, kuidas talvisel ajal, kui mere pealt puhus niiske tuul, jäätus – kuigi üks ei olnud mere poole – snepperlukk nii ära, et viledas riides koolipoiss pidi tükk aega seda snepperlukkude mudima, enne kui võti sinna lõpuks sisse läks, sellepärast et lukk oli kinni külmunud. Ma arvan, et see inimene, kes ehitab vales ajas valesse kohta vale maja – klassikaline näide muidugi oleks ehitada kuskile liivaluite peale, ühesõnaga, siis saaks inimene palju huvitavat nalja –, mõistab üsna varsti, et ta on teinud vale otsuse. Nii et igal juhul tuleb lähtuda varasemate põlvkondade tarkusest.

Näiteks hea kolleeg Aivar on mulle öelnud, et selle 200#meetrise ehituskeeluvööndiga Hiiumaal probleeme ei ole, sest Hiiumaa geograafiline või, ütleme, geoloogiline ülesehitus on selline, et seal ei ole sisuliselt rannakülasid. Ja seal ei ole see nagu probleemiks. On väga praktiline, kui kohalik omavalitsus lähtub sellest teadmisest, mis seal on olemas. Küll aga on meil mere ääres kohti, kus lisaks paadi- ja võrgukuuridele on ehitatud ka elumaja. Neid kohti ei ole palju, aga need on sellised rannad, mida meri ei võta ja jää ei vii. Selliseid kohti on. Selliste kohtade lausaline keelamine ja seal omandiõiguste ilma

põhjenduseta piiramine, kui seal ei ole looduskaitselisi väärtusi, ei ole minu hinnangul põhjendatud.

13:39 Aseesimees Martin Helme

Andres Metsoja, palun!

13:39 Andres Metsoja

Aitäh! Hea ettekandja! Ma kindlasti tahaks, et te kordaks üle, et kindlasti eelnõu esitajad ei pane meie esiisade tarkust sihukese küsimärgiga õhku. Et me just nimelt tahamegi rõhutada selle eelnõuga, et tarkus ei saa olla lausaline keeld, vaid tarkus saab olla teatud alade, kuhu on võimalik ehitada, läbiplaneerimine tervikuna. Äkki veel ikkagi korra selgitate seda. Täna sel juhul ju tegelikult toimub see ikkagi üksikjuhtude alusel, vaadatakse seda üksikobjekti, mitte tervikut, aga planeerimise alus on ju terviku nägemine. Ja meie soov selle eelnõuga ongi just nimelt jõustada õigusruumis selline ootus, et seesama looduses liikleja, rannaala külastaja saaks prognoosida kogukonnas, mis teda tulevikus ees ootab, ja täpselt samamoodi selle maaomandi omanik. Äkki veel natukene seda selgitate.

13:40 Heiki Kranich

Kui ma seda üritaksin nüüd veel kord selgitada, siis ma kordaksin lihtsalt seda küsimust. Ma saan kinnitada, et see, mida hea kolleeg Andres ütles, on selle eelnõu algatajate algne mõte. Ja veel kordaksin üle seda, et kogukondlikult tulevikku hinnata, planeeringut kehtestada ei ole võimalik kaugelt, Tallinnast, kontorist, vaid seda peab tegema iga omavalitsus ise ja tal ennekõike peab olema selleks õigus.

13:41 Aseesimees Martin Helme

Jevgeni Ossinovski, palun!

13:41 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! No eelkõneleja mainitud kaalutusõigus on tegelikult tänases seaduses olemas. Muutus on ju väga lihtne. Täna on see, et saaks ehitada veepiirile, erand üldnormist, mis tähendab seda, et see peab olema väga hästi põhjendatud. Reeglina saab eitava vastuse – olen nõus. Mõnikord saab ebaõiglaselt eitava vastuse – olen ka nõus. Aga selle eelnõu ettepanek on ju keerata see täpselt ümber: üldnormina võib veepiirile ehitada ja kui seda tahetakse keelata, tuleb seda põhjendada. Kuna see on omandipiirang, siis see põhjendus peab olema väga põhjalik, läbi kalkuleeritud ja loomulikult ka edaspidi kohtus vaidlustatav.

Sellest tulenevalt on see, et kohalikud omavalitsused kardavad nii seda kohustust kui ka seda, et nad ei suuda tegelikult loodust ja inimeste üldhuvi kaitsta sellises regulatsioonis, nagu te välja pakute, ju täiesti mõistetav. Küsimus on lihtne: kui see muutus [teha ja] üldnorm ümber keerata, mis sa arvad, kas kümne aasta pärast on meil veepiiril rohkem maju või vähem maju kui täna?

13:42 Heiki Kranich

Ükspuha, mis selle seadusega saab, kas see võetakse vastu või ei võeta, on meil kümne aasta pärast veepiiril rohkem maju. Sellepärast, et ka kehtiva seaduse alusel antakse tõenäoliselt lubasid. Ja kui palju, seda teavad ainult jumal ja Juula. Ma ei tunne kumbagi väga hästi. Nii et ma ei oska selles suhtes nagu ennustust anda. Aga mis puudutab sinu kirjeldatud normi ümberpööramist, siis ma kardan, et me oleme siin täiesti vastandlikel seisukohtadel. Sinu lähenemisnurk on see: riik kehtestab mingisuguse piirangu, mis on lausaline, ja kui inimene ütleb, et see piirang temale ei kehti, siis sellisel juhul peab inimene tõestama hakkama, et tal on õigus vabadusele. Mina väidan, et suhe on täiesti vastupidine: inimese isiklik vabadus ja tema majandusvabadused on primaarsed, ja kui riik otsustab neid piirata, peab riigil olema väga hea põhjus. Siin on meie põhimõtteline ideoloogiline vastasseis.

13:43 Aseesimees Martin Helme

Margit Sutrop, palun!

13:43 Margit Sutrop

Austatud juhataja! Austatud sõnavõtja! Ma tunnustan teie julgust minna terve rahvaga vastuollu, aga mul on ka mure ja võib-olla just sellest samast väärtuste küsimusest lähtuvalt. Te ütlesite, et peaks lähtuma mitte usust, vaid teadmisest. Minu küsimus on see, kas me ei peaks sellise teema arutamisel lähtuma ka väärtustest. On üks väga oluline loodushoiu printsiip, mida nimetatakse ettevaatusprintsibiiks, *precautionary principle*. Minu meelest ei ole selle seaduseelnõu seletuskirjas ega kusagil arutatud seda, mis on see võimalus, et asjad võivad minna untsu. Just nimelt see, et olla pigem ettevaatlik, pigem looduse hoidmise teel ja samamoodi ka mitte lähtuda ainult isiklikust vabadusest ja majanduskasvust, vaid lähtuda sellest olulisest ühishüvest, milleks on meie jaoks loodus ja võimalus seda loodust säilitada. Kas väärtuste küsimus on selle seaduseelnõu tegemisel teie jaoks oluline?

13:44 Heiki Kranich

Väärtusi ei saa kanda seadus, väärtusi kannavad inimesed. Ja kui me raiuksime selle ettevaatusprintsipi just nagu seadusetähte ja sõna-sõnalt, siis me kindlasti eksiksime. Mis untsu minekut puudutab, siis ma üritan nüüd ebaõnnestunult nalja teha, aga üks Murphy seaduse tuletis on: kui midagi saab untsu minna, siis ta kindlasti ka läheb. Aga ettevaatusprintsip peab olema tegelikult meis kõigis, sellepärast et ... Pean jälle minema juba vananeva inimesena tagasi ajalukku. Kunagi, kui asutati Reformierakonna eelkäija Eesti Liberaaldemokraatlik Partei, siis tema programm algas sõnadega: inimene on vaba piirideni, mille sätestavad talle teiste inimeste samalaadsed õigused ja looduse säilitamise püha kohus. See on täiesti loomulik ettevaatusprintsipi poliitiline definitsioon, kui sa soovid. Ja ma arvan, et sellest peame lähtuma meie siin saalis ja kindlasti peavad lähtuma ka kohalikud omavalitsused. Aga see, kui meie siin arvame, et meie oskame paremini teha üksikvalikuid kohalikul tasemel, on kõige kindlam tee asjade untsu ajamiseks.

13:46 Aseesimees Martin Helme

Tõnis Mölder, palun!

13:46 Tõnis Mölder

Aitäh! Minu esimesele küsimusele te ei vastanud, ma siis küsin uuesti. Miks on tekkinud selline olukord, et te lähete omavalitsustele appi ja tegelikult omavalitsused ütlevad, et nad sellist seaduseelnõu ei taha, et nad pigem kardavad seda? Ja kardavad just nimelt need omavalitsused, kus see probleem minu meelest on kõige teravam. Noh, ma arvan, et see on tegelikult halb olukord, kui Nasva külas tahab keegi ehitada puukuuri ja puukuuri ehitusluba peab taotlema Keskkonnaameti kaudu. Aga ma siiski küsin nüüd selle küsimuse ja ma tahan, et te siin saali ees ka kinnitaksite seda, et selle eelnõu taga ei ole teie nelja isiklikud huvid ega ka mõne teise äriühingu isiklikud huvid.

13:46 Heiki Kranich

No kuulge, kujutage nüüd ette, et minul ja Peeter Ernitsal oleksid ühised huvid! (Naer saalis.) See on enam-vähem välistatud. Nii et kõnealune küsimus kuulub fantasmagooria valdkonda.

Mis puudutab kohalikke omavalitsusi, siis nii Saaremaa vald kui ka Muhu vald on mõlemad avaldanud oma arvamust, leidnud, et kehtiv olukord on nende jaoks diskrimineeriv. Samamoodi on seda kirjalikus vormis keskkonnakomisjonile teinud ka Jõelähtme vald. Mitmete kohalike omavalitsuste tegelastega on olnud

väljaspool sellist ametlikku kirjavahetust juttu. Ja ütleme, kõik me oleme inimesed. Et siis, kui see tohutu ažiotaaz parasjagu nagu õhus on, kus loobitakse, ma julgen seda kinnitada, vaeväiteid, selleks et seda, ütleme siis, paradigma muutust nagu maha teha, siis sellisel juhul lähtuvad ka poliitikud, ka kohalikud omavalitsejad, kes on samuti poliitikud, eespool nimetatud ettevaatusprintsibist. Ja ma arvan, et juhul, kui neile need õigused antakse, näeme me seda, kuidas see praegune, ütleme siis, vaikiv hoiak, mis võib tihtipeale kõlada ka suhteliselt kõrvulukustava vaikusena, asendub siiski suhteliselt tegusa ja oma kogukonnale suunatud edasiviiva tööga.

13:48 Aseesimees Martin Helme

Heiki Hepner, palun!

13:48 Heiki Hepner

Suur tänu! Siin on käinud just viimastest küsimustest korduvalt läbi see, et omavalitsused kardavad seda uut lahendust. Kas algatajatel on ka teada need omavalitsused, kes kardavad? Kui sa tead, siis ole hea, ütle need palun kõva häälega välja. Kartusega tuleb ka tegeleda. Sellele tuleb leida mingid objektiivsed lahendused. [Kui on teada,] miks nad kardavad, siis on võimalik ka seda debatti pidada.

13:49 Heiki Kranich

Otsest sellist hirmu väljendust, et öelda, et see või teine omavalitsus kardab, ma siin näiteks tuua ei saa. Aga on olnud näiteid, et ma olen parem wait, mida saab defineerida tegelikult sellesama kas asjakohase või mitte asjakohase ettevaatusena.

13:49 Aseesimees Martin Helme

Lauri Läänemets, palun!

13:49 Lauri Läänemets

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! See, kui omavalitsused ütlevad, et tegelikult tekib väga palju probleeme, kui me nüüd seadustaks selle, mis te olete meile ette pannud, tähendab ju seda, et tegelikult on sisuline mõjuanalüüs sellele eelnõule tegemata. Ma mäletan keskkonnakomisjonist ka seda, mis oli väga huvitav, et Keskkonnaministeeriumi seisukoht ei olnud üldse enne komisjoni istungit liikmeteni jõudnud, kui seda eelnõu arutati. Nii et huvitavad asjad juhtuvad. Rahandusministeerium ka

nagu ei toeta. Kas me võime sellest välja lugeda selle põhjuse, miks selle on esitanud saadikud, et tegelikult valitsuse kaudu poleks võimalik sellist eelnõu esitada? Sest kui tegelikult teha mõjuhinnaangut, kui tegelikult viia läbi avalikkuse kaasamine, mis praegu on ju kõik ära jäänud, ja debatt, siis see eelnõu kunagi toetust valitsuselt ei saaks. Kas see on nii?

13:50 Heiki Kranich

Ei. See ei ole nii. Maailm on lihtsakoeline. Kõigepealt mõjuhinnaangutest. Nagu ma olen siin puldis juba enne öelnud, on suhteliselt lootusetu teha sellist üleüldist mõjuhinnaangut üle terve Eesti. Tegelikult on need mõjuhinnaangud ikkagi pigem nagu omavalitsuspõhised, sõltuvad konkreetsest rannatüübist ja nii edasi, ja nii edasi, ja nii edasi. Teha sellist mõjuhinnaangut enne seda, kui me anname otsustusõiguse nendelesamadele omavalitsustele, on praktiliselt võimatu. Seetõttu peab selle mõjuhinnaanguga mõnevõrra ootama.

Mis puudutab valitsust, siis jälle, siit puldist olen ma täna juba öelnud, eelmise aasta suvel vestlesin ma ministeeriumi looduskaitse osakonna inimestega ja nad olid nõus, et siin on vaja mitmeid muudatusi. Aga nad mõõnsid ka seda, et nende enda ressurss ja nende enda valmisolek seda kõike teha, pluss valitsuse enda, ütleme, selline eelnõude algatamise protseduur, et kõigepealt tuleb teha, mis ta on, kavatsus, ja siis tuleb see kavatsus lasta ka erinevatest ministeeriumidest läbi ja nii edasi, nii et tegemist on niivõrd pika protseduuriga, et lihtsam on ministeeriumil sekkuda sellesse protsessi juhul, kui eelnõu on algatanud Riigikogu liikmed. Ma arvan, et tänase päeva seisuga on Keskkonnaministeeriumil kõik võimalused sellesse protsessi lülitada, ja ma usun, et need probleemid, mida me lõpuks võib-olla ühisena sõnastame, tõenäoliselt mingisuguse võimaliku kompromissi kujul, saavad sellisel juhul ka kiiremini lahenduse.

13:52 Aseesimees Martin Helme

Indrek Saar, palun! Minutiga, palun!

13:52 Indrek Saar

Aitäh! Hää ettekandja! Eriti see kirglik vastus viimati Jevgenile siiski tekitab minus seda tunnet, et see, mida ma ka siit seletuskirja sissejuhatusest tsiteerisin, et omand on püha, selle omandiõiguse pühaduse veelgi suurem rõhutamine ka läbi selle seadusemuudatuse, mis teile maailmavaateliselt väga südamelähedane on, on siia paraku väga sügavalt sisse kirjutatud. Kui te mõtlete tagasi kõigi nende otsuste peale, mis sellest filosoofiast tulenevalt tehtud on,

mõtlete nende lõputute kohtuvaidluste ja kaklemiste ja jantide peale, mis käivad tänu sellele, et me oleme ära erastanud suurema osa teid – inimesed ei saa enam oma kodu juurde, sest omanikul tuleb ühel hetkel pähe, et kui see on minu oma, siis ma võin sellega kõike teha –, kas ei juhtu samamoodi ka selles situatsioonis, kus kohalik omavalitsus peab võib-olla suhteliselt heal järjel inimestele hakkama tõestama, et tal on õigus seada piiranguid? (Juhataja helistab kella.) Ja lõpuks tähendab see seda, et kõik läheb omasoodu. Ja see, kellel on ...

13:54 Aseesimees Martin Helme

Aeg!

13:54 Indrek Saar

... suurem rusikas ja rahakott, see otsustab.

13:54 Heiki Kranich

Jälle pean ma vasakpoolse saali poolega mitte nõustuma. Ma ei näe ühtegi võimalust, et omavalitsusele sellise õiguse andmine võiks endaga kaasa tuua mingisuguse õigustatud ootuse ükspuha kellele. See annab õiguse kohalikule omavalitsusele ja kohaliku omavalitsuse "ei" on väga selge vastus ka omanikule. Mis puudutab kohtuskäimist, siis kohtuskäimise traditsioone on juba Tammsaare põhjalikult kirjeldanud. Peaasjalikult on need põhinenud kahel asjal: kas omandivaidlustel või lihtsalt isiklikul kadedusel ja kiusul. Ma loodan, et kõnealune eelnõu ei innusta mitte kumbagi.

13:54 Aseesimees Martin Helme

Riho Breivel, palun!

13:54 Riho Breivel

Lugupeetud juhataja! Hea esineja! Mind ajendas küsima just see küsimus, et kas on teie isiklikud huvid seal mängus või mitte. Ma tean, et Peeter võttis allkirjagi tagasi sellepärast, et süüdistati selles, et isiklikud huvid on mängus, ja ma tean, et ta tegi ka Postimehele üleskutse selgitada välja isiklikud huvid. See tähendab seda, et küll nad selgitavad välja, ja ma ütlen, et siin ei olegi see nagu probleemiks. Ma küsiksin seda, et olen Ida-Virumaal tegelenud just nende piiräärsete aladega väga tihedalt, Narva jõe äär on täis ehitatud selliseid

omandeid ja maju ja paadikuure, mis on otseselt veepiiril, ja mul on meeles, et ka piirivalve ajal me sinuga oleme seda asja arutanud ja rääkinud. Mis seisukoht sul üldiselt on, kuidas me peame lahendama tulevikus need küsimused?

13:55 Heiki Kranich

Mis puudutab isiklikke huvisid, siis ma pean tegema dramaatilise avalduse: mul ei ole mingeid isiklikke huvisid. Mul on ideoloogilised, poliitilised ja Eesti riigi tervest toimimisest lähtuvad huvid. Seetõttu olen ma ka selle eelnõu algatajate hulgas. Mis puudutab Narva jõe kallast, siis, nagu sa väga hästi tead, piiril asuvate kinnistute puhul kehtivad teatavad erireeglid. Ja ma üldse ei välista, et näiteks see, mis puudutab Narva jõe [äärseid] või teisi piirile väga lähedal asuvaid kinnistuid, et seal tuleb meil võib-olla vaadata riigikaitse eesmärgil asju hoopis teise pilguga. Ma ei välista.

13:56 Aseesimees Martin Helme

Peeter Ernits, palun!

13:56 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma teen väikese märkuse: sa ütled, et meil sinuga ei ole ühiseid huve. On küll. Seksuaalse sättumuse poolest on meie ühine huvi naised, aga mitte mehed, lapsed ja loomad. Teine: terve mõistus ühendab meid ja see, et omandi kasutamist tuleb kompenseerida. Ja on ka teisi asju. Aga on ka erinevusi.

Minu küsimus on, et arvestades seda pahameelt, kas tegelikult võiks öelda, et rahvas ei usalda kohalikke omavalitsusi. Meie oma naiivsuses mõtlesime, et anname neile suurema otsustusõiguse, aga praegusel hetkel jääb mulje, et kohalikud omavalitsused, vähemalt täna, on ebausaldusväärne seltskond, kes võib olla äraostetav ja nii edasi. On see nii?

13:57 Heiki Kranich

Ma arvan, et asi on lausa vastupidi. See, et on tekkinud selline ažiotaaz, ei näita mitte seda, et rahvas ei usalda kohalikke omavalitsusi, vaid ta väga selgelt ei usalda sind ja mind. Ehk teisisõnu, ta ei usalda Riigikogu. Ta esitab küsimuse, kas teil on mingid erahuvid. Juba selle küsimuse esitamine on solvav. Ja see on minu meelest kategoorilises vormis esitatud umbusaldus Riigikogu vastu. Juhul kui me nüüd ütleme, et jajah, tõmbame saba jalge vahele ja ütleme, et jah muidugi, mis

me siin ikka, eks ole, sellisel juhul me ju anname kinnituse, et neil oli õigus. Mina ütlen: nendel, kes kahtlustavad selle eelnõu esitamise taga mingit erahuvi, ei ole õigus. Riigikogul peaks olema nii palju meelekindlust, et ta julgeks vaadata eksisteerivatele probleemidele otsa, neid menetleda ja mitte tõmmata saba jalge vahele. Punkt.

13:58 Aseesimees Martin Helme

Jõuame viimase küsimuse ära küsida, aga vastuseks jääb väga vähe aega. Jaak Juske, palun!

13:58 Jaak Juske

No näete. Kui me siin ennist rääkisime usust, siis kujutame ette, et teie eelnõu on kantud heast usust. Aga samas on selge, et täna Eesti laiem avalikkus teid ei usu. Ja see on ikkagi tingitud sellest, et juba kehtiva seaduse alusel on seda seadust rikutud, on ehitatud mere kaldale lähemale ja mis veel hullem, on suletud kallasrada, pandud sinna okastraat, kurjad sildid, koerad. Eesti rahva, vähemalt rahva enamuse hirm on see, et kui see seadus vastu võtta, siis läheb olukord veel hullemaks. Ja need hirmud on kindlasti väga põhjendatud. Mida te vastate nendele hirmudele?

13:59 Heiki Kranich

Ma arvan, et küsimus ei ole mitte selles, et nad ei usu, ma arvan, et nad ei mõista. Ja see, mida ma ütlen, on see, et te näete, et kehtiv seadus tegelikult ei tööta, seda seadust rikutakse, seaduse täitmist ei tagata. Ja selle [uue] seaduse vastuvõtmise järel muutub olukord paremaks.

13:59 Aseesimees Martin Helme

Head kolleegid! Meie istungi aeg on hoolimata pikendamisest ka läbi saanud. Me saame jätkata selle eelnõu menetlemist homme. Istung on lõppenud.

14:00 Istung lõppes